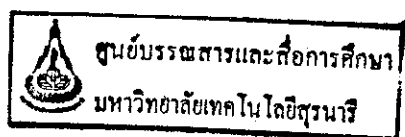

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
บ้านสารภี หมู่ 3 ตำบลมะเร็ง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

นางสาวกมลวันท์ พลแดง
รหัสประจำตัวนักศึกษา A 4572169

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2544

นางสาวกมลวันท์ พลแดง : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง: บ้านสารภี หมู่ 3
ตำบลมะเริง อำเภอเมือง

อาจารย์ที่ปรึกษา: อาจารย์บุญเรือง มะรังศรี

อาจารย์นิเทศน์ : คุณสมิง เต็มพรมราช

การประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษาบ้านสารภี หมู่ที่ 3 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบรรลุเป้าหมาย 5 ข้อ ของการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบ้านสารภี หมู่ที่ 3 ปัจจัยบวกและปัจจัยลบที่มีผลต่อการบรรลุเป้าหมาย กระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้ และตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนบ้านสารภี หมู่ที่ 3

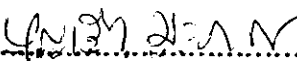
การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้ระยะเวลาระหว่างเดือนธันวาคม 2544 ถึงเดือนกรกฎาคม 2545 โดยวิธีการศึกษาเอกสารข้อมูลที่มีการรวบรวมไว้การจัดเวทีชาวบ้าน การสังเกต และการสัมภาษณ์ชาวบ้านสารภี หมู่ที่ 3 และบุคคลที่เกี่ยวข้อง จากการวิจัยพบว่า บ้านสารภี มีความเข้มแข็งสามารถบริหารจัดการกองทุนของหมู่บ้านตนเองได้ จึงทำให้หมู่บ้านเป็นชุมชนที่เข้มแข็งและพัฒนากองทุนของตนเองให้เป็นกองทุนที่ยั่งยืนต่อไป

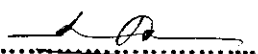
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

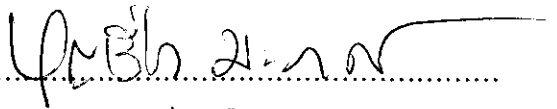
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ปรึกษาร่วม.....

หน้าอนุมัติ

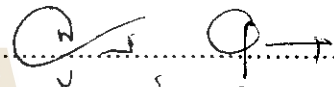
อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

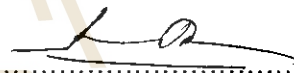

(อาจารย์บุญเรือง มะรังศรี)

กรรมการสอบ

(อ.พรทนต์ อภษรกุล)

(อ.ศลิษา สอนธรรม)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

(อ.ศลิษา สอนธรรม)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่ เดือน พ.ศ.

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้ทำวิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคล และกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ อย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการ และด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิเช่น

- อาจารย์บุญเรือง มะรังศรี อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
- คุณสมิง เต็มพรมราช อาจารย์นิเทศน์
- คณาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ให้คำแนะนำปรึกษาทางด้านวิชาการทุกท่าน
- คุณสะอาด สุวรรณเทพ พัฒนาการอำเภอเมือง ที่ให้คำปรึกษาด้านการปฏิบัติงานในพื้นที่ และการสร้างความคุ้นเคยในพื้นที่
- นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ที่ให้ข้อมูล อำนวยความสะดวกเป็นกันเอง และขอบคุณพี่น้องในหมู่บ้าน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ต่าง ๆ
- เพื่อน ๆ บัณฑิตกองทุนหมู่บ้านทุกคนที่คอยให้กำลังใจ และคำปรึกษาในเรื่องต่าง ๆ

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

ผู้วิจัย

นางสาวกมลวันท์ พลแดง

28 สิงหาคม 2544

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
หน้าอำนวยการ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญแผนภาพ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1. ภูมิหลังหรือหลักการและเหตุผล	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	2
3. กรอบความคิดทฤษฎี	3
4. วิธีการดำเนินการ	5
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ	5
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง	7
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	7
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	9
3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	10
4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	11
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	13
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	13
7. หลักการประเมินโครงการแบบชีพฟ์โมเดล	18
8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	23
9. เอกสารหลักวิชาอื่น ๆ	27

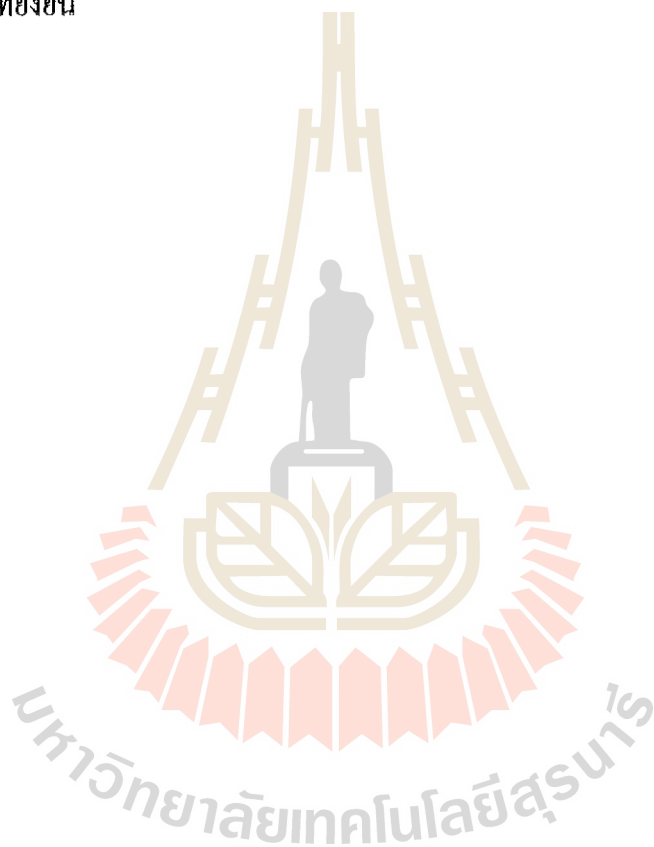
บทที่ 3	วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ	37
1.	รูปแบบการประเมินและเครื่องมือ	37
2.	ตัวชี้วัด แหล่งข้อมูล และวิธีเก็บข้อมูล	40
3.	ตัวชี้วัดบริบทและตัวแปรที่ศึกษา	41
4.	ตัวชี้วัดการประเมินโครงการ โดยภาพรวมและตัวแปรที่ศึกษา	42
5.	ความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์การประเมินกับตัวชี้วัด	56
6.	การวิเคราะห์ข้อมูล	58
บทที่ 4	ผลการติดตามการประเมินโครงการ	59
1.	ผลการประเมินบริบทชุมชน	59
2.	ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม	69
3.	ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้	80
4.	สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	81
บทที่ 5	สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	87
1.	วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	87
2.	วิธีดำเนินการ	87
3.	ผลการดำเนินงาน	88
4.	อภิปรายผล	88
5.	ข้อเสนอแนะ	90
	บรรณานุกรม	92
	ภาคผนวก ก รูปภาพการดำเนินกิจกรรมของหมู่บ้าน	93
	ภาคผนวก ข เอกสารประกอบที่เกี่ยวข้อง แบบรายงาน บร.1-12	98

สารบัญญภาพ

แผนภาพที่

หน้า

1. ความคิดพื้นฐานการประเมินของสตีฟเฟิลบีม	20
2. ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการประเมิน	21
3. แบบการประเมินของเคอร์ค แพตทริก	22
4. รูปแบบการพัฒนาที่ยั่งยืน	33

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. กรอบความคิดทฤษฎี	4
2. การประเมินบริบท	42
3. การประเมินปัจจัย	46
4. การประเมินกระบวนการ	49
5. การประเมินการผลผลิต	53
6. ความสัมพันธ์ตัวชี้วัดกับรูปแบบการประเมิน	57
7. แสดงรายได้ต่อบุคคล	60
8. แสดงการขาดดุลการค้า	62
9. ปัญหาสิ่งแวดล้อมและเหตุผลหลัก	63
10. แสดงรายได้จากภาคการผลิตคนในเมืองกับชนบท	64
11. การแสดงจำนวนร้อยละของประชากร	66
12. จำนวนแหล่งน้ำ	67
13. จำนวนและร้อยละของรายได้	68
14. รายชื่อคณะกรรมการหมู่บ้าน	71
15. รายชื่อผู้กู้และจำนวนเงินที่กู้	72

บทที่ 1

บทนำ

1. ภูมิหลัง

คนไทยในอดีตอยู่กันเป็นครอบครัวใหญ่ ทั้งพ่อ แม่ ลูก ปู่ ย่า ตา ยาย เป็นครอบครัวแบบขยาย ในการดำเนินชีวิต หรือวิถีชีวิตของสังคมแบบพึ่งพาตนเอง อยู่อย่างพอเพียง ในระบบเศรษฐกิจแบบยังชีพ อยู่กับธรรมชาติพึ่งพาธรรมชาติเอื้ออำนวยมีความอุดมสมบูรณ์ ดังคำกล่าวที่ว่า ในน้ำมีปลาในนามีข้าว ลักษณะที่เอื้ออาทรและถ้อยทีถ้อยอาศัยซึ่งกันและกัน

ความยากจนของประชาชนในชนบทและชุมชนเมือง คือการไม่มีทุนและขาดโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อนำมาพัฒนาอาชีพสร้างราย ลดรายจ่าย ตลอดจนบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วนรัฐบาลมีเจตนารมณ์ที่จะแก้ไขปัญหาความยากจน โดยได้กำหนดนโยบายเร่งด่วน ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองสำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจ อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริการจัดการกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศในอนาคต

การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็น โครงการหลักและเร่งด่วนตามนโยบายของรัฐบาลที่ใช้เป็นมาตรการหนึ่งในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นรูปธรรมให้ได้ผลชัดเจนและรวดเร็วด้วยมั่นใจว่าจะช่วยลดความยากจนและนำไปสู่การสร้างงานสร้างรายได้ให้แก่ประชาชน โดยรัฐบาลจะเป็นผู้ลงทุนทางสังคมเป็นการสร้างและกระจายโอกาสแก่ชีวิตของประชาชน

สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่มีการจัดตั้งกองทุนนี้ก็คือ ประชาชนจะได้มีโอกาสใช้ภูมิปัญญาและศักยภาพสำหรับก้าวเข้าสู่เศรษฐกิจที่ใช้ความรู้เป็นฐานของการหารายได้อีกด้วย

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในความหมายของรัฐ คือ เครื่องมือในการกระตุ้นเศรษฐกิจจากฐานรากโดยกระจายครอบคลุมทุกหมู่บ้านและชุมชนเมือง 80,000 กว่าแห่งทั่วประเทศ นี่คือการท้าทายในทางเศรษฐศาสตร์ ส่วนในแง่สังคมคือ เครื่องมือในการเสริมสร้างความเข้มแข็งและพัฒนาศักยภาพของชุมชนให้บริหารและจัดการกองทุนเพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนและสำหรับในแง่การเมืองความหมายก็คือ นโยบายเชิงรูปธรรมที่เกิดผลอย่างรวดเร็วทั่วถึงและบูรณาการโดยไม่จำกัดพื้นที่ และไม่แบ่งพรรค ไม่แบ่งพวก หวังผลระยะยาวกับการกลับใจเข้าพวกเข้าพรรคเดียวกัน นโยบายหาเสียงที่เข้าถึงใจของคนจนเช่นนี้ มีผลดีต่อการบริหารและการปกครองประเทศ

ตามที่รัฐบาลมีนโยบายในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติขึ้น ซึ่งมี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรีและถือเป็นนโยบายที่สำคัญยิ่งในการต่อสู้กับปัญหาความยากจนของประชากรส่วนใหญ่ของประเทศที่กำลังเผชิญอยู่ เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่มการแก้ไขปัญหา โดยรัฐบาลได้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกองทุนละ 1 ล้านบาท โดยมอบหมายทางหมู่บ้านมีการบริหารจัดการการเงินกองทุนเอง นอกจากนี้ยังมีการตั้งคณะกรรมการการสนับสนุนและติดตามการดำเนินการอีกด้วย

ความยากจนของประชาชนในชนบทและชุมชนเมือง คือ การไม่มีทุนและขาดโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อนำมาพัฒนาอาชีพสร้างรายได้ ลดรายจ่าย ตลอดจนบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน รัฐบาลมีเจตนารมณ์ที่จะแก้ไขปัญหาความยากจน โดยได้กำหนดนโยบายเร่งด่วน ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจ อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและการบริหารจัดการกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจ เพื่อให้ทราบว่าการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนี้บรรลุวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด จึงสมควรที่จะมีการประเมิน และผู้ทำสารนิพนธ์ในฐานะที่เป็นนักศึกษาคณะศึกษาดูงานหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ปฏิบัติงานในพื้นที่หมู่บ้านสารภี หมู่ที่ 3 ตำบลมะเรียง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา นี้มาระยะหนึ่งแล้ว จึงรับผิดชอบในการประเมินและเรียบเรียงเป็นสารนิพนธ์ (Substantive Report) ฉบับนี้

2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

2.1 เพื่อศึกษาการบรรลุเป้าหมายของกระบวนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บ้านสารภี หมู่ที่ 3 ในประเด็นต่อไปนี้

- 1) มีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือสวัสดิการของสมาชิก
- 2) มีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน
- 3) มีกระบวนการพึ่งพาตนเองโดยการเรียนรู้และคิดริเริ่มเพื่อแก้ปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเอง และมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง
- 4) เศรษฐกิจได้รับการกระตุ้นและมีภูมิคุ้มกัน
- 5) ประชาชนมีศักยภาพและความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม

2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบที่ส่งเสริม และขัดขวางการบรรลุเป้าหมาย

2.3 เพื่อศึกษากระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้ และการเกิดความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในหมู่บ้านและตำบล

2.4 เพื่อศึกษาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชน ในบ้านสารภีและระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัด ซึ่งกำหนดโดยกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

3. กรอบความคิดทฤษฎี

กรอบความคิดทฤษฎีที่ใช้ในการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ได้แก่นวัตคิดตามรูปแบบการประเมินของ สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ที่เรียกว่า ซิฟฟ์โมเดล (CIPP Model) ซึ่งมีอักษรย่อที่มีความหมายดังนี้

C	ย่อมาจาก	Context	คือ	บริบทรายบุคคลและหมู่บ้าน
I	ย่อมาจาก	Input	คือ	ปัจจัยนำเข้า
P	ย่อมาจาก	Process	คือ	กระบวนการ
P	ย่อมาจาก	Product	คือ	ผลผลิต

เมื่อนำ ซิฟฟ์โมเดลมาประยุกต์ใช้กับองค์ประกอบภายในของกองทุนหมู่บ้านสามารถแสดงรายละเอียดได้ตามแผนภูมिरูปที่ 1 ต่อไปนี้

หน่วยการประเมิน	องค์ประกอบการประเมิน					
C	I	P			P	
ระดับหมู่บ้าน C1 = ครัวเรือนที่มีความยากของหมู่บ้าน C2 = สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน C3 = สภาพเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน C4 = วัฒนธรรมประเพณี C5 = โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากร C6 = ผู้นำชุมชนการรวมกลุ่มและภูมิปัญญาท้องถิ่น C7 = โครงการพัฒนาที่ผ่านมา C8 = ความเข้มแข็งของชุมชน	I1 = นโยบาย ระเบียบแนวทางการปฏิบัติงาน I2 = การประชาสัมพันธ์ I3 = ความรู้ความเข้าใจของอาสาสมัคร I4 = คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน I5 = การเตรียมความพร้อม การสร้างความรู้ความเข้าใจแก่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชาวบ้าน I6 = เงินกองทุน 1 ล้านบาท I7 = เงินทุนสะสมอื่น ๆ I8 = บัญชีตดกองทุน	PC1 = การจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้าน PC2 = การจัดทำเอกสารขอขึ้นทะเบียน PC3 = ระบบบัญชีกองทุน PC4 = กิจกรรมเกี่ยวกับสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน PC4.1 = การรับสมัคร PC4.2 = การหมดสมาชิกภาพ PC4.3 = ประเภทสมาชิก PC4.4 = การทำทะเบียนสมาชิก PC5 = กิจกรรมเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน PC5.1 = ขั้นตอนการขอู้ PC5.2 = การคัดเลือกผู้กู้ PC5.3 = การโอนเงินให้ผู้กู้ PC5.4 = การรับชำระหนี้ PC6 = การส่งเสริมการใช้เงินกู้ PC6.1 = การแนะนำวิธีทำธุรกิจ PC6.2 = การช้ยพาสตลาด PC7 = การตรวจสอบการใช้จ่ายเงินกู้ PC8 = การจัดทำรายงานและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน PC9 = การจัดสรรผลประโยชน์ PC10 = การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้โดยบัณฑิตกองทุน	ระดับรายบุคคล (ผู้กู้) C9 = อาชีพเดิม C10 = สมาชิกในครอบครัว C11 = สภาพการอยู่อาศัย C12 = รายได้ของครอบครัว C13 = หนี้สินของครอบครัวก่อนกู้เงินกองทุน	I9 = จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติ I10 = จำนวนเงินลงทุนนอกเหนือจากเงินกู้ I11 = วัตถุประสงค์การกู้เงินตามโครงการ I12 = สถานที่ วัสดุอุปกรณ์และวัสดุอุปกรณ์ประกอบอาชีพ	PD1 = จำนวนสมาชิกกองทุน PD2 = จำนวนผู้ลงทะเบียน PD3 = ยอดเงินที่กู้ PD4 = จำนวนผู้ชำระคืนตามกำหนด PD5 = ยอดเงินที่มีการชำระคืน PD6 = กองทุนสะสม PD7 = การใช้จ่ายตามวัตถุประสงค์ PD8 = ทัศนคติของชุมชนต่อกองทุน PD9 = การเกิดเครือข่ายองค์การบริหารหมู่บ้าน (หลังจากทำ PC10) PD10 = การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง PD11 = ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน	PD12 = ผลที่ได้ตามวัตถุประสงค์ของการกู้ PD12.1 = ผลโดยตรง PD12.2 = ผลโดยอ้อม

4. วิธีดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาให้เข้าใจเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ขั้นที่ 2 ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านสารภี หมู่ที่ 3 ที่ผู้ทำสารนิพนธ์ปฏิบัติงาน

ขั้นที่ 3 ใช้ชีพีโมเดลวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้าน และกำหนดตัวบ่งชี้ตลอดจนตัวแปรที่จะทำการเก็บ

ข้อมูล

ขั้นที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูล โดยอาศัยข้อมูลบางส่วนจากแบบвр. บางส่วนทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม

ขั้นที่ 5 ประมวลผลสังเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่จะต้องเขียนในบทที่ 3 และบทที่ 4

ขั้นที่ 6 ลงมือเขียนบทที่ 1, 2, 3, 4, 5 บรรณานุกรมและภาคผนวกจนสมบูรณ์ตามแนวทางที่มีค่า

อธิบาย

ในชุดสารนิพนธ์ ในโครงร่างที่เป็นชุดภาคผนวก หมายเลข 1

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ

ผลการศึกษานี้จะได้ประโยชน์ดังนี้

5.1 ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานและกระบวนการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

5.2 ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคและสนับสนุนการดำเนินงานของกองทุน

5.3 ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของการบริหารการพัฒนาเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านฯ และแนวทางวัดความสำเร็จในโครงการพัฒนาต่าง ๆ ระดับหมู่บ้านและชุมชน

5.4 ผู้ทำสารนิพนธ์ได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาที่มีระเบียบวิธีที่เป็นวิทยาศาสตร์ อันจะนำไปสู่การคิดวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ อย่างเป็นระบบได้

6. คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1) กองทุนหมู่บ้าน หมายถึง เงินกองทุนหมู่บ้านสารภี หมู่ที่ 3 ตำบลมะเริง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งประกอบด้วยเงินจากการจัดสรร 1 ล้านบาท และเงินประเภทอื่นตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 หมวดที่ 6 ข้อ 23 (2)-(8) (รายละเอียดไปดูในภาคผนวก)

2) สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน หมายถึง ผู้อยู่อาศัยในบ้านสารภี หมู่ที่ 3 ตำบลมะเริง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ที่สมัครและได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านสารภี จำนวน 56 คน

3) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหมายถึง ผู้อยู่อาศัยในบ้านสารภี หมู่ที่ 3 ตำบลมะเริง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ที่ได้รับคัดเลือกจากที่ประชุมหัวหน้าครัวเรือนในหมู่บ้าน และมีคุณสมบัติครบถ้วน ตามระเบียบฯ ข้อ 17 จำนวน 14 คน (รายละเอียดไปดูในภาคผนวก)

4) ประธานกองทุนหมู่บ้าน หมายถึง กรรมการกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับเลือกระหว่างกรรมการกองทุนหมู่บ้านด้วยกันให้ทำหน้าที่เป็นประธานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งได้แก่ นายแก้ว สิมะเริง

5) ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน หมายถึง ระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์ หรือวิธีการเกี่ยวกับการบริหารกองทุนออกโดยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านสารภี หมู่ที่ 3 ตำบลมะเริง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ที่สมาชิกกองทุนหมู่บ้านให้ความเห็นชอบ

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

ความนำ

ผู้ทำสารนิพนธ์ได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองกรณีศึกษาบ้านสารภี หมู่ที่ 3 ตำบลมะเร็ง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ทั้งที่เป็นนโยบายหลัก การระเบียบต่าง ๆ รวมทั้งแนวคิดทฤษฎีการประเมินและหลักวิชาที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สรุปได้เป็น 9 ด้าน ดังนี้

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

รัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน และชุมชนเมืองใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีความสามารถในการบริหารจัดการระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเองเพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองผู้การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

โดยที่รัฐบาลจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกองทุนละ 1 ล้านบาท พร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถ ในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเอง

1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายดังกล่าวจะประสบความสำเร็จได้ควรประกอบด้วยหลักการสำคัญ 5 ประการ คือ

1) ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทั้งความพร้อมของคนและครัวเรือน การควบคุมดูแลกันเองในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประสพการณ์ในการบริหารจัดการกองทุนสังคมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองเอง เช่น กลุ่มออมทรัพย์ ธนาคารหมู่บ้านกองทุนอาชีพ กองทุนสวัสดิการ ฯลฯ

2) การบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนของหมู่บ้าน ทั้งในส่วนเงินอุดหนุนจากกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ กับกองทุนทางสังคมของชุมชน และกองทุนที่หน่วยงานราชการจัดตั้งขึ้น เพื่อให้กองทุนดังกล่าวมีการบริหารจัดการที่สอดคล้องและเกื้อกูลกัน

3) การปฏิรูประบบราชการแผ่นดิน ตามแนวทางให้หมู่บ้าน ชุมชนเมืองเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาการพัฒนาเป็นของหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยส่วนราชการเป็นผู้สนับสนุนในด้านวิชาการและด้านการจัดการกองทุน

4) การติดตามและประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และพึ่งพาตนเอง เพื่อความโปร่งใสและประสิทธิภาพ

1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพสร้างงานสร้างรายได้ หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉิน และความจำเป็นเร่งด่วน สำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน

2) ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบ และบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง

3) เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้การสร้าง และพัฒนาความคิดริเริ่มเพื่อการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพและส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

4) กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

5) เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจ และสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

1.4 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีระเบียบที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

2) ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้ง และบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544

ในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ ผู้ทำสารนิพนธ์ จะใช้แนวทางนโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติดังกล่าวเป็นหลักในการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองด้วย

2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวด ดังนี้

หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 6 ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ” โดยมีชื่อย่อว่า กทบ. ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นรองประธานคนที่ 1 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นรองประธานคนที่ 2 รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นรองประธานคนที่ 3 ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ผู้อำนวยการธนาคารออมสิน ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรและผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนไม่เกิน 10 คน เป็นกรรมการเลขาธิการนายกรัฐมนตรี เป็นกรรมการและเลขานุการ คณะกรรมการอาจแต่งตั้งกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ จำนวนไม่เกิน 3 คน ให้มีที่ปรึกษาคณะกรรมการซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งให้คำแนะนำของคณะกรรมการจำนวนอย่างน้อย 3 คน แต่ไม่เกิน 7 คน

ข้อ 7 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระหรือในกรณีที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้นในระหว่างที่กรรมการซึ่งแต่งตั้งไว้แล้ว ยังมีวาระอยู่ในตำแหน่งให้ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนหรือเป็นกรรมการเพิ่มขึ้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งได้แต่งตั้งไว้แล้ว

เมื่อครบกำหนดวาระตามวรรคหนึ่ง หากยังไม่มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้น ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

ข้อ 8 นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตาม ข้อ 7 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- 1) ตาย
- 2) ลาออก
- 3) เป็นบุคคลล้มละลาย
- 4) คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง
- 5) เป็นคนไร้ความสามารถ หรือ คนเสมือนไร้ความสามารถ
- 6) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

ข้อ 9 การประชุมของคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุมในการประชุมคราวใดถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุม หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้รองประธานกรรมการผู้มีอาวุโสตามลำดับเป็นประธานในที่ประชุมถ้าไม่มีรองประธานกรรมการมาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

ข้อ 10 คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- 1) กำหนดนโยบายการจัดตั้งและแนวทางการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และกองทุน
- 2) กำหนดแผนการจัดหาเงินทุนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองและแผนการจัดสรรให้แก่กองทุน
- 3) จัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติเสนอต่อคณะรัฐมนตรี
- 4) กำหนดแผนงานและออกระเบียบ ข้อบังคับ และประกาศในการจัดตั้ง และแนวทางการบริหารงานกองทุน
- 5) ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน จัดหา และจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุน
- 6) ออกระเบียบเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และการบริหารกองทุน
- 7) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ คณะทำงาน เพื่อดำเนินการตามระเบียบนี้
- 8) ออกระเบียบ คำสั่ง และประกาศอื่น ๆ เพื่อปฏิบัติการตามระเบียบนี้
- 9) เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานของสำนักงานอาจมีคำสั่งให้ข้าราชการ หรือลูกจ้างของส่วนราชการ หรือ คณะกรรมการอาจขอให้คณะรัฐมนตรีมีมติให้พนักงาน หรือลูกจ้างของรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ไปช่วยปฏิบัติงานเป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานได้โดยถือว่าเป็นการปฏิบัติราชการหรือปฏิบัติงานตามปกติโดยจะให้ไปช่วยปฏิบัติงานเต็มเวลา บางเวลา หรือนอกเวลาก็ได้อีกทั้งอาจกำหนดค่าตอบแทนให้แก่ผู้ไปช่วยปฏิบัติงานด้วยก็ได้
- 10) รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหา และอุปสรรค รวมทั้งฐานะการเงินของกองทุนให้คณะรัฐมนตรีทราบอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
- 11) ปฏิบัติหน้าที่อื่น หรือตามที่กฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจ และหน้าที่ของคณะกรรมการ หรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

ข้อ 11 การประชุมของคณะอนุกรรมการให้นำข้อ 9 มาใช้กับการประชุมและวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมอนุกรรมการโดยอนุโลม

ข้อ 12 ให้คณะกรรมการที่ปรึกษา และคณะอนุกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งตามระเบียบนี้ได้เบียดประชุมค่าตอบแทนตามอัตราที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาเบียดประชุม และค่าตอบแทนที่ปรึกษา ซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้ง พ.ศ.2523 และที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยเบียดจ่ายจากสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

หมวด 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 13 ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

ข้อ 14 สำนักงานมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- 1) ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ
- 2) ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ ที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ
- 3) ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการและของกองทุน
- 4) ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้งนโยบายและแนวทางการบริหารกองทุน
- 5) ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์การต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งกองทุนและแนวทางการบริหารกองทุน
- 6) จัดให้มีหรือสนับสนุนให้มีการประชุมชี้แจง และฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุน
- 7) พิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการในการพิจารณาแผนการบริหารและจัดการกองทุน
- 8) ให้การสนับสนุนปรึกษาหารือ และข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบายระเบียบหลักเกณฑ์ การดำเนินงานกองทุน
- 9) ดำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่น ๆ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุน และรายงานผลต่อคณะกรรมการดำเนินการในส่วนการบริหารกองทุน
- 10) รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ
- 11) ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

หมายเหตุ ได้มีการปรับปรุงแก้ไขระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี จึงวางระเบียบไว้ดังนี้

ระเบียบนี้เรียกว่า “ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544 ”

ให้ยกเลิกความในวรรคสองของข้อ 6 แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 และให้ใช้ความดังต่อไปนี้แทน “ คณะกรรมการอาจแต่งตั้งกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ จำนวนไม่เกิน 4 คน ” (รายละเอียดไปดูในภาคผนวก)

3. การติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่าง ๆ เนื่องจากกระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุนจะต้องเป็นไปตามข้อที่ 41 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 กล่าวคือ (รายละเอียดไปดูในภาคผนวก)

3.1 ต้องมีครัวเรือนสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดเข้าร่วมประชุม

3.2 การเลือกคณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นไปตามมติที่ประชุม

สำหรับคุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นตาม ข้อ 17 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 ดังนี้

- 1) เป็นผู้มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี ก่อนวันที่ได้รับคัดเลือกเป็นกรรมการกองทุน
- 2) เป็นผู้บรรลุนิติภาวะโดยมีอายุ 20 ปี บริบูรณ์
- 3) ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนไม่ติดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติดและไม่มีประวัติเสียทางการเงิน ตลอดจนยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
- 4) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- 5) ไม่เคยได้รับโทษจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุด ให้จำคุกเว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท
- 6) ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดแต่รอการกำหนดโทษ หรือรอการลงโทษในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์และความผิดฐานบุกรุก
- 7) ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ทางราชการ องค์กร หรือหน่วยงานที่สังกัด
- 8) ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิตามมาตรา 68 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540

9) ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนด้วยมติของคณะกรรมการ หรือมติของสมาชิก

4. การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การขอขึ้นทะเบียน และประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ประเมินความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้านและชุมชนเมืองตามสภาพความจริง สำหรับหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะต้องมีความพร้อมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

- 4.1 ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน ได้แก่เรื่องของประชากรจำนวนครัวเรือน อาชีพ
- 4.2 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน มีการเลือกสรรคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน มีความรู้ความสามารถ
- 4.3 การเตรียมความพร้อมของหมู่บ้าน มีการจัดทำระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ เกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุน
- 4.4 ทนดำเนินการของกองทุนหมู่บ้าน ชาวบ้านมีความพร้อมในการบริหารจัดการกองทุน โดยมีประสบการณ์ในการดำเนินงานกองทุนอื่น ๆ ของหมู่บ้าน เช่นกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ กลุ่มอาสาสมัครหมู่บ้าน กลุ่มอาชีพทำให้ทราบเกี่ยวกับปัญหาและวิธีการแก้ไขปัญหา
- 4.5 แนวคิดในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านเมื่อได้รับการสนับสนุนเป็นวงเงินไม่เกิน 1,000,000 บาท จากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (รายละเอียดไปดูในภาคผนวก)

5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านสารภี หมู่ที่ 3 ตำบลมะเรียง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีดังต่อไปนี้

- 1) ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกองทุนหมู่บ้านบ้านสารภี”
- 2) ที่ตั้งกองทุนบ้านเลขที่ 100 หมู่ 3 ต.มะเรียง อำเภอเมืองนครราชสีมา รหัส 30000 โทรศัพท์ 044-233381
- 3) ระเบียบนี้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศเป็นต้นไป
- 4) วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุน
 - (1) เป็นแหล่งเงินทุนให้กับสมาชิก
 - (2) เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ด้วยวิธีการถือหุ้น การฝากเงินสัจจะ และเงินรับฝาก
 - (3) เพื่อบริการเงินกู้แก่สมาชิก
 - (4) เพื่อพัฒนาจิตใจให้สมาชิกเป็นคนดี มีคุณธรรม
 - (5) เพื่อพัฒนาสมาชิกให้เป็นคนดี คนเก่งมีความคิดสร้างสรรค์และแก้ปัญหาได้ เป็นคนขยันมี

ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ทั้งยังมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อคนทุกคน

- 5) ที่มาของเงินกองทุน
 - (1) เงินที่ได้จากการจัดสรรของรัฐบาล
 - (2) ดอกผล หรือประโยชน์ใด ๆ ที่เกิดขึ้นจากเงินกองทุน
 - (3) ค่าธรรมเนียมแรกเข้า
 - (4) เงินฝากสัจจะ
 - (5) เงินค่าหุ้น
- 6) คุณสมบัติของสมาชิก
 - (1) เป็นผู้ที่อยู่อาศัยในบ้านสารภีไม่น้อยกว่า 2 ปี
 - (2) เป็นผู้ที่มีนิสัยอันดีงาม มีความรู้ ความเข้าใจ สนใจในกิจกรรมของหมู่บ้าน
 - (3) เป็นผู้พร้อมที่จะปฏิบัติตามระเบียบของกองทุน
 - (4) เป็นผู้ที่คณะกรรมการกองทุนได้มีมติ เห็นชอบให้เข้าเป็นสมาชิก
 - (5) เป็นผู้ที่มีความอดทน เสียสละเห็นประโยชน์ของกองทุนเป็นสำคัญ
 - (6) มีเงินฝากสัจจะ และถือหุ้นอย่างน้อย 1 หุ้น (ไม่เกิน 1 ใน 5 ของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่มีอยู่)
- 7) การสมัครเข้าเป็นสมาชิก
 - (1) ยื่นคำขอสมัครเป็นสมาชิกกองทุนได้ที่คณะกรรมการกองทุน
 - (2) ยื่นความจำนงหรือเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนในลักษณะบุคคลและกลุ่มของชุมชน
 - (3) คณะกรรมการเป็นผู้พิจารณาบุคคลใดบุคคลหนึ่งเข้าเป็นสมาชิก โดยชอบธรรม
- 8) เมื่อกรรมการเห็นชอบให้สมัครเป็นสมาชิกแล้ว ให้ชำระค่าธรรมเนียมแรกเข้าค่าหุ้น และเงินฝากสัจจะภายใน 3 วัน นับจากวันที่แจ้งเข้าเป็นสมาชิก
- 9) สมาชิกขาดหรือพ้นจากการเป็นสมาชิกตามเหตุดังนี้
 - (1) ตาย
 - (2) ลาออก
 - (3) วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน หรือถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ
 - (4) ที่ประชุมใหญ่มีมติ ให้ออกด้วยคะแนนเสียงสองในสามของผู้ร่วมประชุม
 - (5) จงใจฝ่าฝืนระเบียบของกองทุนหมู่บ้านหรือไม่ให้ความร่วมมือกับกองทุนไม่ว่าด้วยเหตุใด ๆ
 - (6) จงใจปิดบังความจริงอันควรแจ้งให้ทราบในใบสมัครสมาชิก
 - (7) นำทรัพย์สินของกองทุนไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ที่ระบุเอาไว้
- 10) สมาชิกผู้ไม่มีหนี้สิน หรือไม่ได้เป็นผู้กู้และผู้ค้ำประกัน อาจลาออกจากการเป็นสมาชิกโดยยื่นหนังสือต่อคณะกรรมการกองทุน และให้ขาดจากสมาชิกภายในวันที่คณะกรรมการกองทุนดำเนินการอนุญาต

11) ผู้ที่ขาดจากการเป็นสมาชิก อาจยื่นคำขอสมัครเป็นสมาชิกใหม่ได้ ต้องเป็นผู้ที่ขาดจากการเป็นสมาชิกไม่น้อยกว่า 1 ปี

12) การคิดค่าธรรมเนียมแรกเข้าคณะกรรมการกองทุนคิดค่าธรรมเนียมแรกเข้าของสมาชิกเป็นบุคคลหรือกลุ่มเป็นราย ๆ ละ 10 บาท

13) หุ้น ๆ หนึ่ง มีมูลค่าหุ้นละสิบบาท สมาชิกแรกเข้าจะต้องถือหุ้นอย่างน้อยหนึ่งหุ้น แต่ไม่เกินหนึ่งในห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่อยู่ในกองทุน โดยสามารถชำระค่าหุ้นและเพิ่มหุ้นได้ปีละหนึ่งครั้งในวันประชุมใหญ่สามัญประจำปีของกองทุน

14) วิธีการชำระหุ้น สมาชิกสามารถชำระค่าหุ้นโดยชำระเป็นเงินสด

15) การฝากเงินสัจจะ สมาชิกทุกคนต้องฝากเงินเดือนละเท่า ๆ กันในวงเงินไม่ต่ำกว่า 10 บาท และสูงสุดไม่เกินห้าร้อยบาทต่อเดือน ทุกวันที่ 7 ของเดือน และจะเพิ่มได้เมื่อสิ้นปีในวันประชุมใหญ่

16) เงินรับฝาก สมาชิกสามารถนำเงินฝากไว้กับกองทุนในวงเงินรายละไม่เกินห้าพันบาท และสามารถฝากได้ไม่จำกัดจำนวนในหนึ่งเดือน และจะถอนได้ไม่เกินครั้งหนึ่งต่อเดือน โดยรับดอกเบี้ยในอัตราร้อยละเจ็ดต่อปี

17) สมาชิกพิจารณาเลือกบุคคลที่เหมาะสม มีความรู้ และความชำนาญ เป็นคณะกรรมการกองทุน ภายใต้ระบอบประชาธิปไตย จำนวน 15 คน

18) คณะกรรมการกองทุนประกอบด้วย ประธานกรรมการกองทุน รองประธาน กรรมการกองทุน เลขานุการ เหรัญญิก ผู้ตรวจสอบภายในและประชาสัมพันธ์ ที่ปรึกษากองทุน จำนวน 1 คน ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 4 คน

19) กรรมการของกองทุนมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสองปีเมื่อครบกำหนดระยะเวลาปีนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง ให้คณะกรรมการจับสลากออกจำนวนกึ่งหนึ่งของคณะกรรมการกองทุนกำหนด และคณะกรรมการกองทุนคัดเลือกบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งแทนกรรมการที่พ้นจากตำแหน่งตามวาระภายใน 30 วัน (กรรมการกองทุนซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระ อาจได้รับคัดเลือกอีกได้ แต่ไม่เกินสองวาระติดต่อกัน)

20) คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน เป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านแห่งชาติ พ.ศ.2544 (รายละเอียดไปดูในภาคผนวก)

21) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

- (1) บริหารจัดการกองทุน ตรวจสอบ กำกับ ดูแล จัดสรรผลประโยชน์ของเงินกองทุน
- (2) ออกระเบียบข้อบังคับหรือหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการบริหารกองทุน
- (3) รับสมาชิกและจัดทำทะเบียนสมาชิก
- (4) ปฏิบัติหน้าที่อื่น ตามที่คณะกรรมการกองทุนกำหนดหรือมอบหมาย

22) ประธานกรรมการกองทุนมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

- (1) เป็นประธานในการประชุมคณะกรรมการกองทุน

(2) เรียกประชุมกรรมการกองทุน

(3) แต่งตั้งคณะกรรมการกองทุนเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่ง ตามมติหรือตามที่คณะกรรมการกองทุนมอบหมาย

(4) ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามข้อบังคับและมติของคณะกรรมการกองทุน

23) ให้รองประธานทำหน้าที่แทนประธานกรรมการกองทุน เมื่อประธานกองทุนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ หรือเมื่อประธานมอบหมายให้ทำการแทน

24) ถ้าประธานกรรมการและรองประธานกรรมการกองทุนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ในการประชุมในคราวหนึ่งคราวใดได้ ให้ที่ประชุมเลือกกรรมการกองทุนคนใดคนหนึ่งเป็นประธานสำหรับการประชุมคราวนั้น

25) เสร็จธุระกองทุนมีหน้าที่รวบรวมจัดเก็บ ดูแลรักษาเงินทุน และรายได้ของกองทุน รวมทั้งการจัดทำบัญชี พร้อมทั้งควบคุมการใช้จ่ายเงินของกองทุนให้เป็นไปอย่างรอบคอบ และเกิดประโยชน์สูงสุด

26) เลขานุการกองทุนมีหน้าที่ติดต่อประสานงานทั่วไปนัดประชุมกรรมการกองทุน และทำบันทึกการการประชุม ตลอดจนรายงานผลการดำเนินงานของกองทุน

27) ผู้ตรวจสอบภายในมีหน้าที่ตรวจสอบบัญชี กำกับ ดูแล เงินกองทุนให้เป็นไปตามมติที่คณะกรรมการกองทุนกำหนด รวมทั้งผลการดำเนินงานของกองทุน

28) ประชาสัมพันธ์มีหน้าที่ผลิตเอกสารสิ่งพิมพ์ ให้ข่าวสารแก่สมาชิกและหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

29) คณะกรรมการกองทุนต้องมีการประชุมอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง แต่ถ้ามีความจำเป็นประธานอาจเรียกประชุมได้มากกว่า 1 ครั้ง และต้องมีกรรมการกองทุนเข้าร่วมประชุมอย่างน้อยกึ่งหนึ่งของคณะกรรมการทั้งหมดจึงครบองค์ประชุม

30) การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุม ให้ถือเสียงข้างมากและกรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงในการลงคะแนน 1 เสียง ในกรณีที่คะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งหรือเป็นผู้ชี้ขาด

30) ประเภทการกู้ยืมสมาชิกสามารถยื่นขอกู้เงินต่อคณะกรรมการกองทุนเพื่อนำไปใช้จ่ายในกิจกรรมดังต่อไปนี้

31) การอนุมัติเงินกู้สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้เงินจะต้องจัดทำโครงการเพื่อขอเงินจากคณะกรรมการกองทุน โดยระบุวัตถุประสงค์ประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน

(1) การพัฒนาอาชีพ

(2) การสร้างงาน

(3) เพิ่มรายได้

(4) บรรเทาเหตุฉุกเฉิน และจำเป็นเร่งด่วน

32) การอนุมัติเงินกู้สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้เงินจะต้องจัดทำโครงการเพื่อขอกู้เงินจากคณะกรรมการกองทุน โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน

33) ลักษณะโครงการ สมาชิกสามารถยื่นขอกู้เงินตามข้อ 31 (1) (2) (3) และ (4) ต้องมีลักษณะหรือคุณสมบัติ คือ เป็นโครงการที่ต้องสามารถดำเนินการได้จริง มีความเป็นไปได้ทางการตลาดและสามารถเห็นได้ชัดเจนว่ามีความคุ้มค่าต่อการลงทุน

34) วงเงินกู้ เงินกู้ตามข้อ 31 (1) (2) (3) และ (4) ให้แก่สมาชิกรายหนึ่งวงเงินไม่เกิน 20,000 บาท ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุน มีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้อย่างใดเกินกว่า 20,000 บาท คณะกรรมการกองทุนจะเรียกสมาชิกเพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดแต่การอนุมัติเงินกู้อย่างหนึ่งต้องไม่เกิน 50,000 บาท

โครงการอื่นที่สมาชิกยื่นขอกู้ตามข้อ 31 (5) ต้องเป็นการกู้เฉพาะกรณีเพื่อการจำเป็น หรือมีประโยชน์ตามที่คณะกรรมการกองทุนเห็นสมควร แต่จะให้เงินกู้เพื่อการสุรุ่ยสุร่าย หรือการเก็งกำไรไม่ได้ในวงเงินรายละไม่เกิน 3,000 บาท

35) การดำเนินการตามโครงการที่ขอกู้และการจัดทำรายงานสมาชิกจะต้องดำเนินการตามโครงการที่ขอกู้ให้สำเร็จเป็นไปตามวัตถุประสงค์ และจัดทำรายงานความก้าวหน้าตามแบบรายงานที่คณะกรรมการกองทุนกำหนด

36) การทำสัญญาเงินกู้ทุกประเภทจะต้องมีสัญญาไว้กับคณะกรรมการกองทุนตามแบบและเงื่อนไขที่กำหนด

37) หลักประกันเงินกู้ มีข้อกำหนด ดังนี้

(1) เงินกู้ตามข้อ 31 (1) (2) (3) และ (4) ต้องใช้สมาชิกของกองทุน จำนวน 2 คน เป็นผู้ค้ำประกัน สำหรับเงินกู้ตามข้อ 31 (4) ให้ทำสัญญาเพียงอย่างเดียว

38) การชำระคืนเงินกู้ เงินชำระหนี้สำหรับเงินกู้กำหนดไว้ดังต่อไปนี้

(1) เงินกู้ตามข้อ 31 (1) (2) (3) และ (4) ให้ผู้กู้ส่งคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยภายใน 1 ปี

(2) เงินกู้ตามข้อ 3 (4) ให้ผู้กู้ส่งคืนเงินกู้เต็มจำนวนพร้อมดอกเบี้ยภายในระยะเวลาไม่เกิน 120 วัน

39) อัตราดอกเบี้ยเงินกู้

(1) อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ ร้อยละห้าสิบสตางค์ต่อเดือน ร้อยละ หกต่อปี

(2) อัตราดอกเบี้ยเงินฝากร้อยละ ยี่สิบห้าสตางค์ต่อเดือนและสามบาทต่อปี

40) ค่าปรับ ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาเงินกู้ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับในอัตราร้อยละ 5 บาท/วันเว้นแต่ผู้กู้ได้รับอนุญาตให้ผ่อนผันชำระหนี้จากคณะกรรมการกองทุน

41) การจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี เมื่อสิ้นปีทางบัญชีของกองทุน และได้ปิดบัญชีตามมาตรฐานการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไปแล้ว ปรากฏว่ากองทุนมีกำไรสุทธิ คณะกรรมการกองทุนจะนำกำไรสุทธิมาจัดสรรได้ ดังนี้

- (1) เป็นเงินปันผลค่าหุ้น ในอัตราร้อยละ 15 บาท
- (2) เป็นเงินประกันความเสี่ยง ในอัตราร้อยละ 20 บาท
- (3) เป็นเงินเฉลี่ยคืนให้แก่ผู้กู้ ในอัตราร้อยละ 5 บาท
- (4) เป็นเงินตอบแทนแก่คณะกรรมการกองทุน ในอัตราร้อยละ 10 บาท
- (5) เป็นทุนการศึกษาและพัฒนาอาชีพของประชากรในหมู่บ้าน ในอัตราร้อยละ 10 บาท
- (6) เป็นทุนเพื่อจัดสวัสดิการให้กับสมาชิก ในอัตราร้อยละ 10 บาท
- (7) เป็นทุนเพื่อสาธารณะประโยชน์ของหมู่บ้าน ในอัตราร้อยละ 5 บาท
- (8) เป็นทุนสำหรับดูแลผู้ด้อยโอกาสในชุมชน (เด็ก คนชรา คนพิการ คนยากจน) ร้อยละ 10 บาท
- (9) เป็นทุนเพื่อสมทบกองทุน ในอัตราร้อยละ 10 บาท
- (10) อื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการกองทุนเห็นสมควร ในอัตราร้อยละ 5 บาท

42) กองทุนจะจัดทำบัญชีเงินฝาก และบัญชีค่าใช้จ่ายของกองทุนอย่างรอบคอบเดือนละ 1 ครั้ง แล้วคิดประกาศอย่างเปิดเผย ณ ที่ทำการกองทุนให้สมาชิกทราบ โดยมีประเภทบัญชีที่จะต้องดำเนินการจัดทำดังนี้

- (1) บัญชีเงินฝากออมทรัพย์
- (2) รายรับและรายจ่ายของกองทุน
- (3) สินทรัพย์และหนี้สินของกองทุน

43) คณะกรรมการกองทุนจะตรวจสอบบัญชีกองทุน และรายงานการตรวจสอบบัญชีต่อคณะกรรมการสนับสนุนเพื่อทราบถึงความก้าวหน้าฐานะทางการเงิน และผลการดำเนินงานของกองทุนทุก ๆ 3 เดือน และทุกรอบปีพร้อมทั้งแสดงบัญชีกำไร ขาดทุน และงบดุลในปีบัญชีที่ล่วงมาภายใน 120 วัน นับแต่วันสิ้นปีบัญชี

43) ให้คณะกรรมการกองทุนนัดประชุมใหญ่สมาชิกอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง โดยมีวาระการประชุมดังนี้

- (1) ประธานกล่าวเปิดการประชุม
- (2) เรื่องที่ประธานแจ้งให้ที่ประชุมทราบ
- (3) รับรองรายงานการประชุมครั้งที่ผ่านมา
- (4) พิจารณาเรื่องที่ค้างในที่ประชุมครั้งก่อน
- (5) เสร็จญูกรายงานฐานะทางการเงิน
- (6) วาระที่ต้องการพิจารณา
- (7) เรื่องอื่น ๆ (ถ้ามี)
- (8) สรุปผลและปิดการประชุม

บทเฉพาะการ

- 45) บรรดาประกาศ คำสั่ง ข้อบังคับและระเบียบต่าง ๆ ซึ่งใช้บังคับอยู่ในวันที่ระเบียบนี้ใช้บังคับ ให้ใช้บังคับต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับระเบียบข้อบังคับนี้ ทั้งนี้ จนกว่าจะได้มีการแก้ไขหรือยกเลิก
- 46) ภายใน 1 ปี นับตั้งแต่วันที่ระเบียบนี้ใช้บังคับ ให้คณะกรรมการกองทุนประเมินการดำเนินงานตามระเบียบนี้ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมต่อไป
- 47) ให้คณะกรรมการกองทุน เป็นผู้รักษาการตามระเบียบนี้

6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

1) สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้เงินจากกองทุน ต้องจัดทำคำขอกู้ โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน โดยให้ยื่นคำขอกู้ดังกล่าวต่อคณะกรรมการกองทุน ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาเงินกู้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

2) คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งไม่เกิน 20,000 บาท ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุน มีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้รายใดเกินกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ตามวรรคหนึ่งให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิก เพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป แต่ทั้งนี้การอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งต้องไม่เกินจำนวน 50,000 บาท

การอนุมัติเงินกู้ฉุกเฉิน ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมและจำเป็น

3) ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุน มีมติอนุมัติเงินกู้ยืมตามคำขอทั้งหมด หรือบางส่วนให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงิน พร้อมทั้งส่งสำเนาแบบคำขอกู้ยืมเงิน ตลอดจนเงื่อนไขและรายละเอียดในการอนุมัติเงินกู้แจ้งให้ผู้ขอกู้และธนาคารรับทราบโดยเร็วและให้คณะกรรมการกองทุนแต่งตั้งผู้แทนกรรมการกองทุนอย่างน้อย 2 คน เป็นผู้แทนคณะกรรมการกองทุนในการทำสัญญากู้ยืมเงินกับผู้ขอกู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ ให้ผู้ขอกู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ เปิดบัญชีออมทรัพย์กับธนาคาร และแจ้งหมายเลขบัญชีออมทรัพย์ให้คณะกรรมการกองทุนรับทราบโดยเร็ว

4) คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ไม่ว่าจะเป็นบุคคล หรือทรัพย์สินตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

5) ให้คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ย หรือค่าตอบแทนเงินฝากและเงินกู้เป็นอัตราที่แน่นอนตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก และปิดประกาศอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนดังกล่าวอย่างเปิดเผย

6) การกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละรายการชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ย หรือค่าตอบแทนให้ผู้กู้ชำระให้แล้วเสร็จสิ้น

ภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี นับแต่วันทำสัญญาผู้กู้หรือผู้ที่นำเงินไปลงทุนจะต้องนำเงินไปตั้งคืน ณ ธนาคาร และนำหลักฐานการส่งชำระคืนเงินกู้ หรือเงินลงทุนไปมอบให้คณะกรรมการกองทุนเพื่อเป็นหลักฐานในการจัดทำบัญชีหรือดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง

7) ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระคืนต้นเงินกู้ พร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญากู้ยืมเงิน ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับตามจำนวนที่ระบุหรือข้อบังคับที่กองทุนกำหนดไว้อย่างแน่นอน สำหรับจำนวนที่ขาด หรือค้างชำระเว้นแต่ผู้กู้ได้รับอนุญาตให้ผ่อนผันการชำระหนี้

8) ในกรณีที่ผู้กู้ไม่ได้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในการขอกู้ยืมเงิน หรือเมื่อมีหลักฐานเชื่อว่าผู้กู้นำเงินไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์ โดยปราศจากเหตุผลสมควรให้คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจยกเลิกสัญญาและเรียกคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ย หรือค่าตอบแทนที่ค้างชำระคืนเต็มจำนวนได้โดยทันทีคณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิก เพื่อลงมติให้ผู้กู้ซึ่งนำเงินกู้ไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในคำขอกู้ยืมเงินพ้นจากสมาชิกภาพในระยะเวลา 30 วัน หลังจากวันยกเลิกสัญญาและสมาชิกซึ่งที่ประชุมมีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพห้ามมิให้สมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุนเป็นระยะเวลา 2 ปี

กรณีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบ้านสารภี หมู่ที่ 3 มีเกณฑ์สำหรับการพิจารณาเงินกู้ มีดังนี้

- 1) การอนุมัติเงินกู้สมาชิกที่ประสงค์จะกู้เงินจะต้องจัดทำโครงการ เพื่อยื่นต่อคณะกรรมการกองทุนโดยระบุวัตถุประสงค์การกู้ยืมให้ชัดเจน
- 2) ลักษณะของโครงการที่ขอเงินจะต้องเป็น โครงการที่ทำให้เกิดรายได้และสร้างงานได้จริง
- 3) วงเงินกู้เพื่อการพัฒนาอาชีพ การสร้างงาน การสร้างหรือเพิ่มรายได้ ลดรายจ่ายให้แก่สมาชิกรายหนึ่งวงเงินไม่เกิน 20,000 บาท หากเกินคณะกรรมการกองทุนจะต้องประชุมเพื่อพิจารณาวินิจฉัยขาดการอนุมัติเงินกู้อย่างหนึ่งต้องไม่เกิน 50,000 บาท
- 4) ส่วนกรณีกู้เงินเหตุฉุกเฉิน และจำเป็นเร่งด่วน อนุมัติวงเงินรายละไม่เกิน 3,000 บาท
- 5) การชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยจะต้องส่งภายใน 1 ปี
- 6) การทำโครงการให้ทำเป็นโครงการมาว่ามีการใช้จ่ายในรูปแบบใดบ้าง และวัตถุประสงค์ใช้จ่ายที่ชัดเจน

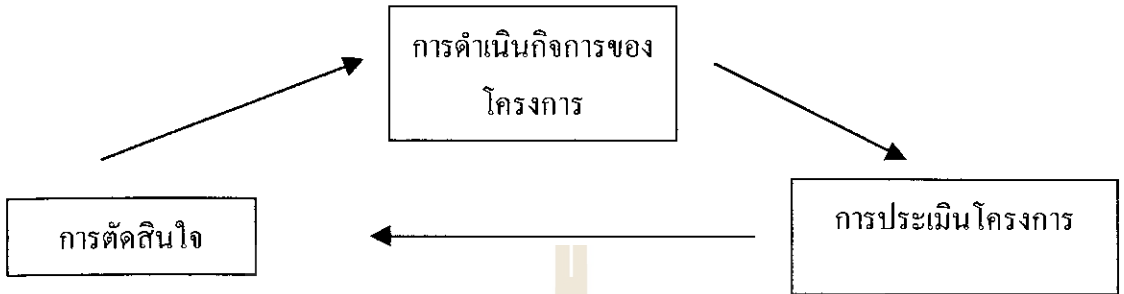
7. หลักการประเมินโครงการ รูปแบบการประเมินแบบชีพพีโมเดล

7.1 รูปแบบการประเมินแบบชีพพีโมเดล

สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระดับจังหวัด กรุงเทพมหานคร, สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย. (2545). **ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา (พิมพ์ครั้งที่ 1).** กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ทัศนทองการพิมพ์. ดังนี้

- (1) แนวคิดและรูปแบบการประเมินชีพของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model)

สต๊ฟเฟิลบีม กล่าวว่า “ การประเมินเป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการรวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ” โดยมีแนวคิดพื้นฐาน ดังนี้

แผนภูมิรูปที่ 1.1 ความคิดพื้นฐานการประเมินของสต๊ฟเฟิลบีม

สต๊ฟเฟิลบีม ได้จำแนกขั้นตอนของการประเมินเป็น 3 ขั้นตอน คือ

- ขั้นตอนที่ 1 กำหนดหรือระบุข้อมูลที่ต้องการ
- ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศเพื่อนำเสนอผู้บริหาร

และสต๊ฟเฟิลบีม ได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมินว่า รูปแบบการประเมินแบบชิป (CIPP Model) ที่มาจากอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของประเด็นที่จะประเมิน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

- 1) การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินการโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการประเด็นปัญหาและความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ
- 2) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยี และแผนการของการดำเนินการโครงการ
- 3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้นโดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน
- 4) การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

นอกจากนี้ได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมิน ดังนี้

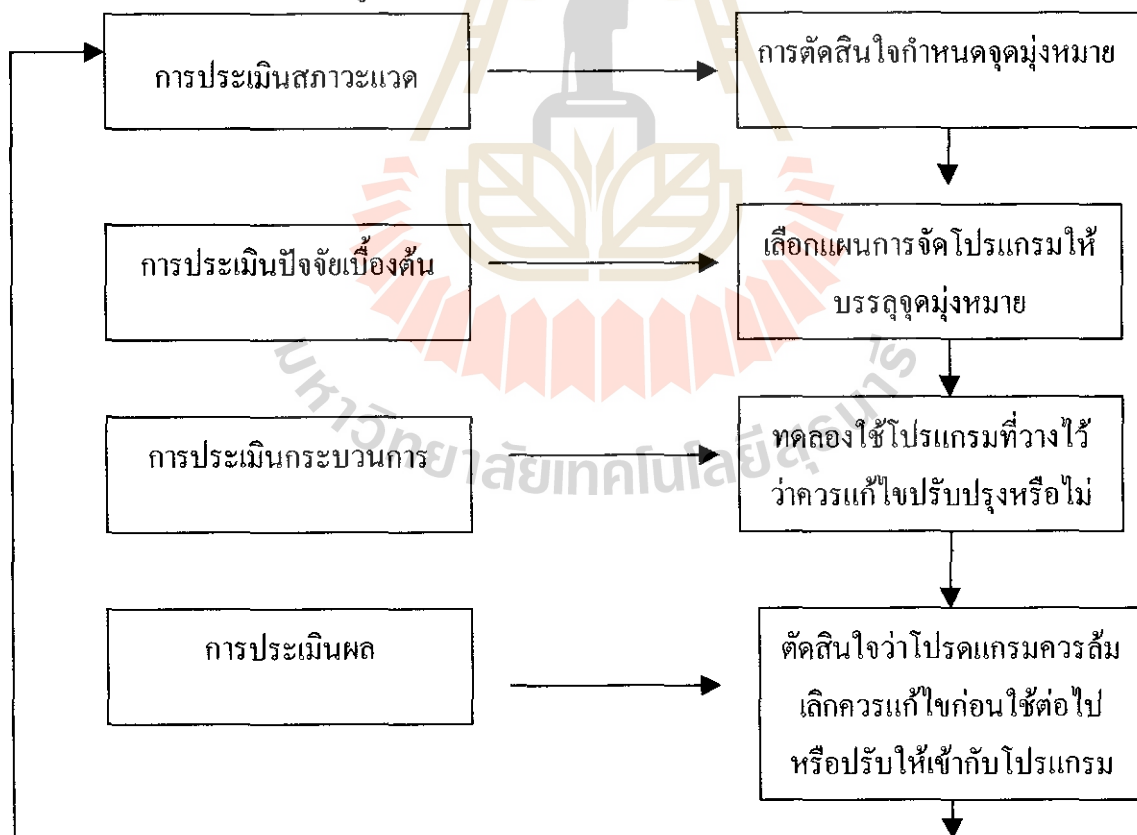
1) การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planing Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการ ให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินการ

2) การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้นที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงาน และขั้นตอนของการดำเนินการของโครงการ

3) การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementing Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4) การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้นเพื่อพิจารณาการยุติ ถ้มเลิก หรือปรับขยายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

สตัฟเฟิลบีม ได้นำเสนอแผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจ และประเภทของการประเมินกับการตัดสินใจ ดังแผนภูมิดังนี้

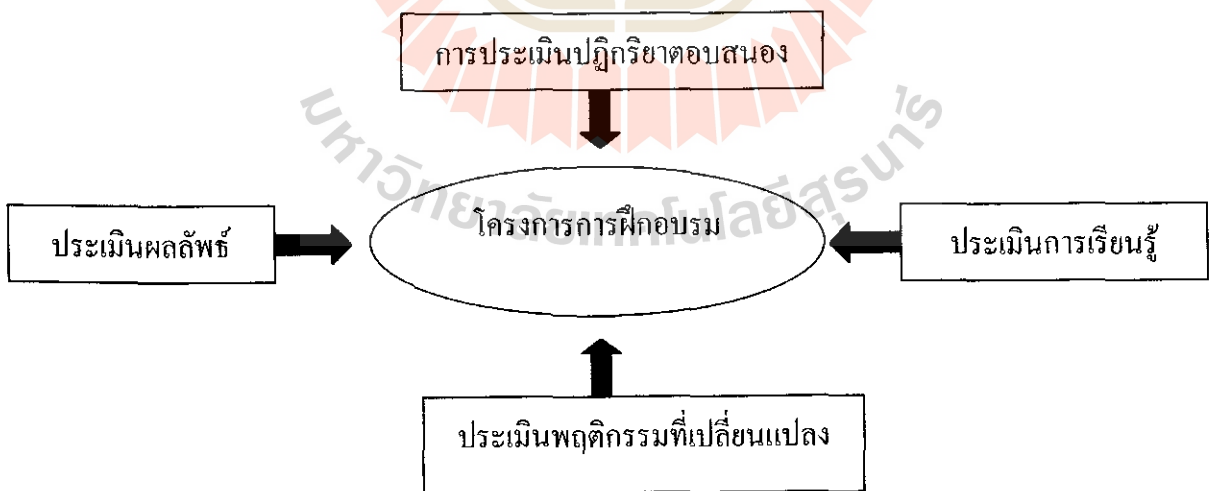
แผนภูมिरูปที่ 1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการประเมินและการตัดสินใจของสตัฟเฟิลบี

(2) แนวคิดและรูปแบบการประเมินของ เคอร์ค แพตทริค (Kirkpatrick) เคอร์ค แพตทริค ได้นำเสนอแนวคิดของการประเมินโครงการฝึกอบรมว่า “การฝึกอบรมเป็นการให้ความรู้ความเข้าใจ และทักษะการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในการฝึกอบรมควรจะได้มีการประเมินผลการฝึกอบรม เพื่อที่จะให้ทราบว่า การจัดการฝึกอบรมตามขั้นตอนที่กำหนดไว้มีประสิทธิภาพเพียงใด”

เคอร์ค แพตทริค ได้กำหนดแนวทางของการประเมินโครงการการฝึกอบรม จำแนกออกเป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

- 1) ประเมินปฏิกิริยาตอบสนอง (Reaction Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบความรู้สึกรู้สึกหรือความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการประเมิน
- 2) ประเมินการเรียนรู้ (Learning Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบความรู้และทักษะที่เกิดขึ้นจากการเข้าร่วมโครงการ โดยใช้แบบทดสอบเป็นเครื่องมือในการประเมิน
- 3) ประเมินพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลง (Behavior Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการปฏิบัติงานว่าเป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์หรือไม่ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ข้อมูลจากเพื่อนร่วมงานหรือผู้บังคับบัญชา
- 4) ประเมินผลลัพธ์ (Results Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบว่าผลจากการอบรมก่อให้เกิดการพัฒนาทั้งต่อตนเอง และต่อหน่วยงานของตนเองอย่างไร โดยใช้แบบสอบถามหรือการสัมภาษณ์

โดยเคอร์ค แพตทริค ได้นำเสนอความสัมพันธ์ของสิ่งที่ประเมินตามแผนภูมิดังนี้

แผนภูมิรูปที่ 1.3 แบบการประเมินของเคอร์ค แพตทริค

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ผู้ทำสารนิพนธ์ จะใช้กรอบความคิด ทฤษฎีในการประเมินโดยใช้รูปแบบของการประเมินแบบ ชิพพ์โมเดล ดังกล่าว

8. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

หลักการและเหตุผล

ตามที่รัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีปรัชญาในการสร้างจิตสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น โดยชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคต และจัดการหมู่บ้านและชุมชนให้เป็นคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเองมีการเกื้อกูลผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้าน และชุมชนเชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม เป็นการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐานและเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับกองทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ ลดรายจ่าย และบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วนอีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบ และบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเองเพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อีกทั้งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศรวม ทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

จากความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จ และได้รับการอนุมัติให้ตั้งกองทุนรับการจัดสรร โอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้วหรือชุมชนที่ยังไม่ได้รับการอนุมัติ ก็ตามการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจ สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จึงเห็นสมควรให้มีการสนับสนุนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียนเพื่อการศึกษาหลักสูตรการจัดการ และประเมินโครงการ ซึ่งเป็นหลักสูตรที่กำหนดการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยกำหนดให้นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา ซึ่งจะช่วยในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งเกิดการสร้างงาน สร้างรายได้แก่ผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับล่างอีกทางหนึ่ง และส่งเสริมให้บัณฑิตที่ต้องการพัฒนาบ้านเกิดมีโอกาสกระทำได้อีกทั้งบัณฑิตได้มีการยกระดับการศึกษา ควบคู่กับการปฏิบัติงานในพื้นที่สถานศึกษาทั้งในส่วนของการทรวงศึกษาธิการ และทบวงมหาวิทยาลัย จัดทำหลักสูตรโดยเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการการวิจัยและการประเมินผลโครงการการออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาดรวม ทั้งการเรียนรู้ชุมชนการประเมินผลและการพัฒนาชุมชนที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ และผู้จบหลักสูตรจะได้รับ “ประกาศนียบัตรบัณฑิต”

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้พึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืนโดยกระบวนการของการศึกษابัณฑิต เพื่อเข้าไปช่วยเหลือส่งเสริมการพัฒนา และติดตามประเมินผลวิจ्यानโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ
- 2) เพื่อสร้างรายได้ สร้างโอกาสสำหรับบัณฑิตว่างงาน 74,881 คน โดยเฉพาะบัณฑิตในหมู่บ้านชนบท
- 3) เพื่อสร้างศักยภาพและยกระดับการศึกษาของบัณฑิต ให้มีทักษะในการบริหารจัดการซึ่งเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อีกทางหนึ่ง
- 4) เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งข้อมูล ของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

เป้าหมาย

- 1) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จำนวน 74,881 กองทุน
- 2) ให้บัณฑิตได้ยกระดับฐานะการศึกษา และมีศักยภาพด้านการบริหารโครงการ จำนวน 74,881 คน
- 3) มีรายงานผลความก้าวหน้านโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง และรายงานผลการวิจัยกองทุน รวมทั้งสิ้น 74,881 กองทุน วงเงินค่าใช้จ่าย : 5,077,119,790 บาท

ค่าใช้จ่าย	รวม (บาท)
1. เงินสนับสนุนให้ทุนการศึกษา (จำนวน 74,881 คน * 6,360 บาท * 10 เดือน)	4,762,431,600
2. การจัดทำหลักสูตร	1,095,000
3. การปฐมนิเทศบัณฑิต	115,316,740
4. การทำความเข้าใจแก่คณาจารย์	21,750,000
5. จัดพิมพ์คู่มือ	37,071,450
6. การจัดสัมมนารายไตรมาส	9,855,000
7. การติดตามและนิเทศของคณาจารย์	129,600,000
รวมทั้งสิ้น	5,077,119,790

พื้นที่ดำเนินการ : ทั่วประเทศ

แผนการดำเนินงาน

1. ประชาสัมพันธ์โครงการ และรับสมัครนักศึกษาเข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการ จำนวน 74,881 คน เพื่อเข้ารับการฝึกอบรมและปฏิบัติงาน ระยะเวลา 10 เดือน (ธันวาคม 2544 – กันยายน 2545)

2. จัดทำหลักสูตร “การศึกษาระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ โดยสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ร่วมกับ บุคลากรจากกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ สำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลกรมอาชีวศึกษาและกรมการศึกษานอกโรงเรียน และทบวงมหาวิทยาลัย โดยมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาคร่วมเตรียมการ ดังนี้

1) เป็นหลักสูตรเชิงสหวิทยาการและบูรณาการ เน้นการเรียนการสอนเชิงประเมินผลวิจัย และการศึกษาปัญหาเป็นหลัก

3) เป็นการศึกษาภาคทฤษฎีร้อยละ 20 และปฏิบัติร้อยละ 80 โดยเน้นการปฏิบัติภาคสนามเพื่อศึกษาหมู่บ้านและชุมชนและฝึกปฏิบัติการวิจัยในพื้นที่

3) จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 27 หน่วยกิต ประกอบด้วย หมวดวิชาสัมพันธ์ จำนวน 6 หน่วยกิต หมวดวิชาเฉพาะด้าน จำนวน 21 หน่วยกิต โดยผู้รับทุนจะมีเอกสารตำราเรียนรู้ด้วยตนเองและฝึกปฏิบัติจริง อาจารย์นิเทศน์ติดตามงานเดือนละ 4 ครั้ง 4 วัน

4) จัดทำคู่มือปฏิบัติงานของนักศึกษาที่ได้รับทุนการศึกษา และคู่มือคณาจารย์ทั้งการสอนภาคทฤษฎีและการนิเทศน์ภาคสนามในหมู่บ้านที่รับผิดชอบ 5 วันต่อสัปดาห์ มีอาจารย์สอนเสริมเดือนละ 2 วัน

3. จัดตั้งคณะกรรมการอำนวยการ คณะกรรมการดำเนินการในส่วนกลาง และคณะกรรมการระดับจังหวัดเพื่อทำหน้าที่ประสานและดำเนินงานให้โครงการบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย

4. นักศึกษาผู้รับทุนต้องรายงานผลการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองในการปฏิบัติงานทุกราย 15 วัน รายเดือน รายไตรมาส แก่คณาจารย์นิเทศน์ที่รับผิดชอบแต่ละพื้นที่กองทุน และให้มีการประชุมสัมมนารอบไตรมาสในระดับจังหวัด เพื่อนำปัญหามาปรับปรุงแก้ไขและรวบรวมเป็นรายงานตามนโยบายเสนอต่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ เมื่อสิ้นสุดโครงการครบ 1 ปี นักศึกษาผู้รับทุนส่งรายงานการวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นรายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองและผลงานวิจัยรายจังหวัด วิทยานิพนธ์ และภาพรวมของนโยบาย เสนอต่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ระยะเวลาดำเนินการ : 1 ปี

การบริหารจัดการและการติดตามประเมินผล

1. ดัชนีวัดผลสำเร็จของโครงการ

1) จำนวนเงินกองทุน 1 ล้านบาทยังคงอยู่

2) จำนวนบัณฑิตที่ว่างงานมีรายได้

3) จำนวนบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรการศึกษาระดับประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการ

บริหารจัดการโครงการ

4) จำนวนการรายงานผลความก้าวหน้านโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่องและรายงานผลการวิจัยของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2. กลไกการติดตามประเมินผล

1) มีคณาจารย์ติดตามประเมินผลและส่งเสริม โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นระยะ ๆ จากนักศึกษาที่ได้รับทุน ทุกๆ 15 วัน และ 1 เดือน เพื่อรายงานความก้าวหน้า ผลลัพธ์ ปัญหาอุปสรรคของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2) มีการประชุมสัมมนา 3 เดือน ของคณะกรรมการส่วนกลางและคณะกรรมการระดับจังหวัด เพื่อนำปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นมาปรับปรุงแก้ไขและเสนอต่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

3. ผลประโยชน์ของโครงการ

1) บัณฑิตที่ว่างงาน จำนวน 74,881 คน ได้รับเงินถึงร้อยละ 93.8 จากงบประมาณทั้งหมดของโครงการเนื่องจากลักษณะของโครงการเป็นการให้ทุนฝึกอบรม โดยจ่ายเงินสดในอัตราเดือนละ 6,360 บาท จำนวนผู้รับทุน 74,881 คน ในแต่ละเดือนจะมีเงินหมุนเวียนและกระจายไปทั่วประเทศ และมีการสัมมนาติดตามผลโครงการเป็นระยะๆ ทุก 15 วัน 1 เดือน และ 3 เดือน ซึ่งจะช่วยให้มีการใช้จ่ายเงินนำไปสู่การกระตุ้นเศรษฐกิจและเชื่อมโยงไปสู่ภาคธุรกิจการค้า บริการ และภาคประชาชน

2) ผู้ได้รับผลประโยชน์จากโครงการ คือ ผู้สำเร็จการฝึกอบรม ซึ่งได้รับประกาศนียบัตรบัณฑิตหลักสูตรการจัดการและการประเมินโครงการ โดยใช้ชุมชนเป็นห้องเรียน มีการเรียนรู้ ปฏิบัติงานและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่ ซึ่งจะมีประสบการณ์จริงนำไปใช้ในการทำงานต่อไป และสามารถนำไปใช้เป็นการสร้างเสริมกิจกรรมของนโยบายที่มีอยู่ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3) กองทุนหมู่บ้านและชุมชนมีการบริหารจัดการกองทุนที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น มีกระบวนการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการ การติดตามประเมินผลและส่งเสริมการพัฒนานโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งเป็นการสร้างเสริมกิจกรรมของนโยบายที่มีอยู่ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

9. หลักวิชาที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ

9.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา (People Participation) คือ กระบวนการของการพัฒนา ตั้งแต่ต้นจนสิ้นสุดกระบวนการ ดังนี้

- การมีส่วนร่วมในด้านความคิดและกิจกรรมที่เป็นผลลัพธ์จากความคิด
- กลยุทธ์การพัฒนาชุมชนเชิงรัฐศาสตร์

องค์ประกอบของการมีส่วนร่วม

- ด้านจิตใจและอารมณ์
- การกระทำ
- การรับผิดชอบ

เงื่อนไขการมีส่วนร่วม

- ประชาชนมีอิสรภาพที่จะมีส่วนร่วม
- ประชาชนต้องสามารถที่จะมีส่วนร่วม
- ประชาชนต้องเต็มใจที่จะมีส่วนร่วม

ขั้นตอนการมีส่วนร่วม

- การเตรียมความพร้อม
- การเตรียมความพร้อม
- การจัดระดับการมีส่วนร่วมตั้งแต่การคิด การปฏิบัติ
- ร่วมบริหารจัดการปฏิบัติ
- การระดมการมีส่วนร่วม

รูปแบบของการมีส่วนร่วม

- การสร้างแรงจูงใจ
- การสร้างแรงจูงใจในสังคม
- การสร้างความภูมิใจให้สมาชิก

เทคนิคการกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วม

- เทคนิคทางจิตวิทยา
- เทคนิคทางจิตวิทยา

- เทคนิคด้านการบริหาร

9.2 ความเข้มแข็งของชุมชน

ความเข้มแข็งของชุมชน คือ ชุมชนที่มีศักยภาพ มีความรัก ความสามัคคี จงรักภักดีชุมชนทุกคนไม่เรียนรู้มุ่งพัฒนาตนเองให้มีพลังความคิด พลังสติปัญญา เพื่อการพึ่งพาตนเองในทุกด้านรู้จักวางแผนจัดการทรัพยากรแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองทุกคนมุ่งหวังประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตนชุมชนมีเสถียรภาพ มีสันติสุข และมีคุณธรรมนำชีวิต”

ลักษณะของชุมชนเข้มแข็ง

1. เป็นชุมชนเรียนรู้ (Learning Organization)

- ตื่นตัวตลอดเวลา
- รู้ข่าวเศรษฐกิจ สังคม การเมือง
- เพิ่มพูนความรู้ที่จำเป็นอย่างครอบคลุม ลึก
- เน้นการเรียนรู้จากปฏิบัติ
- ร่วมมือเป็นกลุ่ม
- เกิดพลังปัญญา พัฒนาชุมชนตนได้

2. เป็นที่รู้จักการจัดการ (Common Management)

- วางแผน (Planning)
- จัดองค์กรการจัดการ เตรียมคน วัสดุ งบประมาณ (Organizing)
- ปฏิบัติตามแผน (Implementing)
- ประเมินผล (Evaluation)

3. เป็นชุมชนที่มีจิตวิญญาณ (Spirituality)

- มีความผูกพันภักดีต่อชุมชน
- รู้สึกเป็นเจ้าของต่อชุมชน
- มีผลประโยชน์ร่วมกัน ทั้งในปัจจุบันและอนาคต
- ชุมชนมีชีวิตจิตใจ

4. เป็นชุมชนมีสันติภาพ (Peaceful)

- คนมีสันติสุข

- มีคุณธรรม
- มีคุณภาพ
- มีความสมดุลในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง
- มีพลังในการวางแผน

องค์ประกอบและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเข้มแข็งของชุมชน

1. การจัดองค์กรและการบริหารจัดการ

- การจัดองค์กรและการแบ่งบทบาทหน้าที่
- การบริหารจัดการทรัพยากรและกระบวนการแผนประสานความร่วมมือ

2. อุดมการณ์และวิสัยทัศน์ร่วม

- มีวิสัยทัศน์ร่วมมุ่งสู่คุณภาพชีวิตที่ดี
- เชื่อในศักยภาพของคนในชุมชน
- มีสำนึกความเป็นชุมชนและรู้จักแบ่งปัน
- พยายามพัฒนาวัฒนธรรมที่สามารถเชื่อมโยงคนในชุมชนได้

3. ทุน

- ทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพและสำนึกเพื่อส่วนร่วม
- เงิน วัสดุ อุปกรณ์ สถานที่
- ภูมิปัญญาพื้นบ้านผสมผสานกับความรู้และประสบการณ์
- ทรัพยากรธรรมชาติ

4. มีกิจกรรมที่ต่อเนื่อง

- ขยายกิจกรรมและสมาชิก
- เกิดการริเริ่มโครงการใหม่ ๆ เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้
- ถ่ายทอดแก่คนรุ่นถัดไปเพื่อรับช่วงต่อ

5. สิทธิและอำนาจต่อรองทางการเมือง

- สิทธิในการจัดการทรัพยากรท้องถิ่น
- อำนาจในการกำหนดยุทธศาสตร์ของชุมชนและต่อรองกับภาครัฐหรือทุน

6. เครือข่ายความร่วมมือ

- มีความหลากหลาย ทั้งกิจกรรม / องค์กร
- เกิดความร่วมมือเพื่อกิจกรรมสาธารณะและมีอำนาจต่อรอง
- เกิดการติดต่อสื่อสารแนวราบ (เป็นสาธารณะ)

7. การยอมรับจากสังคมภายนอก

- เกิดการยอมรับขององค์กรภายนอก
- ชุมชนเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเองพร้อมถ่ายทอดเทคโนโลยีแก่ชุมชนอื่น

กระบวนการเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง 4 ขั้นตอน

ขั้นที่ 1 ทิศทางทรัพยากรบุคคล

- เตรียมคน ผู้นำ
- ประชาชน
- คุณภาพ คู่กับคุณธรรม
- มีกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ขั้นที่ 2 การกำหนดประเด็นปัญหาของชุมชนและการพัฒนาทางเลือกเพื่อดำเนินกิจกรรม

- จัดเวทีประชาคมร่วมค้นหา ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมติดตาม ร่วมวางแผน ร่วมประเมินผล

ร่วมหาผู้นำ

- รู้เขา รู้เรา รู้เท่า รู้ทัน รู้แก่ รู้ก่อน รู้เก็บ
- เลือกกิจกรรมแบบองค์รวม

ขั้นที่ 3 ดำเนินกิจกรรมสาธารณะของชุมชน

- ลักษณะเป็นแนวราบ
- มีเป้าหมายร่วมกัน
- รวมพลังกัน
- จัดการร่วมกัน
- สรุปร่วมกัน

ขั้นที่ 4 ขยายเครือข่ายความร่วมมือ

- ประสานงาน ,แลกเปลี่ยน

- เรียนรู้
- สร้างกระบวนการร่วมในนโยบาย

9.3 เครื่องมือองค์กรการเรียนรู้

เพื่อให้เกิดความมั่นใจในความรู้และความสามารถที่มีอยู่จะช่วยให้สามารถริเริ่มกิจกรรมการแก้ปัญหาหรือกิจกรรมพัฒนาได้ ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธีดังต่อไปนี้

- 1) เปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้นำทั้งภายในและภายนอกชุมชน
- 2) สนับสนุนการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และสนับสนุนข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นอย่างต่อเนื่อง
- 3) แลกเปลี่ยนการเรียนรู้ และดำเนินงานร่วมกันของเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง จะทำให้เกิดกระบวนการจัดการและองค์กรร่วมกัน

9.4 ประชาคม

เวทีประชาคม คือ พื้นที่สาธารณะ : Public Space หรือสถานที่ที่ทุกคนสามารถมาพบปะร่วมกัน เพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยน ถกแถลง ข้อมูล ความคิดเห็น คุณค่า อุดมการณ์ ปัญหา วางแผน ทำงานร่วมกัน เพื่อประโยชน์สาธารณะหรือชุมชน อาจเป็นเวทีการประชุมที่มีรูปแบบเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ เช่น การสนทนา แลกเปลี่ยนที่ศาลาวัดหรือพบกันเป็นครั้งคราวก็ได้ การพูดคุยในเวทีประชาคมเป็นบรรยากาศของความร่วมมือ มิตรภาพ และสัมพันธภาพที่เท่าเทียมกันเกิดความกลมกลืนสมานฉันท์

บทบาทผู้เข้าร่วมเวทีประชาคม

- 1) ช่วยค้นหาข้อมูล ให้ข้อมูล ประสบการณ์ ความคิด
- 2) ร่วมกันวิเคราะห์ ตั้งเคราะห์ข้อมูล ประมวลความคิดรวบยอด สรุป
- 3) ร่วมรับผิดชอบการจัดการแลกเปลี่ยนในเวทีให้เป็นไปตามที่กำหนด
- 4) ค้นหาความคิดร่วมของกลุ่ม
- 5) ช่วยกันกำหนดกิจกรรมที่เป็นความคิดเห็นร่วมมอบหมายภารกิจ นำไปสู่การปฏิบัติ

เทคนิคการประชุมเวทีประชาคมเชิงปฏิบัติการของผู้แทนกลุ่ม หลายประเภท หลายระดับ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมาทำงานร่วมกัน

- 1) เพื่อร่วมกันทำความเข้าใจสถานการณ์อดีต-ปัจจุบันที่เชื่อมโยงและมีผลกระทบถึงอนาคต
- 2) เพื่อเสนอภาพรวมของสถานการณ์ปัจจุบัน
- 3) เพื่อลงมติและสร้างพันธกรณีในการมีวิสัยทัศน์ของอนาคตร่วมกัน

4) เพื่อรวบรวมแนวคิดความเข้าใจและสร้างแผนปฏิบัติการในอนาคตร่วมกัน

แผนที่ความคิด

แผนที่ความคิด (Mind Mapping) คือ เป็นเครื่องมือสำคัญในการประชุมระดมสมองอย่างสร้างสรรค์โดยเฉพาะในการดำเนินการประชุมให้อยู่ในประเด็นที่ต้องการ และเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น

ประโยชน์ของแผนที่ความคิดในการประชุมอย่างสร้างสรรค์

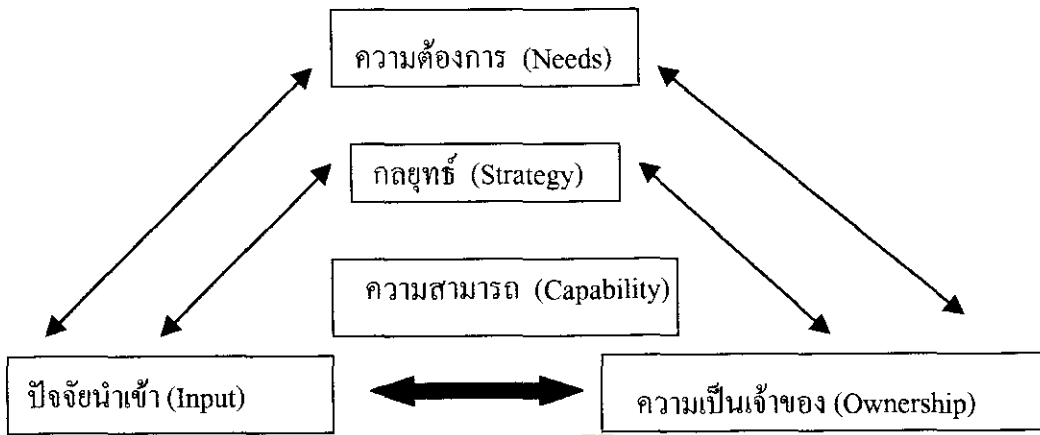
- 1) ช่วยในการเก็บบันทึกความคิดของผู้เข้าร่วมประชุมทุกคนได้ครบถ้วน
- 2) ช่วยให้ผู้เข้าร่วมประชุมเห็นการบันทึกข้อมูล หรือเรื่องราวที่ตนนำเสนอผู้ที่ประชุมลงบนเอกสารอย่างชัดเจน
- 3) ช่วยให้ผู้เข้าร่วมประชุมจดจำเรื่องราวต่าง ๆ ในการประชุมได้ง่ายและนานขึ้นตลอดจนสอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ของบุคคลที่ชอบสปีสันต่าง ๆ
- 4) ช่วยให้ผู้ฟังการนำเสนอสามารถเห็นภาพรวมและปะติดปะต่อรายละเอียดต่างๆเข้าด้วยกันง่ายขึ้น

9.5 การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development)

“การพัฒนาที่ยั่งยืน” หมายถึง รูปแบบการปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคมและทรัพยากรที่มีการจัดสรรการใช้ประโยชน์อยู่ในปัจจุบันอย่างเหมาะสมไม่ก่อให้เกิดภาวะความเสียหายแก่คนรุ่นหลังและการพัฒนาที่ตรงกับความต้องการ ตามความจำเป็นในปัจจุบัน และสามารถรองรับความต้องการหรือความจำเป็นในอนาคตได้ด้วย นอกจากนี้จะต้องครอบคลุมมาตรการ การรักษามรดกทางทรัพยากรปกป้องสิ่งแวดล้อมทั้งในระดับท้องถิ่น การพัฒนาที่ทำให้ประชากรมีคุณภาพชีวิตดีขึ้นอย่างแท้จริงภายในระบบนิเวศน์วิทยา ที่สามารถจะรองรับการดำเนินชีวิตต่อไป ทั้งนี้ต้องควบคู่ไปกับระบบเศรษฐกิจที่มุ่งรักษาแหล่งทรัพยากรธรรมชาติด้วยการปรับตัว ยกกระดับความรู้ ปรับปรุงองค์กร ปรับปรุงประสิทธิภาพ ทางเทคนิคและเซาวิปัญญา

การพัฒนาที่ยั่งยืน ประกอบด้วย

- 1) ความคงอยู่อย่างยืนยาว (Perpetuity)
- 2) ความเหมาะสม (Optimization)
- 3) การจัดการ (Management)
- 4) การพัฒนาที่ยั่งยืน (Boundary)

แผนภูมिरูปที่ 1.4 รูปแบบการพัฒนาที่ยั่งยืน

9.6 ธุรกิจชุมชน

ธุรกิจชุมชน หมายถึง กิจกรรมที่บุคคลหรือองค์กรในชุมชนมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของกิจกรรมหรือช่วยดำเนินงานบางส่วนหรือทั้งหมดโดยประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ มีการเรียนรู้และการจัดการร่วมกันเพื่อดำเนินการในกิจกรรมการผลิต การแปรรูป การค้า และการบริการที่มุ่งพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนได้อย่างสอดคล้องกับสังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของชุมชนอันจะนำไปสู่ชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีและการพัฒนาที่ยั่งยืน

ลักษณะของธุรกิจชุมชน

โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ทุกคนสามารถอยู่ได้เป็นสำคัญ ธุรกิจชุมชนโดยทั่วไปมีลักษณะดังนี้

- 1) เป็นธุรกิจขนาดเล็ก มีความคล่องตัวในการบริหาร ผู้บริหารหรือตัวแทนกลุ่มสามารถตัดสินใจในธุรกิจได้ทันที และรวดเร็วสามารถตัดสินใจปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ได้อย่างรวดเร็ว
- 2) รายได้จากยอดขายในระยะเริ่มต้นไม่มากนักธุรกิจชุมชน จะทำการจำหน่ายสินค้าบริการหรือผลิตสินค้าในปริมาณที่สามารถคุ้มทุน และได้กำไรเพื่อแบ่งให้แก่สมาชิกตามปกติโดยคำนึงถึงขนาดของตลาดเป็นสำคัญ
- 3) ต้นทุนในการดำเนินกิจการต่ำธุรกิจชุมชนนั้นดำเนินงาน โดยเน้นให้คนมีงานทำแต่ในสภาพการทำงานที่เป็นมิตรและมีความสุขจึงไม่จำเป็นต้องจ่ายค่าจ้างมากเป็นธุรกิจเน้นการประหยัด
- 4) การติดต่อและการให้บริการกับลูกค้าเป็นไปอย่างใกล้ชิดธุรกิจชุมชน ส่วนใหญ่ดำเนินงานโดยสมาชิกในชุมชนทำให้การติดต่อสื่อสารกับลูกค้าเป็นไปในลักษณะเป็นกัน
- 5) การเริ่มต้นธุรกิจทำได้ง่าย ธุรกิจชุมชนเริ่มต้นได้ง่าย โดยคณะบุคคลที่ไม่ใช่เครือญาติมีวัตถุประสงค์ที่จะทำธุรกิจร่วมกัน เพื่อผลประโยชน์ของกลุ่ม และชุมชนทำธุรกิจร่วมกันมีผลทำให้ปัญหาเงิน

ทุนไม่เป็นอุปสรรคเพราะใช้เงินลงทุนไม่มาก ทุกคนเป็นสมาชิก ไม่มีเจ้าของผูกขาดแต่อาจจะเป็นตัวแทนที่ได้รับการยอมรับจากสมาชิก

ประเภทของธุรกิจชุมชน

ธุรกิจชุมชนก็เหมือนธุรกิจทั่วไป ที่มีการจัดแบ่งธุรกิจออกเป็นประเภทตามการประกอบ 4 ประเภท ดังนี้

1) ธุรกิจการผลิต คือ การผลิตสินค้า โดยการนำเอาวัสดุหรือสินค้าบางชนิดมาแปรสภาพให้เป็นสินค้าใหม่ มีรูปแบบใหม่ ธุรกิจชุมชนจะดำเนินการทางด้านการผลิตจะทำในครัวเรือน อาศัยวัตถุดิบที่มีในท้องถิ่น

2) ธุรกิจค้าปลีก คือ กิจการที่ทำการขายสินค้าให้ถึงมือผู้บริโภค ณ จุดที่ทำการขายสินค้าที่นิยมจำหน่ายให้กับผู้บริโภค ได้แก่ สินค้าอุปโภค สินค้าบริโภคทุกชนิดตั้งแต่ของใช้จำเป็นในบ้านโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดหาสินค้ามาจำหน่ายให้สมาชิก เพื่อลดค่าใช้จ่ายจากการที่ต้องซื้อจากพ่อค้าคนกลางที่กำหนดอัตรากำไรไว้สูง

3) ธุรกิจค้าส่ง คือ กิจการที่ดำเนินการรับซื้อสินค้าจากผู้ผลิตเป็นจำนวนมากๆ และนำสินค้านั้นมาขายต่อให้กับพ่อค้าปลีกหลาย ๆ รายต่อไปธุรกิจค้าส่งสามารถจะทำการซื้อสินค้าจากผู้ผลิตได้ทุกประเภท

4) ธุรกิจบริการ คือ การรวมกลุ่มของสมาชิกเพื่อประกอบธุรกิจบริการ คือ สินค้าที่ไม่สามารถจับต้องได้แต่สามารถสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้รับบริการตัวอย่างธุรกิจบริการได้แก่ บริการ นวดแผนไทยและอบสมุนไพรบริการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทั้งในวัฒนธรรมและธรรมชาติ เป็นต้น

ความสำคัญของธุรกิจชุมชน

ธุรกิจชุมชนมีความสำคัญ และมีส่วนช่วยในการพัฒนาประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมแต่บทบาทของธุรกิจชุมชนในการพัฒนาจะแตกต่างกันไปตามประเภทของธุรกิจนั้น ๆ มีความสำคัญหลายประการดังนี้

1) เปิดโอกาสให้มีการประกอบการธุรกิจชุมชนเป็นช่องทางและโอกาสสำหรับผู้ที่มีความต้องการในการประกอบธุรกิจด้วยตนเองร่วมกับสมาชิกคนอื่น มีความคิดริเริ่มสามารถหาประสบการณ์โดยเข้าร่วมประกอบธุรกิจซึ่งใช้ทุนน้อยเน้นการสร้างงานในท้องถิ่น

2) ก่อให้เกิดการว่าจ้างงาน การพัฒนาธุรกิจชุมชน ทำให้เกิดการว่าจ้างแรงงานในท้องถิ่นมีการพัฒนาฝีมือแรงงานอย่างต่อเนื่องพร้อมกันไปด้วยแทนการที่ถูกว่าจ้างให้เป็นแรงงานไร้ฝีมือทั้งนี้เพราะทุกคนมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของกิจการ

3) ส่งเสริมการพัฒนาธุรกิจอุตสาหกรรม ธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดใหญ่บางประเภทจำเป็นต้องอาศัยวัตถุดิบหรือชิ้นส่วนประกอบหลายๆแหล่งเพื่อนำมาผลิตสินค้าในอุตสาหกรรมประเภทนั้นธุรกิจชุมชนจึงเป็นแหล่งที่ช่วยในการผลิตชิ้นส่วนประกอบเหล่านี้ และนำส่งให้กับธุรกิจขนาดใหญ่อีกทางหนึ่ง

4) สร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนธุรกิจชุมชน ซึ่งมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเท่าไรจะก่อให้เกิดการกระจายอำนาจทางเศรษฐกิจไปสู่กลุ่มผู้ประกอบการและกลุ่มคนเพิ่มมากยิ่งขึ้นเกิดการกระจายรายได้สู่ชนกลุ่มอื่นอย่างทั่วถึงธุรกิจชุมชนยังช่วยลดปัญหาของสังคมอัตราการว่างงานลดน้อยลงเพราะมีการว่าจ้างงานในธุรกิจชุมชนประชาชนมีความเป็นอยู่ที่สุขสบาย มีรายได้ดี และมีงานทำ

5) ลดปัญหาสังคมที่เป็นภัยคุกคามประเทศชาติกล่าวคือ ถ้าหากธุรกิจชุมชนบรรลุเป้าหมาย สมาชิกในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น ชุมชนมีความเข้มแข็ง ปัญหาสังคมต่าง ๆ ที่มีอยู่ในขณะนี้ไม่ว่าปัญหายาเสพติดในหมู่เยาวชน ปัญหาโรคเอดส์ ปัญหาโสเภณีเด็ก ปัญหาสังคมอันเกิดจากครอบครัวแตกแยก จะได้รับการบรรเทาพร้อมกันไปด้วย

บทบาทของธุรกิจชุมชนที่มีต่อท้องถิ่นที่ตั้งอยู่ประกอบด้วย

- 1) ร่วมพัฒนาสังคมของท้องถิ่นที่ตนเข้าไปดำเนินงาน ไม่ว่าจะเรื่องความปลอดภัย การให้ความสะดวกในการดำเนินงานและการจัดหาบุคลากรเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้เกิดชุมชนเข้มแข็ง
- 2) สร้างงานให้คนในชุมชน เพื่อให้เกิดรายได้ ลดค่าใช้จ่ายและมีคุณภาพชีวิตที่ดี เช่น ธุรกิจชุมชนตลาดน้ำวัดคอนฮวย จังหวัดนครปฐม ได้สร้างงานให้แก่สมาชิกของชุมชนนั้น โดยเปิดโอกาสให้ชาวบ้านทั้งในท้องถิ่นและละแวกใกล้เคียงนำผลผลิตทางเกษตรมาแปรรูปจำหน่ายในตลาด
- 3) ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในการดำเนินธุรกิจชุมชนจำเป็นจะต้องพึ่งพาทรัพยากรในท้องถิ่นเป็นหลักเพื่อความอยู่รอดในระยะยาวของธุรกิจและชุมชน
- 4) ให้ความร่วมมือโดยไม่ประกอบธุรกิจที่จะทำให้สังคมเสื่อมหมายถึง การที่สมาชิกในชุมชนร่วมกันเลิกประกอบกิจกรรมที่ทำลายความเข้มแข็งของชุมชน เช่น การค้ายาเสพติด การเล่นพนัน ไก่ชน การเปิดบ่อนในชุมชนแล้วหันมาร่วมมือกันประกอบอาชีพสุจริต ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคม เช่น การรวมกลุ่มทอผ้าไหม การแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาของแต่ละคนในการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร เป็นต้น

9.7 ระบบบัญชีกองทุนหมู่บ้าน

ระบบบัญชีกองทุนหมู่บ้านสารภี หมู่ที่ 3 ตำบลมะเริง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา กองทุนจะจัดทำบัญชีเงินฝากและบัญชีค่าใช้จ่ายของกองทุนอย่างรอบคอบเดือนละ 1 ครั้ง แล้วติดประกาศอย่างเปิดเผย ณ ที่ทำการกองทุนให้สมาชิกทราบ โดยมีประเภทบัญชีที่จะต้องดำเนินการจัดทำ ดังนี้

- 1) บัญชีเงินฝากออมทรัพย์
- 2) รายรับ และ รายจ่ายของกองทุน
- 3) สินทรัพย์และหนี้สินของกองทุน

คณะกรรมการกองทุนจะตรวจสอบบัญชีกองทุน รายงานการตรวจสอบบัญชีต่อคณะกรรมการสนับสนุนเพื่อทราบถึงความก้าวหน้า ฐานะทางการเงิน และผลการดำเนินงานของกองทุนทุก 3 เดือน และทุกรอบปีพร้อมทั้งแสดงบัญชีกำไร ขาดทุน และงบดุลในปีบัญชีที่ล่วงมาภายใน 120 นับแต่วันสิ้นปีบัญชี

การจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี เมื่อสิ้นปีทางบัญชีของกองทุนและได้ปิดบัญชีตามมาตรฐานการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไปแล้ว ปรากฏว่ากองทุนมีกำไรสุทธิ คณะกรรมการกองทุนจะนำกำไรสุทธิมาจัดสรรได้ ดังนี้

1) เป็นเงินปันผลค่าหุ้น	ในอัตราร้อยละ	15	บาท
2) เป็นเงินประกันความเสี่ยง	ในอัตราร้อยละ	20	บาท
3) เป็นเงินเฉลี่ยคืนให้แก่ผู้กู้	ในอัตราร้อยละ	5	บาท
4) เป็นเงินค่าตอบแทนแก่คณะกรรมการกองทุน	ในอัตราร้อยละ	10	บาท
5) เป็นทุนเพื่อสมทบกองทุน	ในอัตราร้อยละ	10	บาท
6) เป็นทุนเพื่อจัดซื้อพัสดุ	ในอัตราร้อยละ	10	บาท
7) เป็นทุนเพื่อสาธารณะประโยชน์ของหมู่บ้าน	ในอัตราร้อยละ	5	บาท
8) เป็นทุนสำหรับดูแลผู้ด้อยโอกาสในชุมชน	ในอัตราร้อยละ	10	บาท
9) เป็นทุนเพื่อสมทบกองทุน	ในอัตราร้อยละ	10	บาท
10) อื่นๆ ตามที่คณะกรรมการกองทุนเห็นชอบ	ในอัตราร้อยละ	5	บาท

บทที่ 3

วิธีดำเนินการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ เป็นการศึกษารายกรณีเฉพาะหมู่บ้าน สาระที่ หมู่ 3 ซึ่งผู้ทำสารนิพนธ์ได้เข้าปฏิบัติงานตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ.2544 ถึงเดือน กันยายน พ.ศ.2545 ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีวิธีดำเนินการประเมิน ดังนี้

1. รูปแบบการประเมินและเครื่องมือ

1.1 รูปแบบการประเมิน

1) หลักการพื้นฐานของการประเมินเป็นการประเมินตามรายงานสภาพจริงหรือที่เรียกกันว่า “Authentic Evaluation”

2) การตัดสินใจคุณค่า ความเด่น ความด้อย ไม่ใช่เป้าหมายสำคัญของการประเมิน แต่อาจทำในเชิงชี้แนะสำหรับตัวงานซึ่งข้างต้นเท่านั้น

3) การกำหนดเกณฑ์สำหรับการตัดสินใจสำหรับตัวบ่งชี้ใดบ้างแล้วจึงค่อยพิจารณาตัดสินตามเกณฑ์นั้นส่วนตัวบ่งชี้ที่ไม่มีการกำหนดเกณฑ์ก็เสนอผลโดยไม่มีมติตัดสินค่า แต่เป็นการรายงานผลข้อมูลตามสภาพจริง

4) รูปแบบการประเมินเป็นการประเมินเชิงระบบซึ่งตรงกับชีพพี โมเดล (CIPP Model : Context – input – Process – Product) แบบจำลองชีพพีโมเดล ระบุว่า จะประเมินในด้านต่าง ๆ ดังนี้

(1) การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินสภาพทั่วไปของหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้กู้)

บริบท หมายถึง สภาพแวดล้อมที่อยู่รอบ ๆ หน่วยระบบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น เช่น สภาพแวดล้อม (Context) ระดับหมู่บ้านประกอบด้วย ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน สภาพเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน วัฒนธรรม ประเพณี โครงสร้างพื้นฐาน และทรัพยากรธรรมชาติของหมู่บ้าน ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่มและภูมิปัญญาชาวบ้านสภาพความเป็นอยู่ของครอบครัว อาชีพและรายได้

(2) การประเมินปัจจัย (Input Evaluation) เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าของกระบวนการกองทุนหมู่บ้าน ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้กู้)

ปัจจัยนำเข้า (Input) ระดับหมู่บ้านประกอบด้วย นโยบายรัฐบาล ระเบียบแนวทางการปฏิบัติจากส่วนกลาง การประชาสัมพันธ์ คณะอนุกรรมการระดับอำเภอที่เกี่ยวข้อง คณะกรรมการกองทุน การเตรียมความพร้อม เงินกองทุน 1 ล้านบาท เงินทุนสะสมอื่น ๆ และบัณฑิตกองทุน

(3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล คือ หน่วยระบบบริหารจัดการกองทุนและหน่วยระบบกิจการของผู้กู้

(4) การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้นจากกระบวนการบริหารจัดการกองทุน ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล

1.2 กลุ่มเป้าหมาย

คำว่า “ประชากร” (Population) ที่ใช้ในการวิจัยมีความหมายว่า กลุ่มทั้งหมดของสิ่งที่ต้องการศึกษาวิจัย ซึ่งอาจเป็นบุคคล กลุ่มบุคคล องค์กร หน่วยการปกครอง เช่น จังหวัด อำเภอ หรืออาจเป็นสิ่งมีชีวิตอื่น หรือเป็นสิ่งไม่มีชีวิต เช่น วัตถุ หิน แร่ธาตุต่าง ๆ ก็ได้ ซึ่งมีลักษณะที่ทำการวิจัย สามารถมองเห็นและรับรู้ได้ สำหรับประชากรที่ใช้ในการวิจัยมีหลายลักษณะเพื่อความสะดวกจึงจัดแบ่งประชากรของการวิจัยออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

2.1 ประชากรแบบจำกัด (Finite Population) ประชากรแบบจำกัด คือ ประชากรที่ผู้วิจัยสามารถแจกแจงนับจำนวนประชากรได้ทั้งหมดว่ามีจำนวนที่แน่นอนเท่าใด

2.2 ประชากรแบบไม่จำกัด (Finite Population) ประชากรที่ผู้วิจัยไม่สามารถแจกแจงนับจำนวนประชากรออกมาได้ทั้งหมดว่ามีอยู่เป็นจำนวนที่แท้จริงเท่าใด

กลุ่มเป้าหมายหรือผู้ให้ข้อมูลสำหรับการประเมิน ได้แก่ ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในบ้านสารภี หมู่ที่ 3 ซึ่งมีสถานภาพและบทบาทหน้าที่ต่าง ๆ รวมทั้งข้าราชการ เจ้าหน้าที่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจำแนกได้ดังนี้

1) ประชากรภายในหมู่บ้านทั้งหมด	จำนวน	684	คน
2) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน	14	คน
3) สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน	78	คน
- สมาชิกที่ได้รับอนุมัติให้กู้	จำนวน	56	คน
- สมาชิกทั่วไป	จำนวน	22	คน
4) ผู้นำชุมชน ผู้อาวุโส ผู้นำกลุ่ม	จำนวน	5	คน
5) ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง	จำนวน	5	คน

1.3 วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ประเมิน

วิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีดังนี้

- 1) การสังเกตและบันทึก เกี่ยวกับสภาพทั่วไปด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้าน ตลอดจนการสังเกตและบันทึกขณะร่วมกิจกรรม ทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม
- 2) การสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ตัวแทนกลุ่ม ตลอดจนรายบุคคลในหมู่บ้าน โดยใช้แบบรายงานต่าง ๆ (ปร)
- 3) การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน
- 4) การศึกษาเจาะลึกรายการกรณี จากสมาชิกที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ จำนวน 56 ราย ที่มีวัตถุประสงค์การกู้ที่แตกต่างกัน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบรายงานต่าง ๆ (ปร.) และแบบเก็บข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อใช้ในการสังเกตและการสัมภาษณ์ มีดังนี้

- 1) แบบ ปร. 1 คือ แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน
- 2) แบบ ปร. 2 คือ แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน
- 3) แบบ ปร. 3 คือ แบบรายงานความรู้ความเข้าใจ และทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 4) แบบ ปร. 4 คือ แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน
- 5) แบบ ปร. 5 คือ แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 6) แบบ ปร. 6 คือ แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงิน จากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 7) แบบ ปร. 7 คือ แบบรายงานการสัมภาษณ์ เพื่อกันหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน
- 8) แบบ ปร. 8 คือ โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (เขียนแผนธุรกิจผู้ประกอบการ SMEs)
- 9) แบบ ปร. 9 คือ แบบบันทึกการสัมภาษณ์
- 10) แบบ ปร. 10 คือ แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน
- 11) แบบ ปร. 11 คือ แบบศึกษาเจาะลึกรายการกรณีผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้าน
- 12) แบบ ปร. 12 คือ การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน

2. ตัวชี้วัดข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลตามรูปแบบการประเมิน (CIPP Model)

2.1 ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัด หมายถึง ข้อความที่แสดงหรือระบุประเด็นที่ต้องการประเมินหรือตัวแปรที่ต้องการศึกษานั้น จะบรรลุตัวชี้วัดตามเกณฑ์นั้นจะมีสภาพหรือคุณลักษณะที่ค่อนข้างเป็นรูปธรรม ตัวชี้วัดจะมีทั้งส่วนที่แสดงลักษณะในเชิงปริมาณ และในส่วนที่แสดงลักษณะในเชิงคุณภาพ

ตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ประกอบด้วย

2.1.1 ตัวชี้วัดของหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้ (หน่วยระบบ A) ได้แก่

- 1) ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator)
- 2) ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input Indicator)
- 3) ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator)
- 4) ตัวชี้วัดผลผลิต (Product Indicator)

2.1.2 ตัวชี้วัดของหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย (หน่วยระบบ B) ได้แก่

- 1) ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator)
- 2) ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input Indicator)
- 3) ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator)
- 4) ตัวชี้วัดผลผลิต (Product Indicator)

2.2 แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล

แนวทางดำเนินงานด้านข้อมูล ในการทำสารนิพนธ์ไม่ได้เน้นความเคร่งครัดในวิธีวิจัยที่จะมุ่งควบคุมการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลแต่มุ่งให้ได้เนื้อหาสาระ และข้อหลักวิชาที่รวบรวมมาได้ ดังนั้น จึงไม่ได้แสดงวิธีการ โดยละเอียดในการเก็บข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการเก็บข้อมูล สำหรับแต่ละตัวชี้วัดขึ้นอยู่กับลักษณะและธรรมชาติของตัวชี้วัดนั้น ๆ ทั้งตัวชี้วัดของหน่วยระบบบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้ และตัวชี้วัดของหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย

วิธีการที่ใช้เก็บข้อมูลและทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ ประกอบด้วยหลายวิธีอื่น ได้แก่

- 1) การสัมภาษณ์โดยใช้แบบ บร. ต่าง ๆ
- 2) การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน
- 3) การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม
- 4) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม

วิธีสังเคราะห์ข้อมูล ในการสังเคราะห์ข้อมูลที่เก็บมาได้ด้วยวิธีต่าง ๆ ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลในเรื่องเดียวกันมาประมวลเข้าด้วยกัน ถ้าพบว่า มีข้อแตกต่างก็ทำการตรวจสอบกับแหล่งที่มา หรือแหล่งอื่นที่มีความเชื่อถือได้ จากนั้นจึงนำมาเรียบเรียงและจัดเกลาจนได้ประเด็นที่ชัดเจน

คำว่า “ตัวชี้วัด” และ “ตัวบ่งชี้” และ “ตัวแปร” มีความหมายคล้ายกันและบางครั้งสามารถใช้แทนกันได้ แต่มีความแตกต่างกันในจุดเน้น คือคำ “ตัวชี้วัด” เน้นว่าเป็นประเด็นที่จะใช้วัดระดับของสิ่งหนึ่งสิ่งใด ส่วนคำ “ตัวบ่งชี้” เน้นว่าเป็นประเด็นที่จะชี้ว่าสิ่งนั้นเป็นอย่างไร ส่วนคำ “ตัวแปร” เน้นว่าเป็นประเด็นที่เมื่อเก็บข้อมูลจะได้ค่าที่แปรไปสำหรับผู้ให้ ข้อมูลแต่ละรายในกลุ่มประชากรนั้น

3. ตัวชี้วัดบริบทและตัวแปรที่ศึกษา

ตัวชี้วัดบริบท หมายถึง ตัวชี้วัดสภาพแวดล้อมของหน่วยระบบ A เป็นสำคัญ

ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้าน แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

3.1 บริบทระดับประเทศ เช่น สภาพของดิน ป่าไม้ สภาพศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นและตัวบ่งชี้อื่น ๆ ในแบบรายงาน บร. 1

ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ หรือตัวชี้วัดบริบทรอบนอก ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 1) ความยากจนของประเทศ
- 2) นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม (SMEs)
- 3) ภาวะขาดดุลการค้าของประเทศ
- 4) สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน
- 5) ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน
- 6) บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคนเรียกว่า ความล่มสลายของท้องถิ่นชนบท
- 7) ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ
- 8) อื่น ๆ

3.2 บริบทระดับท้องถิ่น เช่น สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน/ชุมชนนี้ สภาพป่าและหนองน้ำสภาพที่ดินทำกินของชาวบ้านในหมู่บ้าน

ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น หรือตัวชี้วัดบริบทภายในท้องถิ่น ประกอบไปด้วย ตัวแปรตาม บร.1

- 1) ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน/ชุมชน
- 2) สภาพปัจจุบัน
- 3) ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน/ชุมชน
- 4) ด้านวัฒนธรรม
- 5) ข้อมูลด้านอื่น ๆ

4. ตัวชี้วัดการประเมินโครงการโดยภาพรวมและตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน (ในกรณีศึกษา) โดยภาพรวมตามแนวคิดเชิงระบบจำแนกได้เป็น 2 หน่วยการประเมิน ดังนี้

- 1) หน่วยการประเมินระดับหมู่บ้าน
- 2) หน่วยการประเมินระดับกลุ่มสมาชิก (ผู้กู้)

ดังนั้นการกำหนดตัวชี้วัดและตัวแปรก็เพื่อที่จะประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน จึงเป็นไปตามกรอบแนวความคิดทฤษฎีที่ได้นำเสนอไว้ในบทที่ 1 เมื่อนำมากำหนดเป็นตัวชี้วัด แหล่งข้อมูล และวิธีเก็บข้อมูลของการประเมินทั้ง 4 องค์ประกอบ ได้แก่ บริบท ปัจจัย กระบวนการ และผลผลิต ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้กู้) ดังนี้

4.1 การประเมินบริบท มีรายละเอียดตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินบริบท

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ระดับหมู่บ้าน			
C1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน	1.ที่มาของชื่อหมู่บ้าน 2.คนกลุ่มแรกที่เข้ามาตั้งหมู่บ้านและเหตุใดจึงอพยพมา 3.สภาพเดิมทางภูมิศาสตร์ของหมู่บ้านมีสภาพอย่างไร 4.อาชีพเดิม (อาชีพหลัก/รอง)คืออะไร 5.อาชีพเดิมที่เลิกทำแล้วคืออะไรเพราะอะไรจึงเลิกทำ 6.อาชีพใหม่ที่เพิ่มขึ้น 7.การเปลี่ยนแปลงด้านสาธารณูปโภคมีประมาณ พ.ศ.ใด(ถนน, ไฟฟ้า, ประปา)	1.ผู้นำชุมชน 2. ผู้ อาวุโส ใน หมู่บ้าน 3.ผู้นำกลุ่มอาชีพ 4.ข้อมูลที่มีการบันทึกไว้แล้ว	1.สัมภาษณ์ตามแบบบร.1 2.ศึกษาจากเอกสาร
C2 สภาพภูมิศาสตร์หมู่บ้าน	1.ลักษณะที่ตั้งหมู่บ้าน 2.อาณาเขตติดต่อกับหมู่บ้านอื่น	1.ข้อมูลจากเอกสาร 2.หมู่บ้าน	1.ศึกษาจากเอกสาร

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
C3 สภาพเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน	3.แผนที่หมู่บ้าน 1.อาชีพหลักและอาชีพรองของชาวบ้าน 2.จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร 3.จำนวนที่ดินทำกินโดยเฉลี่ย 4.จำนวนและประเภทร้านค้าในหมู่บ้าน 5.จำนวนโรงสีในหมู่บ้าน 6.โรงงานอุตสาหกรรมในหมู่บ้าน 7.โรงเรียนในหมู่บ้าน 8.สถานที่รักษาเมื่อเจ็บป่วย	3.ผู้นำชุมชน 1.ผู้นำชุมชน 2.สถานีอนามัยตำบล 3.โรงเรียน 4.เกษตรตำบล 5.หมู่บ้าน	2.สังเกต 3.สัมภาษณ์ 1.สัมภาษณ์ตามแบบบร.1 2.สังเกต
C4 วัฒนธรรมประเพณี	1.จำนวนวัด/โบสถ์/มัสยิด 2.จำนวนพระ/เณร 3.ภาษาพื้นบ้าน 4.ประเพณีที่สำคัญ 5.ความเชื่อด้านต่างๆ	1.ผู้นำชุมชน 2.ผู้อาวุโส 3.ชาวบ้าน	1.สัมภาษณ์ตามแบบบร.1 2.ศึกษาจากเอกสาร 3.สังเกต
C5 โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากร	1.จำนวนและสภาพของโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน, ไฟฟ้า, ประปา, โทรศัพท์, หอกระจายข่าว 2.จำนวนสภาพทรัพยากร เช่น ป่าไม้ แหล่งน้ำ ฯลฯ ที่เป็นสาธารณประโยชน์	1.ผู้นำชุมชน 2.หมู่บ้าน	1.สัมภาษณ์ตามแบบบร.1 2.สังเกต
C6 ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่มและภูมิปัญญาท้องถิ่น	1.ประเภทผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ 2.กลุ่มต่าง ๆ ที่มีอยู่ในหมู่บ้าน (จำนวนสมาชิก, ทุนของกลุ่ม, กิจกรรมกลุ่ม, เป้าที่ตั้ง)	1.ผู้นำชุมชน	1.สัมภาษณ์ตามแบบบร.1 2.สังเกต

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
C7 โครงการพัฒนาที่ผ่านมา	3. ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านต่าง ๆ (ชื่อ, อายุ, ความเชี่ยวชาญ) 1. โครงการของภาครัฐ 2. โครงการของภาคเอกชน 3. โครงการที่ชาวบ้านทำขึ้นเอง (ชื่อโครงการ/กิจกรรมของโครงการ) (ย้อนหลัง 5 ปี)	1. ผู้นำชุมชน 2. ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง 3. ข้อมูลที่บันทึกไว้	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.1 2. ศึกษาจากเอกสาร 3. สังเกต
C8 ความเข้มแข็งของชุมชน	1. ความสามัคคี 2. ความซื่อสัตย์ 3. การช่วยเหลือกัน 4. การยกย่องคนทำความดี 5. โอกาสในการหาความรู้เพิ่มเติม 6. อาชีพที่เลี้ยงครอบครัวได้ 7. ครอบครัวอบอุ่น รักใคร่ ปรองดอง 8. การรวมกลุ่ม 9. การประชุม/เสวนาสมาเสมอ 10. การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส 11. มีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม 12. การจัดทำแผนงาน แก้ปัญหา ชุมชน	1. ชาวบ้าน	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.2 ครั้งที่ 1 (มาจาก ข้อมูลดิบ สัมภาษณ์ 30 ครั้วเรือน)

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ระดับรายบุคคล			
C9 อาชีพเดิม	1.อาชีพหลัก/รอง 2.ผลการประกอบอาชีพเดิม (เพียงพอต่อการเลี้ยงครอบครัวหรือไม่) 3.ปัญหาอุปสรรคในการประกอบอาชีพ	1.สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1.สัมภาษณ์ตามแบบบร.11 2.สัมภาษณ์เพิ่มเติม
C10 สมาชิกในครอบครัว	1.สมาชิกในครอบครัวและรายละเอียด เช่น จำนวน,อายุ,สถานภาพสมรส,ระดับการศึกษา,ความสัมพันธ์กับหัวหน้าครอบครัว,การมีงานทำ	1.สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1.สัมภาษณ์ตามแบบบร.11
C11 สภาพการอยู่อาศัย	1.มีบ้านเป็นของตนเองหรือไม่ ถ้าไม่มีพักอาศัยอย่างไร	1.สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1.สัมภาษณ์ 2.สังเกต
C12 รายได้ของครอบครัว	1.รายได้ของครอบครัวต่อเดือน 2.ความเพียงพอของรายได้ต่อรายจ่าย	1.สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1.สัมภาษณ์ตามแบบบร.11 2.สัมภาษณ์เพิ่มเติม
C13 หนี้สินของครอบครัวก่อนกู้เงินกองทุน	1.จำนวนหนี้สินที่มีอยู่ก่อนกู้เงินกองทุน 2.สาเหตุของการมีหนี้สิน 3.แหล่งเงินกู้	1.สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1.สัมภาษณ์ตามแบบบร.11 2.สัมภาษณ์เพิ่มเติม

4.2 การประเมินปัจจัย มีรายละเอียดตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินปัจจัย

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ระดับหมู่บ้าน			
11 นโยบาย ระเบียบ แนวทางปฏิบัติ	1.รายละเอียดของระเบียบสำนัก นายกฯ 2.รายละเอียดของระเบียบกอง ทุนฯ	1.ระเบียบสำนัก นายกฯ 2.ระเบียบที่เกี่ยวข้อง ชื่อกับกองทุนหมู่บ้าน และชุมชน เมือง	1.ศึกษาจากเอกสาร
12 การประชาสัมพันธ์ (เอาหมู่บ้านเป็นที่ตั้งว่า ข่าวสารมาแบบไหน โดยใช้สื่อแบบใด)	1.ช่วงเวลาที่มีการประชาสัมพันธ์ 2.ประเภทสื่อในการประชาสัมพันธ์ 3.ความทั่วถึงในการประชาสัมพันธ์ 4.เนื้อหาในการประชาสัมพันธ์	1.ผู้นำชุมชน 2.ชาวบ้าน 3.ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง 4.ที่ทำการกองทุน หมู่บ้าน 5.เอกสารประชาสัมพันธ์	1.สัมภาษณ์ 2.สังเกต 3.ศึกษาจากเอกสาร
13 คณะอนุกรรมการ ระดับอำเภอที่เกี่ยวข้อง	1.จำนวนคณะอนุกรรมการ 2.องค์ประกอบคณะอนุกรรมการ 3.สัดส่วนการรวมการภาคีประชา ชน 4.การปฏิบัติหน้าที่คณะ อนุกรรมการ	1.พัฒนาชุมชน 2.คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน	1.สัมภาษณ์ 2.ศึกษาจากเอกสาร
14 คณะกรรมการกอง ทุนหมู่บ้าน	1.จำนวน 2.คุณสมบัติ 3.วิธีการได้มา 4.ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง	1.คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2.ระเบียบกองทุน หมู่บ้าน	1.สัมภาษณ์ตามแบบ บร.4 2.ศึกษาจากเอกสาร

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
15 การเตรียมความพร้อมการสร้างความรู้ความเข้าใจแก่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	1.วิธีการในการเตรียมความพร้อม 2.เนื้อหาในการเตรียมความพร้อม 3.จำนวนครั้งในการเตรียมความพร้อม 4.หน่วยงาน/องค์กร ที่ทำหน้าที่ในการเตรียมความพร้อม	1.คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2.ส่วนราชการ 3.ชาวบ้าน 4.ผู้นำชุมชน	1.สัมภาษณ์ชาวบ้านตามแบบ บร.3, บร.9 (จากข้อมูลดิบ 30 ครั้ง เรือน) 2.สัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
16 เงินกองทุน 1 ล้านบาท	1.วันที่ได้รับอนุมัติ 2.การเก็บรักษาเงิน	1.คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	1.สัมภาษณ์
17 เงินทุนสะสมอื่น ๆ	1.ประเภท/จำนวน/ที่มาและการเก็บรักษาเงินทุนสะสมอื่น ๆ	1.คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	1.สัมภาษณ์ 2.ศึกษาจากเอกสาร
18 บัณฑิตกองทุน	1.ประวัติส่วนตัว ชื่อ, วุฒิการศึกษา, อายุ, เพศ, ภูมิลำเนา, สถานภาพสมรส, ความสามารถพิเศษ 2.บทบาทหน้าที่	1.บัณฑิตกองทุนหมู่บ้าน 2.คู่มือนักศึกษา	1.ศึกษาตนเอง 2.ศึกษาจากเอกสาร
ระดับรายบุคคล			
19 จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติ	1.จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติ	1.สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1.สัมภาษณ์ตามแบบ บร.11
110 จำนวนเงินลงทุนนอกเหนือจากเงินกู้	1.จำนวนเงินลงทุนนอกเหนือจากเงินกู้ 2.ที่มาของเงินทุน	1.สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1.สัมภาษณ์ตามแบบ บร.11 2.สัมภาษณ์เพิ่มเติม

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
I11 วัตถุประสงค์การกู้เงินตามโครงการ	1.วัตถุประสงค์การกู้เงินตามโครงการ	1.สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1.สัมภาษณ์ตามแบบบร.11
I12 สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ และวัตถุดิบในการประกอบอาชีพ	1.สถานที่ในการประกอบอาชีพ 2.วัสดุอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพ 3.วัตถุดิบในการประกอบอาชีพ	1.สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1.สัมภาษณ์
I13 ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ	1.ความรู้และทักษะที่มีอยู่	1.สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1.สัมภาษณ์ตามแบบบร.11
I14 จำนวนแรงงาน	1.จำนวนแรงงานที่ใช้ในการประกอบอาชีพ	สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1.สัมภาษณ์ตามแบบบร.11 2.สัมภาษณ์เพิ่มเติม

4.3 การประเมินกระบวนการ มีรายละเอียดตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินกระบวนการ

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
PC1 การจัดทำระเบียบ กองทุนหมู่บ้าน	1.กระบวนการในการจัดทำ ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน 2.ผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำ 3.ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำ	1.คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2.สมาชิกกองทุน หมู่บ้าน 3.ระเบียบกองทุน หมู่บ้าน	1.สัมภาษณ์ตามแบบ บร.4 2.สัมภาษณ์เพิ่มเติม จากคณะกรรมการกอง ทุนหมู่บ้านและชาว บ้าน
PC2 การจัดทำเอกสาร ขอขึ้นทะเบียน	1.กระบวนการในการจัดทำ เอกสารขอขึ้นทะเบียน 2.ผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำ 3.ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำ	1.คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน	1.สัมภาษณ์
PC3 ระบบบัญชีกอง ทุน	1.จำนวนบัญชีที่จัดทำ (จำนวน เต็ม) 2.ชื่อบัญชี เช่น บัญชีลูกหนี้,บัญชี เงินตั้งจะ 3.ความเป็นปัจจุบัน 4.ผู้จัดทำ 5.ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำ	1.คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2.บัญชีกองทุน	1.สัมภาษณ์ 2.ศึกษาจากเอกสาร
PC4 กิจกรรมเกี่ยวกับ สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน PC4.1 การรับสมัคร	1.ช่วงเวลาในการรับสมัครและ เหตุผล 2.ค่าธรรมเนียมการสมัครและขั้น ตอนการรับสมัคร 3.ขั้นตอนการรับสมัครและเหตุผล 4.คุณสมบัติผู้สมัครและเหตุผล 5.ปัญหาอุปสรรค	1.คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2.ระเบียบกองทุน หมู่บ้าน	1.สัมภาษณ์ตามแบบ บร.4 2.สัมภาษณ์จากคณะ กรรมการกองทุนหมู่บ้าน บ้าน 3.ศึกษาจากเอกสาร
PC4.2 การหมดสมาชิก ภาพ	1.การหมดสมาชิกภาพและเหตุผล	1.คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน	1.สัมภาษณ์ตามแบบ บร.4

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
PC4.3 ประเภทสมาชิก	1.การกำหนดประเภทสมาชิกและเหตุผล	2.ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน	2.สัมภาษณ์เพิ่มเติมจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 3.ศึกษาจากเอกสาร
PC4.4 การทำทะเบียนสมาชิก	1.ความเป็นปัจจุบันในการจัดทำ 2.ปัญหาอุปสรรค	1.คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2.เอกสารด้านทะเบียนสมาชิก	1.สัมภาษณ์ 2.ศึกษาจากเอกสาร
PC5 กิจกรรมเกี่ยวกับการกู้เงินกองทุนหมู่บ้าน			
PC5.1 ขั้นตอนการขอกู้	1.ขั้นตอนในการขอกู้ 2.เอกสารประกอบการขอกู้ 3.ปัญหาอุปสรรค	1.คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2.สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน 3.ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน 4.เอกสารโครงการขอกู้	1.สัมภาษณ์ 2.ศึกษาจากเอกสาร
PC5.2 การจัดเลือกผู้กู้	1.หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกและเหตุผล 2.วิธีการคัดเลือกและเหตุผล 3.ปัญหาอุปสรรค	1.คณะกรรมการกองทุน	1.สัมภาษณ์ตามแบบบร.4 2.สัมภาษณ์เพิ่มเติม
PC5.3 การโอนเงินให้ผู้กู้	1.ขั้นตอนในการโอนเงิน 2.ปัญหาอุปสรรค	1.คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2.สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับเงิน	1.สัมภาษณ์ 2.ศึกษาจากเอกสาร

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
PC6 การส่งเสริมการใช้เงินกู้		ผู้ 3.หลักฐานการ โอนเงิน	
PC6.1 การแนะนำวิธีทำธุรกิจ	1.ผู้แนะนำ 2.ประเด็นในการแนะนำ 3.วิธีการแนะนำ 4.จำนวนครั้งในการแนะนำ	1.คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2.สมาชิกกองทุน หมู่บ้านที่ได้รับเงิน กู้	1.สัมภาษณ์
PC6.2 การช่วยหาตลาด	1.ผู้ที่ช่วยหาตลาด 2.วิธีการในการส่งเสริมการตลาด 3.ปัญหาอุปสรรค	1.คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2.สมาชิกกองทุน หมู่บ้านที่ได้รับเงิน กู้	1.สัมภาษณ์
PC7 การตรวจสอบการใช้จ่ายเงินกู้	1.ผู้ทำการตรวจสอบ 2.วิธีการตรวจสอบ 3.จำนวนครั้งในการตรวจสอบ 4.ปัญหาอุปสรรค	1.คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2.สมาชิกกองทุน หมู่บ้านที่ได้รับเงิน กู้	1.สัมภาษณ์
PC8 การจัดทำรายงานและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน	1.ประเภทรายงานที่จัดทำ 2.ประเภทผลงานที่มีการเผยแพร่ 3.วิธีการเผยแพร่ผลการดำเนินงาน 4.ปัญหาอุปสรรค	1.คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2.สมาชิกและชาวบ้าน 3.เอกสารการจัดทำ รายงาน	1.สัมภาษณ์ 2.สังเกต 3.ศึกษาเอกสาร
PC9 การจัดสรรผลประโยชน์	1.สัดส่วนในการจัดสรรแลเหตุผล	1.คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน	1.สัมภาษณ์ 2.ศึกษาจากเอกสาร

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
PC10 การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้โดยบัณฑิตกองทุน	<ol style="list-style-type: none"> 1.ประเภทเครือข่าย 2.กลุ่มคนที่เข้าร่วมเครือข่าย 3.วิธีการสร้างเครือข่าย 4.ความพึงพอใจของผู้ที่เข้าร่วมเครือข่าย 5.ประโยชน์ที่ได้รับจากการสร้างเครือข่าย 6.ปัญหาอุปสรรค 	<p>2.ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2.บัณฑิตกองทุนหมู่บ้าน 3.สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1.สัมภาษณ์ 2.สังเกตแบบมีส่วนร่วม
ระดับรายบุคคล			
PC11 การใช้จ่ายเงินกู้	<ol style="list-style-type: none"> 1.รายละเอียดของการใช้จ่าย 	<ol style="list-style-type: none"> 1.สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ 2.บัญชีการใช้จ่ายเงิน 	<ol style="list-style-type: none"> 1.สัมภาษณ์ตามแบบบร.11 2.ศึกษาจากเอกสาร 3.สัมภาษณ์เพิ่มเติม
PC12 การหาความรู้เพิ่มเติม	<ol style="list-style-type: none"> 1.วิธีการหาความรู้เพิ่มเติม 	<ol style="list-style-type: none"> 1.สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1.สังเกตจากการเสวนาตามแบบ บร.6
PC13 การหาตลาด	<ol style="list-style-type: none"> 1.วิธีการหาตลาด 2.ผู้ที่ช่วยเหลือแนะนำในการหาตลาด 	<ol style="list-style-type: none"> 1.สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1.สัมภาษณ์
PC14 การทำบัญชีใช้จ่ายเงิน	<ol style="list-style-type: none"> 1.การจัดทำบัญชี (มี/ไม่มี) 2.ผู้ที่ช่วยเหลือแนะนำการจัดทำบัญชี 	<ol style="list-style-type: none"> 1.สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ 2.บัญชีการใช้จ่ายเงิน 	<ol style="list-style-type: none"> 1.สัมภาษณ์ 2.ศึกษาจากเอกสาร

4.4 การประเมินผลผลิต มีรายละเอียดตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินผลผลิต

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ระดับหมู่บ้าน			
PD1 จำนวนสมาชิกกองทุน	1.จำนวนสมาชิกเดิม (ณ วันเริ่มตั้งกองทุน) 2.จำนวนสมาชิกที่มีการเพิ่มขึ้น/ลดลง 3.เหตุที่สมาชิกเพิ่มขึ้น/ลดลง	1.คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2.ทะเบียนสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	1.สัมภาษณ์ตามแบบบร.4 2.สัมภาษณ์เพิ่มเติม 3.ศึกษาจากเอกสาร
PD2 จำนวนผู้ที่ได้เงินกู้	1.จำนวนครั้งที่มีการอนุมัติให้กู้ 2.จำนวนผู้ยื่นกู้และผู้ได้รับอนุมัติให้กู้แต่ละครั้ง 3.จำนวนผู้ได้รับอนุมัติให้กู้ต่อจำนวนสมาชิกกองทุนหมู่บ้านทั้งหมด 4.จำนวนผู้ได้รับอนุมัติให้กู้จำแนกตาม บร.4 ข้อ 5	1.คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2.บัญชีคุมลูกหนี้	1.สัมภาษณ์ตามแบบบร.4 2.ศึกษาจากเอกสาร
PD3 ยอดเงินที่ให้กู้	1.ยอดเงินที่มีผู้มาขอกู้และยอดเงินที่ได้รับอนุมัติแต่ละครั้ง 2.ยอดเงินที่ได้อนุมัติให้กู้ทั้งหมด 3.ยอดเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติจำแนกตาม บร.4 ข้อ 5	1.คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2.บัญชีคุมลูกหนี้	1.สัมภาษณ์ตามแบบบร.4 2.ศึกษาจากเอกสาร
PD4 จำนวนผู้ชำระคืนตามกำหนด	1.จำนวนผู้กู้ที่ชำระคืนตามกำหนด 2.จำนวนผู้กู้ที่ไม่ชำระคือตามกำหนด 3.การแก้ไขปัญหาเมื่อผู้กู้ไม่ชำระคืนตามกำหนด	1.คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2.บัญชีคุมลูกหนี้	1.สัมภาษณ์ตามแบบบร.4 2.สัมภาษณ์เพิ่มเติม 3.ศึกษาจากเอกสาร

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
PD5 ยอดเงินที่มีการชำระคือ	1.ยอดเงินกู้ที่มาชำระคืน จำแนกเป็นเงินต้น, ดอกเบี้ย, ค่าปรับ	1.คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2.บัญชีคุมลูกหนี้	1.สัมภาษณ์ตามแบบ บร.4 2.ศึกษาจากเอกสาร
PD6 กองทุนสะสม	1.ยอดเงินกองทุนสะสมแยกตามประเภทตาม 17 2.การใช้ประโยชน์จากกองทุนสะสม	1.คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2.บัญชีเงินฝากกองทุนสะสม	1.สัมภาษณ์ 2.ศึกษาจากเอกสาร
PD7 การใช้เงินตามวัตถุประสงค์	1.จำนวนผู้กู้ที่ใช้เงินตามวัตถุประสงค์โครงการ 2.จำนวนผู้กู้ที่ใช้เงินไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการ 3.เหตุผลที่ไม่ใช้เงินตามวัตถุประสงค์โครงการ	1.ผู้ตรวจสอบตาม PC 7	1.สัมภาษณ์ผู้ตรวจสอบ
PD8 ทักษะคิดของชุมชนต่อกองทุน	1.ทัศนคติต่อกรรมการกองทุนหมู่บ้านในเชิงบวก/ลบ 2.ทัศนคติต่อกองทุน 1 ล้านบาทในเชิงบวก/ลบ	1.คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2.สมาชิกและชาวบ้าน	1.สัมภาษณ์ตามแบบ บร.9 2.สัมภาษณ์เพิ่มเติม
PD9 การเกิดเครือข่ายองค์กรการเรียนรู้ (หลังจากทำ PC10)	1.ประเภทเครือข่ายที่เกิดขึ้น 2.กิจกรรมของเครือข่ายที่เกิดขึ้น 3.ปัจจัยที่ก่อให้เกิดองค์กรเครือข่าย	1.บัณฑิตกองทุน	1.รายงานการปฏิบัติงานของบัณฑิตกองทุน (ตัวเอง)
PD การเรียนรู้เพื่อพึ่งพาตนเอง	1.ประสบการณ์/การเรียนรู้จากการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน 2.ประสบการณ์/การเรียนรู้จากการเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	1.คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2.สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	1.สัมภาษณ์ตามแบบ บร.10

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
PD11 ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน	<ol style="list-style-type: none"> 1.ความสามัคคี 2.ความซื่อสัตย์ 3.การช่วยเหลือกัน 4.การยกย่องคนทำความดี 5.โอกาสในการหาความรู้เพิ่มเติม 6.จำนวนครอบครัวที่มีอาชีพเลี้ยงตัวได้ 7.ครอบครัวอบอุ่น รักใคร่ปรองดอง 8.การรวมกลุ่ม 9.การประชุม/เสวนาสมาเสมอ 10.การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส 11.มีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม 12.การจัดทำแผนงานแก้ปัญหาชุมชน 13.ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของชาวบ้าน 	1.สมาชิกและชาวบ้าน	<ol style="list-style-type: none"> 1.สัมภาษณ์ตามแบบบร.2 และบร.7 (จากข้อมูลดิบ 30 ครั้ง เรือน 2.สังเกต
ระดับรายบุคคล			
PD12 ผลที่ได้ตามวัตถุประสงค์ของการกู้			
PD12.1 ผลโดยตรง	1.ผลการใช้เงินกู้ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ	1.สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	<ol style="list-style-type: none"> 1.สัมภาษณ์ 2.สังเกต
PD12.2 ผลโดยอ้อม	<ol style="list-style-type: none"> 1.ประสิทธิภาพ 2.การยอมรับจากชุมชน 	1.สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	<ol style="list-style-type: none"> 1.สัมภาษณ์ 2.สังเกตตามแบบบร.10

5. ความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์การประเมินกับตัวชี้วัดตามรูปแบบการประเมิน

ข้อมูล หมายถึง ข้อเท็จจริงที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลได้จากกลุ่มเป้าหมายหรือเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้ตอบคำถามของในประเด็นที่ต้องการประเมิน

ขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลใด ๆ อาจจะจำแนกขั้นตอนของการเก็บรวบรวมเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพเป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) กำหนดข้อมูลและตัวชี้วัด เป็นขั้นตอนของการกำหนดข้อมูลจากการวิเคราะห์จุดประสงค์ ว่ามีอะไรบ้าง เป็นข้อมูลที่อยู่ในลักษณะใด ระดับของข้อมูลใด และจะใช้อะไร เป็นตัวชี้วัดจึงจะสอดคล้อง
- 2) กำหนดแหล่งข้อมูล เป็นขั้นตอนของการพิจารณาแหล่งข้อมูลหรือผู้ให้ข้อมูลอยู่ที่ไหนพร้อมกับกำหนดขอบเขตของข้อมูลที่จะมีข้อมูลที่ต้องการอย่างครบถ้วนและสอดคล้องกับความต้องการ
- 3) เลือกกลุ่มตัวอย่าง
- 4) เลือกวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นขั้นตอนของการเลือกวิธีการเก็บรวบรวม ข้อมูลที่มีหลากหลายวิธี มีข้อจำกัดที่แตกต่างกัน ดังนั้นผู้ประเมินจะต้องเลือกวิธีการที่เหมาะสมเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและน่าเชื่อถือ
- 5) การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นขั้นตอนของการเลือกสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อที่จะได้เครื่องมือที่มีคุณภาพที่สามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน และเชื่อถือได้
- 6) การเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานการณ์จริงจะต้องมีการวางแผน และเตรียมการเพื่อที่จะได้ข้อมูลที่ครบถ้วน

การประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษาหมู่บ้านสารภี หมู่ 3 ในครั้งนี้ ได้กำหนดวัตถุประสงค์การประเมินไว้ 4 ประการ ตามที่ได้นำเสนอไว้ในบทที่ 1 และดำเนินการประเมินโดยใช้รูปแบบชีพชี ซึ่งมีตัวชี้วัด แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลดังรายละเอียดในหัวข้อที่ 3 ข้างต้น เพื่อแสดงให้เห็นว่า การเก็บรวบรวมข้อมูลตัวชี้วัดตามรูปแบบการประเมิน สามารถนำมาใช้ในการตอบประเด็นต่าง ๆ ของวัตถุประสงค์ของการประเมิน ผู้ทำสารนิพนธ์จึงแสดงความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์ระหว่างการประเมินกับตัวชี้วัดตามรูปแบบการประเมิน ดังตารางที่ 5 ต่อไปนี้

ตารางที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์การประเมินกับตัวชี้วัดตามรูปแบบการประเมิน

วัตถุประสงค์ในการประเมิน	องค์ประกอบการประเมิน			
	C	I	P	P
1. เพื่อศึกษาร่างกระบวนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บ้านสารภี หมู่ 3 บรรลุเป้าหมายต่อไปนี้มีอย่างน้อยเพียงใด				
1.1 การมีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพสร้างงาน สร้างรายได้ หรือสวัสดิการของสมาชิก		I6 I7 I9	PC5 PC6	PD1-PD7
1.2 ความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน		I4	PC1-PC9	
1.3 การมีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่มเพื่อแก้ไขปัญหาของตนเองการสร้างศักยภาพของตนเองและการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง			PC1-PC14	PD9 PD10
1.4 เศรษฐกิจได้รับการกระตุ้นและมีภูมิคุ้มกัน		I2 I5 I9	PC10 PC11	PD2-PD6 PD8-PD10
1.5 ประชาชนมีศักยภาพและความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม			PC10	PD8-PD10
2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายตามข้อ 1	C1-C8	I1-I4 I8-I15	PC1-PC10 PC11-PC14	
3. เพื่อศึกษาว่ามีการสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้ใดบ้าง และทำให้เกิดความเชื่อมโยงภายในและระหว่างหมู่บ้าน/ตำบล		I3 I8	PC10	PD8-PD12
4. เพื่อศึกษาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนและที่กำหนดโดยกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ	C8			PD11

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis of Data) เป็นกระบวนการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาจัดกระทำให้เป็นระบบ ระเบียบ เพื่อสะดวกรวดเร็ว และง่ายต่อการทำความเข้าใจแปลความ และสรุปความโดยเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนของการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล การจำแนกประเภทของข้อมูล แล้วนำมาดำเนินการวิเคราะห์โดยการเลือกใช้ค่าสถิติที่เหมาะสมกับจุดประสงค์ระดับของข้อมูลเป็นต้น

- 1) การวิเคราะห์โดยใช้สถิติ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ การคำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- 2) การวิเคราะห์โดยไม่ใช้สถิติ ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ การศึกษาเอกสารและข้อมูลที่มีการบันทึกไว้

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

ผลการติดตามประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ประกอบด้วยการรายงานข้อมูลที่ได้ตามกรอบความคิดทฤษฎี ชิพพีโมเดล (CIPP Model) ซึ่งมีขั้นตอนการรายงานดังต่อไปนี้

1. ผลการประเมินบริบทชุมชนผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม
2. ผลการประเมินผลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้
3. สรุปผลการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์ 4 ประการ อันได้แก่
 - (1) เพื่อทราบว่ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บรรลุเป้าหมาย 5 ข้อเพียงใด
 - (2) เพื่อทราบว่าปัจจัยด้านบวกและด้านลบอะไรบ้างที่สนับสนุนหรือขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุน
 - (3) เพื่อทราบว่าได้เกิดองค์การเรียนรู้หรือไม่ จากกระบวนการทำการสารนิพนธ์ครั้งนี้
 - (4) เพื่อทราบตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

โดยที่จะใช้หลักการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Evaluation) เป็นสำคัญดังนั้นสำหรับตัวชี้วัดหรือตัวแปรที่มีผู้ประเมินไม่สามารถตั้งเกณฑ์การตัดสินค่า “ดี-เลว” ก็จะนำเสนอข้อมูลสภาพจริงเท่านั้น ส่วนตัวชี้วัดใดที่มีสมควรตั้งเกณฑ์ตัดสินค่าได้ก็จะแสดงเกณฑ์นั้นอย่างชัดเจน ควบคู่ไปกับการเสนอข้อมูลและเสนอผลการตัดสินค่า

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1 บริบทระดับประเทศ

- 1) ความยากจนของประเทศ

แม้ว่าเศรษฐกิจไทยภายใต้เข้มแข็งสู่ความเป็นประเทศอุตสาหกรรมจะทำให้รายได้เฉลี่ยต่อคนได้เพิ่มจากคนละ 2,106 บาท ในปี 2503 เป็น 68,000 บาท ในปี 2538 แต่ลึกลงไปในตัวเลขเหล่านี้ คือความแตกต่างทางรายได้ ความร่ำรวยของคนกลุ่มน้อยและความยากจนของคนกลุ่มใหญ่ ช่องว่างทางรายได้ระหว่างคนจนและคนรวยออกไปทุกปีจะเห็นได้จากตารางที่ 1 โดยอย่างยิ่งช่องว่างระหว่างคนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับคนกรุงเทพฯ

ตารางที่ 1 แสดงรายได้ต่อบุคคล เมื่อปี พ.ศ. 2503 – 2523 (บาท)

ภาค	1988	1990	1992	1994	1996	1998
รวยที่สุด 20%	51.2	54.1	55.6	54.1	53.3	53.9
20%	21.1	19.9	19.8	20.3	20.5	20.2
20%	13.4	12.7	12.2	12.7	12.9	12.7
20%	9.0	12.7	7.9	8.3	8.5	8.4
จนที่สุด 20%	5.2	8.4	4.5	4.6	4.8	4.8
สัดส่วนรวยที่สุด 20%	9.8	4.9	12.4	11.8	11.1	11.2
สัดส่วนจนที่สุด 20%						

ที่มา จำนวนจากตัวเลขของ สศช. และสำนักงานสถิติแห่งชาติ

2) นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม(SMEs)

จากคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544 แสดงเจตนารมณ์ ยุทธศาสตร์และนโยบายของรัฐบาลที่มุ่งมั่นจะสร้างเสถียรภาพและความมั่นคงในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองมีนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยตรง ดังนี้

3) นโยบายการสร้างรายได้

ได้พูดถึงการแก้ปัญหาหนี้สินของประเทศด้วยการสร้างรายได้ โดยเน้นการสร้างรายได้ทุกระดับ โดยส่งเสริมแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงตามศักยภาพของชุมชน ในระดับฐานรากของประเทศ ตั้งแต่การผลิตเพื่อบริโภค การนำผลผลิตที่เหลือจากการจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้ในครอบครัว ส่งเสริมการร่วมตัวเพื่อดำเนินเศรษฐกิจระดับชุมชน โดยมีแนวนโยบายครอบคลุม 3 ด้าน คือ

(1) ด้านการเกษตร ประกอบด้วย 3 ส่วน คือการฟื้นฟูและเสริมสร้างความเข้มแข็งของการเกษตรกรโดยการปรับโครงสร้างด้านสินเชื่อการส่งเสริมการทำเกษตรผสมผสาน และส่งเสริมให้เกษตรกรมีที่ทำกินโดยพัฒนาการตรวจสอบคุณภาพ มาตรฐาน และส่งเสริมการประมงชายฝั่ง

(2) ด้านอุตสาหกรรม รัฐบาลได้มีนโยบายหลายด้านดังนี้

- ปรับโครงสร้างการผลิตในภาคอุตสาหกรรมโดยคำนึงถึงทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่
ภูมิปัญญาไทย ศักยภาพการผลิตและการตลาด

- เสริมสร้างให้มีการพัฒนาอุตสาหกรรมพื้นฐาน
- พัฒนาบุคลากรและแรงงานภาคอุตสาหกรรม ให้สอดคล้องกับการพัฒนา
- ส่งเสริมพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม
- ส่งเสริมบทบาทของสถาบันการเงิน รวมทั้งสนับสนุนการจัดตั้ง และดำเนินงานของกองทุนร่วมทุนระบบค้ำประกันสินเชื่อ

ทุนร่วมทุนระบบค้ำประกันสินเชื่อ

- สนับสนุนให้เกิดผู้ประกอบการใหม่ ๆ ในภาคอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม

(3) ด้านการบริการและการท่องเที่ยว

- พัฒนาภาคบริการจากการ ปรับปรุงและพัฒนาปัจจัยพื้นฐาน
- ส่งเสริมการท่องเที่ยว ด้านการเร่งฟื้นฟูระดับความสัมพันธ์และความร่วมมือกับประเทศ

เพื่อนบ้าน

4) นโยบายด้านพาณิชย์และเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

รัฐบาลมีนโยบายที่ชัดเจนที่จะส่งเสริมผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ให้มีความเข้มแข็งพร้อมไปกับการเร่งสร้างผู้ประกอบการ SME รายใหม่ เพื่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ อันเป็นฐานภาษีให้กับประชาชน ในระยะยาวโดยดำเนินการดังนี้

(1) คณะรัฐมนตรีเห็นชอบจัดตั้งธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMED evopment Bank) จึงอนุมัติการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อแปลสภาพเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อมเป็นธนาคาร

(2) มอบหมายให้ธนาคารพาณิชย์ของรัฐเร่งรัดการปล่อยสินเชื่อให้กับ SME

(3) ลดภาษีเงินได้นิติบุคคลให้กับ SME เฉพาะผู้ประกอบการมีทุนจดทะเบียนชำระแล้วไม่เกิน 6 ล้านบาทจากอัตราภาษีปัจจุบัน 30% เป็นดังนี้

- SME มีกำไรไม่เกิน 1 ล้านบาท เสียภาษี 20%
- SME กำไร 1-3 ล้านบาท เสียภาษี 25%
- SME กำไร 3 ล้านบาท ขึ้นไป เสียภาษี 30%

(4) ให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีสำหรับธุรกิจเงินร่วมลงทุน

5) ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

การขาดดุลการค้าของไทยเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ นำไปสู่ปัญหาการขาดดุลบัญชีเดินสะพัด (ดุลการค้าและดุลบริการ) เพราะรายได้จากภาคบริการ ในที่สุดแล้วก็ไม่เพียงพอที่จะนำมาชดเชยดุลการค้า ยิ่งนำเข้าและการส่งออกของไยต้องพึ่งพาการขนส่งของบริษัทเดินเรือต่างประเทศ จึงต้องเสียค่าระวางเรือ

และค่าประกันภัยในต่างประเทศมากขึ้น ยังมีการส่งออก – นำเข้ามากขึ้น ค่าใช้จ่ายส่วนนี้ก็ยิ่งมากขึ้น ดังในปี 2538 – 2539 ทำให้ดุลบัญชีเดินสะพัดขาดดุลสูงมากถึงประมาณร้อยละ 9 ของ GDP การค้าแสดงในตารางที่

ตารางที่ 2 แสดงการขาดดุลการค้าของประเทศไทย

ปี	ยอดขาดดุลการค้า	คิดเป็นเปอร์เซ็นต์ของ GDP
2531	109,544	702
2532	146,364	802
2533	254,635	12.2
2534	233,201	9.7
2535	208,601	7.3
2536	230,733	7.2
2537	231,437	6.4
2538	357,276	8.4
2539	420,725	9.0

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

เหตุผลตัวเลขช่วง 2531 – 2539 มาแสดงก็เพราะว่าช่วงนี้คือยุคทองของการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรม สัดส่วนของสินค้าอุตสาหกรรมส่งออกสูงจนถึงร้อยละ 74-75 ของมูลค่าของการส่งออกทั้งหมด แต่ปรากฏว่ายอดภาคการค้ากลุ่มเพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะปี 2535 เป็นมา เพิ่มขึ้นอย่างน่าตกใจเทียบกับช่วงแผนพัฒนาฉบับที่ 1-2 ซึ่งประมาณร้อยละ 50-60 ของมูลค่าส่งออกเป็นสินค้าเกษตรกรรมขาดดุลการค้าประมาณ 10,000-20,000 ล้านบาท คิดเป็นประมาณร้อยละ 4-5 ของ GDP

6) สภาพแวดล้อมของประเทศไทยในปัจจุบัน

จากรายงานของธนาคารโลก ปี 1999 / 2000 พบว่าได้มีการพูดถึงการพัฒนาแบบยั่งยืน เนื่องจากในช่วงทศวรรษ(1972-1992) ที่ผ่านมามีปัญหาเกิดขึ้น จากการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจสังคมของประเทศ เช่น ความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมของชุมชน ปรากฏการณ์อื่นๆที่เห็นได้ชัด คือ การเพิ่มขึ้นของค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล โรคภูมิแพ้ มะเร็ง หอบหืด ทางเดินหายใจ การใช้สารเคมี ในกระบวนการผลิตสินค้าเกษตรกรรม

ตารางที่ 3 ปัญหาสิ่งแวดล้อมและเหตุผลหลัก

ปัญหา(ระดับ)	สาเหตุหลัก
1. มลพิษ(Pollution)	- การปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์(O ₂) ไนโตรเจนออกไซด์(Ng) คลอโรฟลูโอคาร์บอน (CFCs) - การตัดไม้ทำลายป่า
2. การสูญพันธุ์ของพืชและสัตว์	-การเปลี่ยนแปลงในการใช้ที่ดิน (การพัฒนา การ ทำลายป่า) การเพิ่มขึ้นของประชากรและการจับปลา ในเขตหวงห้าม
3. ความเสื่อมโทรมของดิน	- ปัญหาประชากร , การพัฒนา ,การเปลี่ยนแปลงของ อุณหภูมิ
4. การหมดสิ้นไปของน้ำ	-การใช้น้ำแบบไม่ยั่งยืน , การเปลี่ยนแปลงของ อุณหภูมิ
5. การหมดสิ้นไปของทรัพยากรหลายชนิด	- เชื้อเพลิงจากถ่านหิน , แร่ธาตุต่างๆ
6. ปัญหาสิ่งแวดล้อมอื่นๆ	- การกำจัดของเสีย , การจราจร
7. มลพิษจากสารพิษ	- สารหนัก , สารกัมมันตรังสี , สารเคมีภาคการ เกษตร

ที่มา : เศรษฐศาสตร์การพัฒนา. เอกสารการสอนระดับปริญญาโท สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ ,
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช 2544

7) ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

การสถาปนาระบบโครงสร้างความสัมพันธ์ที่วางพื้นฐานอยู่บนความสัมพันธ์แบบเมืองแม่ และเมืองบริวาร ทำให้ประเทศไทยต้องพึ่งพาประเทศที่เป็นเมืองแม่หรือศูนย์กลางของระบบเศรษฐกิจทุนนิยมโลกมากขึ้น ทำให้ประเทศไทยกลายเป็นตลาดนำเข้า สินค้าอุตสาหกรรมหนัก (เทคโนโลยี) ที่มีราคาสูง และทำหน้าที่ผลิตสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรม การประกอบชิ้นส่วนที่ใช้แรงงานเป็นหลัก มีมูลค่าเพิ่มไม่สูงมากนัก ก่อให้เกิดดุลการค้า การขาดเงินออมภายในประเทศ การเป็นหนี้สินต่างประเทศ การพึ่งพาแหล่งเงินทุนจากต่างประเทศมากขึ้น การขาดดุลการค้าของประเทศไทยนำไปสู่ปัญหาเงินทุนระหว่างประเทศหรือเงินรายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศ ซึ่งเป็นหลักค้ำประกันเงินบาทยังขาดดุลมากก็หมายความว่า เงินตราต่างประเทศยิ่งร่อยหรอ ปี 2538 – 2539 ที่เงินตราสำรองยังสูงอยู่ระดับ 35,000 – 39,000 ล้านดอลลาร์นั้น ปัจจัยค้ำจุนวงเงินสำรองที่สำคัญคือ เงินกู้ยืมจากต่างประเทศทั้งการกู้ยืมภาครัฐและภาค

เอกชน ซึ่งปรากฏว่าเมื่อสิ้นปี 2539 วงเงินกู้ยืมสูงถึงประมาณ 90,000 ล้านบาท ของเอกชน 72,000 ล้านบาท ของรัฐ 18,000 ล้านบาท เมื่อถึงกำหนดชำระหนี้โดยเฉพาะหนี้ระยะสั้นที่ต้องชำระในปี 2540 - 2541 มีอยู่ถึงประมาณ 48,000 ล้านบาท (ทั้งหมดเป็นหนี้ของเอกชน) มีผลทำให้ค่าเงินบาทต่ำลง จึงนำไปสู่ภาวะวิกฤติทางการเงิน จึงทำให้ประชาชนในประเทศเกิดความเดือดร้อน และการเป็นหนี้สั้นโดยเฉพาะชาวชนบทตลอดจนปัญหาอื่นๆ ที่ตามมา ภาคการเกษตรจึงมีปัญหา เกษตรกรมีหนี้สินมาก มีการลงทุนน้อยฐานการออมไม่มี

คนจนอยู่ในชนบทมีมาก โดยมีเส้นความยากจนของชนบทอยู่ที่ 10.751 บาท / ปี และรายได้จากภาคการผลิตของชนบทและในเมืองดังตารางที่ 2

ตารางที่ 4 แสดงรายได้จากภาคการผลิตของคนในเมืองกับชนบท (ล้านคน / %)

รายได้จากภาคการผลิต	ปี 2536	ปี 2539	ปี 2543
	ล้านคน / %	ล้านคน / %	ล้านคน / %
ชนบท	42 (73%)	43 (71%)	43 (70%)
ในเมือง	45 (27%)	17 (29%)	19 (30%)

8) บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคนเรียกว่าความล้มเหลวของท้องถิ่นชนบท ในส่วนของชนบทไทยซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศนั้น ความล้มเหลวที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาตามแนวคิดของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเสรี ได้สร้างวิกฤติให้แก่หมู่บ้านในชนบทและประเทศในลักษณะของการล้มเหลวทางเศรษฐกิจ กล่าวคือ ทำให้สถาบันครอบครัวล่มสลาย ทำให้ครอบครัวแตกแยกกันไป เช่นไปรับจ้างเป็นกรรมกร เป็นคนใช้ ไปทำงานที่ต่างประเทศ ไปเป็นโสเภณี มีการขายลูกเป็นโสเภณี เป็นกรรมกรเด็ก ความล้มเหลวทางเศรษฐกิจของชุมชนชนบทและความล้มเหลวของสถาบันครอบครัวย่อมทำลายชีวิตของชุมชนเอง เพราะผู้คนเคลื่อนย้ายตะเกือกตะกายเอาตัวรอด ชีวิตในเมืองเป็นชีวิตที่ปราศจากชีวิตแบบชุมชน เป็นชีวิตเดี่ยวดายของแต่ละครอบครัว เป็นชีวิตที่ทอดทิ้งคนแก่ เด็ก คนป่วย เป็นสาเหตุให้มีการทำลายสิ่งแวดล้อมหรือหรือระบบนิเวศชาวบ้านที่ยากจน เป็นหนี้สินยอมตกอยู่ในสภาพหนี้มีดและทำได้ทุกอย่าง แม้แต่จะเผาป่า บุกเบิกเข้าไปปลูกมันสำปะหลัง ปลูกข้าว ทำทุกอย่างเท่าที่จะทำได้ความล้มเหลวของการพัฒนาได้สร้างความทุกข์ยากให้แก่ชาวชนบท พร้อมกับได้จุดประกายให้ชาวบ้านหลายแห่งที่เคยวิ่งตามทิศทางการเศรษฐกิจแบบผลิตเพื่อขาย ให้หันมามองสภาพความเป็นจริง รู้จักประมาณตัวเอง และหวนนึกถึงสภาพความเป็นอยู่ของคนรุ่นพ่อ แล้วเริ่มกันสร้างฐานการผลิตของตัวเองภายในหมู่บ้านรวมถึงการรวมตัวเพื่อดำเนินกิจกรรมสาธารณะในรูปแบบของประชาคม จากสภาพของ

ปัญหาของการพัฒนาประเทศดังกล่าว จำเป็นต้องมีการรวมพลัง สร้างสรรค์สังคมใหม่ด้วยความสมัครสมาน โดยสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการออกแบบพัฒนาอย่างกว้างขวาง

9) ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

(1) แม้ว่าสถานะเศรษฐกิจจะตกต่ำกลุ่มนักการเมือง หรือกลุ่มคนรวยมักก็จะนิยมสินค้าจากต่างประเทศส่วนใหญ่เป็นสินค้าฟุ่มเฟือยตลอดจนการท่องเที่ยวต่างประเทศ ซึ่งทำให้เงินตราของประเทศรั่วไหล

(2) ไหลออกนอกประเทศเป็นจำนวนมาก จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ภาวะทางเศรษฐกิจของประเทศตกต่ำซึ่งสังคมเมืองมักเน้นด้านวัตถุนิยมมีการดิ้นรนขวนขวายแข่งขันตลอดเวลาไม่เห็นความสำคัญทางจิตใจ สมาคมเมืองได้รับอิทธิพลจากตะวันตกเข้ามามากและเป็นศูนย์กลางความเจริญ จึงทำให้ได้รับอารยธรรมและขนบธรรมเนียมของต่างประเทศได้ง่าย จึงทำให้มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นไปอย่างรวดเร็ว

(3) ปัจจัยที่จะช่วยสร้างความเข้มแข็งของชุมชนได้แก่ ขนบธรรมเนียม ประเพณีวัฒนธรรม การอยู่ร่วมกันของชาวบ้าน และความศรัทธาในทางศาสนา การศึกษาหาความรู้ ทั้งในหมู่บ้านและนอกหมู่บ้าน โครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนนที่ใช้สำหรับสัญจร และการขนส่งสินค้า สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ แต่ปัจจัยที่มีความสูงสุด ได้แก่ เศรษฐกิจชุมชน

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

1) ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน ที่มาของหมู่บ้าน

บ้านสารภีเริ่มก่อตั้งขึ้นเมื่อประมาณ 200 ปี มาแล้ว ก่อนหน้าที่จะยังมีชื่อบ้าน สมัยก่อนจะมีเนินมีต้นสารภีหนึ่งต้นเป็นต้นไม้ใหญ่ และบริเวณต้นไม้จะมีหนองน้ำใหญ่อยู่บริเวณใกล้ ๆ ต้นไม้สารภีต้นนั้น เป็นที่ที่ผู้คนผ่านไปผ่านมา ก็จะแวะเข้ามาพักผ่อนใต้ต้นสารภี และชาวบ้านก็จะอาศัยต้นสารภีนั้นเป็นแหล่งที่รวมกิจกรรมของชาวบ้านนั้น ๆ เลยตั้งเป็นชื่อของหมู่บ้านว่า “บ้านสารภี” จนถึงปัจจุบัน

คนกลุ่มแรกที่มาเริ่มก่อตั้งหมู่บ้าน จากที่ผู้วิจัยได้เข้าไปศึกษาก็ทราบว่าชื่อนายเข้ม ในอดีตนั้น การตั้งบ้านเรือนนั้น ๆ ตั้งเป็นกลุ่มเป็นกระจุก ต่อมาเมื่อประชากรในหมู่บ้านมากขึ้น จึงมีการขยายหมู่บ้านออกและแยกออกเป็น 2 คุ่มใหญ่ อยู่ติดกับทางไป วิทยาลัยบริหารธุรกิจการท่องเที่ยว C-BAT และคุ่มน้อยที่เป็นหมู่บ้านเดิมอยู่ติดกับบ้านพระ หมู่ 4 ซึ่งลักษณะบ้านเรือนส่วนมากจะเป็นแบบหมู่บ้านโนชนบทอีสานทั่วไป คือ การยกใต้ถุนบ้านสูง และผนังบ้าน ฝาบ้านจะเป็นไม้ เสาไม้ แต่ก็ยังมีบางหลังคาเรือนที่มีการเอาปูนมาผสมทำเป็นเสาบ้านและใต้ถุนบ้านด้วยปูน ส่วนมากชาวบ้านจะประกอบอาชีพค้าขาย

การเปลี่ยนแปลงด้านสาธารณูปโภคดังนี้

- ถนนเริ่มก่อสร้างหมู่บ้านมีสภาพเป็นถนนแบบพื้นดินแดงทราย หรือเป็นแบบทางเกวียนไม่มีลูกรังเป็นถนนลูกรังเมื่อ พ.ศ. 2533
- ไฟฟ้าเข้าสู่หมู่บ้านเมื่อ พ.ศ. 2526
- ประปาเข้าสู่หมู่บ้านเมื่อ พ.ศ. 2534 ก่อนหน้านี้จะใช้น้ำบาดาล

2) สภาพปัจจุบัน

ลักษณะประชากร

หมู่บ้านสารภีมีจำนวนประชากรทั้งหมด 685 คน ซึ่งมีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 167 ครัวเรือน เป็นเพศหญิง 361 คน เพศชาย 324 คน กลุ่มอายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วง อายุ 18 ปี - 50 ปี และการศึกษาส่วนใหญ่ต่ำกว่าปริญญาตรี ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามลักษณะของประชากรในหมู่บ้านสารภี

ลักษณะของประชากร	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	324	47.36
หญิง	361	52.77
2. อายุ		
1 วัน - 3 ปีเต็ม	34	4.97
3 ปี 1 วัน - 6 ปีเต็ม	19	2.77
6 ปี 1 วัน - 12 ปีเต็ม	46	6.72
12 ปี 1 วัน - 14 ปีเต็ม	21	3.07
14 ปี 1 วัน - 18 ปีเต็ม	47	6.87
18 ปี 1 วัน - 50 ปีเต็ม	418	61.11
50 ปี 1 วัน - 60 ปีเต็ม	52	7.60
60 ปี 1 วัน ขึ้นไป	47	6.87

ลักษณะการประกอบอาชีพ

หมู่บ้านสารภี มีประกอบอาชีพค้าขายเป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 41.91 ครอบครัวยุติอาชีพทำนา ไร่ที่มีเพียงร้อยละ 16.76 อาชีพรับจ้างร้อยละ 17.36 อาชีพทำประมง คิดเป็นร้อยละ 5.98

ลักษณะแหล่งน้ำในหมู่บ้าน

ประเภทน้ำดื่มชาวบ้านจะมีที่กักเก็บน้ำไว้บ้านของตนเอง (โอ่งใหญ่) บ้านทุกหลังจะมีภาชนะกักเก็บน้ำทุกหลังจะรองน้ำฝนไว้ดื่ม ในหมู่บ้านมีระบบน้ำประปาในหมู่บ้าน บ้านสารภีจะไม่มีหนองน้ำที่สำคัญของหมู่บ้าน แต่ทางทิศเหนือของหมู่บ้านจะมีคลองชลประทานเพื่อใช้ในการเพาะปลูก แต่น้ำจะใช้เพาะปลูกไม่ค่อยเพียงพอเพราะน้ำในคลองชลประทานจะใช้กันหลายหมู่บ้าน

ตารางที่ 6 จำนวนแหล่งน้ำและการใช้น้ำจำแนกตามแหล่งน้ำ

แหล่งน้ำ	จำนวน	การใช้น้ำ	
		ตลอดปี	ไม่ตลอดปี
- บ่อน้ำตื้น	-	-	-
- บ่อน้ำบาดาล	1	-	/
- สระน้ำ	-	-	-
- คลองน้ำ	1	-	/
- ห้วย	1	-	/
- หนอง	-	-	-
- บึง	-	-	-
- แม่น้ำ	-	-	-
- ฝ่ายกั้นน้ำ	-	-	-
- เขื่อนกั้นน้ำ	-	-	-
- ทะเล	-	-	-

3) ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน / ชุมชน

บ้านสารภี ส่วนใหญ่ชาวบ้านจะทำการค้าขาย ชาวบ้านสารภีมีการอยู่ดีกินดี และมีฐานะอยู่ในเกณฑ์ดีเป็นส่วนใหญ่เพราะชาวบ้านจะมีอาชีพและมีรายได้เกือบทุกครัวเรือน และอาชีพค้าขายทำให้เกิดสภาพคล่องมีเงินทุนหมุนเวียนตลอดเวลา และส่วนใหญ่บ้านสารภีจะค้าขายเกี่ยวกับเรื่องของปลาถูกแปรรูปจนเป็นที่กล่าวขานของบ้านอื่น ถ้าถามถึงบ้านสารภีคนจะรู้จักปลาถูกย่าง และปลาถูกย่างก็เป็น 1 ผลิตภัณฑ์ 1 หมู่บ้านพื้นที่ทำกินเป็นพื้นที่นา 284 ไร่ มีผลผลิตด้านการทำนาทั้งหมู่บ้านปีละจำนวน 97 เกวียน และมีผลผลิตอื่นๆ เช่น เลี้ยงสัตว์ โดยส่วนใหญ่จะเลี้ยงสุกรมากที่สุด รองลงมาคือปลากุฏ ซึ่งทำรายได้ให้กับประชาชนในหมู่บ้านต่อปีในแต่ละครอบครัว ครอบครัวส่วนใหญ่มีรายได้ในช่วง 5000-10,000 บาท ดังแสดงในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของรายได้ของประชาชน

รายได้ของประชาชน / ปี	จำนวน	ร้อยละ
5,001 – 10,000 บาท	-	-
10,001 – 20,000 บาท	-	-
20,001 – 30,000 บาท	15	8.98
30,001 – 50,000 บาท	46	27.54
50,001 – 100,000 บาท	106	63.47
รวม	167	100

4) ด้านวัฒนธรรม

ชาวบ้านสารภีหมู่ที่ 3 โดยส่วนใหญ่จะมีความสัมพันธ์ในรูปแบบที่เป็นเครือญาติกัน โดยจะมีตระกูลใหญ่ ที่เห็นเด่นชัดกระจายอยู่รอบ ๆ หมู่บ้าน ส่วนน้อยที่จะไม่มีญาติพี่น้องอยู่ในหมู่บ้าน จึงทำให้ชาวบ้านส่วนใหญ่มีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวเป็นเสมือนครอบครัวเดียวกัน คนในบ้านสารภีส่วนใหญ่จะใช้นามสกุลมะเรียงเป็นส่วนมากกันจะไม่มีวัดในหมู่บ้าน แต่มีวัดบริเวณใกล้เคียง คือบ้านพระ หมู่ 4 และวัดบ้านกระท้อน หมู่ 8 ชาวบ้านสารภีจะอาศัยสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาและประเพณีต่าง ๆ ทั้งปีของประชาชนในหมู่บ้านรวมทั้งการทำบุญต่างๆ และ ภาษาท้องถิ่นที่ใช้ คือ ภาษาอีสาน

ประเพณีของบ้านสารภี

บ้านสารภีมีประเพณีที่สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ซึ่งชาวบ้านให้ความสำคัญต่อคุณค่าของงานบุญประเพณีไม่เปลี่ยนแปลง

เดือน มกราคม มีประเพณีทำบุญกลางบ้าน (ทำบุญต้อนรับปีใหม่) จะมีชาวบ้านมาร่วมกันทำบุญค้ำบาตรอาหารคาวและอาหวนแต่พระภิกษุสงฆ์

เดือน เมษายน มีงานประเพณีสงกรานต์ ปีใหม่ของชาวไทยเราคนหนุ่มสาวที่ทำงานอยู่ต่างถิ่นจะกลับมบ้านเกิดของตนเพื่อทำบุญและถือโอกาสพบปะกันของญาติพี่น้อง มีการรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ ผู้สูงอายุเป็นการขอพรปีใหม่ และเป็นสิริมงคลกับตัวเอง

เดือน กรกฎาคม มีการทำบุญเข้าพรรษา ชาวบ้านจะทำบุญโดยการถวายเทียนเข้าพรรษา ถวายผ้าอาบน้ำฝน และเครื่องอัฐบริวาร เพื่อใช้ระหว่างจำพรรษา 3 เดือน แต่พระภิกษุสงฆ์

เดือน ตุลาคม มีการทำบุญออกพรรษา (กวนข้าวทิพย์) ขึ้นเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้กับผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว ชาวบ้านจะนำเอาอาหารคาวหวานไปทำบุญที่วัด จากนั้นทางวัดก็จะให้ข้าวทิพย์ชาวบ้านที่มาทำบุญ

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านสารภี หมู่ที่ 3 โดยภาพรวม มีดังนี้

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

2.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับ โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติจากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้านพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ในหมู่บ้านสารภี หมู่ที่ 3 เข้าใจเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นนโยบายของรัฐบาลซึ่งมี พ.ต.ท ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม และการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้าน โดยรัฐบาลจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน กองทุนละ 1 ล้านบาท พร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านให้มีขีดความสามารถ ในการจัดระบบการบริหารจัดการเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านตนเอง

2) เงิน 1 ล้านบาท เมื่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ อนุมัติเงินจัดสรรตามผลการประเมินความพร้อมแล้ว ได้แจ้งให้กองทุนหมู่บ้านสารภีทราบ เมื่อกองทุนหมู่บ้านสารภี หมู่ที่ 9 ได้รับทราบแล้ว ให้ติดต่อธนาคารเพื่อทำหลักฐานการรับจัดสรร โดยทำการเปิดบัญชีรับเงินจัดสรรจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมี เอกสารดังต่อไปนี้

(1) สมุดบัญชีเงินฝากกองทุนหมู่บ้านสารภี หมู่ 3

(2) มติที่ประชุม ซึ่งเห็นชอบและมอบหมายให้คณะกรรมการกองทุน เป็นผู้มีอำนาจในการทำนิติกรรมสัญญากับธนาคารไป แสดงต่อธนาคารออมสิน สาขานนจอมพล จังหวัดนครราชสีมา และมติดังกล่าวต้องให้ประธานกรรมการกองทุน เลขานุการและเหรัญญิกลงนามกำกับและรับรองสำเนาครบทุกหน้า

(3) บัตรประจำตัวประชาชนของประธานกองทุน เลขานุการ เหรัญญิกกองทุน หมู่บ้านสารภี หมู่ที่ 3

เงิน 1 ล้านบาท ตามความเข้าใจของประชากรในหมู่บ้าน คือ เงิน 1 ล้านบาทเป็นกองทุนของหมู่บ้านตามนโยบายของรัฐบาลโดยเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้สมาชิกกู้ยืมเพื่อกิจกรรมดังต่อไปนี้

- การพัฒนาอาชีพ
- การสร้างงานสร้างรายได้
- ลดรายจ่าย
- การบรรเทาเหตุฉุกเฉิน

กองทุนหมู่บ้านสารภี หมู่ 3

- ได้รับโอนครั้งแรกวันที่ 1 ธันวาคม 2544 จากธนาคารออมสิน สาขานนจอมพล จังหวัดนครราชสีมา
- เลขบัญชีธนาคารกองทุน 1 ล้านบาท 06-4317-20-053859-2
- เลขบัญชีธนาคารเงินสะสมของกองทุน 06-4317-20-053928-8
- ปล่อยกู้ 56 ราย ยอดเงินให้กู้รวม 879,000.- บาท ปัจจุบันเหลือ 543,118 บาท

3) คณะกรรมการหมู่บ้าน

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านโนนสารภี หมู่ที่ 3 มีชาย 7 คน และหญิง 7 คน ซึ่งคัดเลือกขึ้นอยู่กับเวทีชาวบ้านที่เกี่ยวข้องกับจำนวนและวิธีการเลือกสรรคณะกรรมการกองทุนตามระเบียบของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ทุกประการ

- ประชุมของเวทีชาวบ้าน คือ จำนวน 3 ใน 4 ของจำนวนครั้งทั้งหมดของหมู่บ้านสารภี หมู่ที่ 3
- คณะกรรมการสมัครด้วยตนเองร่วมกันกำหนดวิธีการ และดำเนินการเลือกกันเองโดยมีคณะกรรมการเข้าร่วมประชุมด้วย
- เลือกคณะกรรมการกองทุนตามที่ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนดไว้
- เลือกคนที่มีความรู้ ประสบการณ์ อีกทั้งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม

ตารางที่ 8 รายชื่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	ประสบการณ์และความสามารถพิเศษ
1. นายแก้ว สีนมะเร็ง	ประธานกองทุนหมู่บ้าน	เป็นผู้ใหญ่บ้านมาเป็นเวลานาน
2. นายเจริญ จินมะเร็ง	รองประธานกองทุนหมู่บ้าน	ทำแปรรูปแปรรูป
3. นายเจริญ กลิ่นสระน้อย	บ้าน	เป็นช่างทำกุญแจ
4. นางสุรัตน์ สีนมะเร็ง	เลขานุการกองทุน	ประชาสัมพันธ์หมู่บ้าน
5. นางเสนาะ มุ่งช่วยกลาง	เหรัญญิก	เป็น อบต. อสม.
6. นางกัญชิตา บุญยืน	กรรมการจัดทำบัญชี	แปรรูปอาหาร
7. นายปิ่น เริงตะคอง	กรรมการจัดทำบัญชี	เป็น อบต. หมู่บ้าน
8. นายสุพล สุขทะเล	กรรมการติดตาม	เป็นกรรมการกลุ่มอาชีพเศรษฐกิจชุมชน
9. นายฉลอง นำใจเย็น	กรรมการติดตาม	กรรมการกลุ่มออมทรัพย์
10. นายคอกไม้ ศรีสังบุญ	กรรมการตรวจสอบ	กรรมการศูนย์สงเคราะห์
11. นางลำควน พรหมทา	กรรมการตรวจสอบ	ประธาน อสม.
12. นางอรุณ ทรัพย์ศาสตร์	ประชาสัมพันธ์	แก้ไขตกแต่งเสื้อผ้า
13. นางปราณี แก้วยงก	กรรมการจัดทำเอกสาร	กรรมการกลุ่มอาชีพ
14. นางไพฑูถย์ ศรีจันทร์	กรรมการจัดทำเอกสาร	ค้าขาย
	กรรมการติดตาม	

4) ผู้สมัครขอกู้

ปัจจุบันจำนวนผู้กู้ทั้งหมด 56 รายโดยนำเงินไปดำเนินประกอบอาชีพหรือทำกิจกรรมดังนี้

1) พัฒนาอาชีพ	จำนวน	55	ราย	รวมเงินกู้	879,000	บาท
- การผลิตทางการเกษตร	จำนวน	21	ราย	รวมเงินกู้	286,000	บาท
- ค้าขาย	จำนวน	31	ราย	รวมเงินกู้	523,000	บาท
- บริการ	จำนวน	4	ราย	รวมเงินกู้	70,000	บาท
รวมผู้กู้ทั้งหมด	จำนวน	56	ราย	รวมเงินกู้ทั้งหมด	879,000	บาท

ตารางที่ 9 แสดงรายชื่อผู้กู้จำนวนเงินที่กู้

ลำดับ ที่	ชื่อ-สกุล	วงเงินกู้	ประเภทอาชีพ			
			เกษตรกร	ค้าขาย	ช่างต่าง ๆ	อื่น
1.	นายสมชัย สุขทะเล	20,000			ช่างซ่อมรถ	
2.	นางสุวารี สุขทะเล	15,000	เลี้ยงไก่			
3.	นายมนัส รักวิเศษ	8,000	ปลูกมันฯ			
4.	นายเจริญ กลั่นสระน้อย	20,000			ทำกุญแจ	
5.	นางสายรุ้ง แป้นทะเล	10,000		ขายผัก		
6.	นางสาวด้อยดิ่ง ชลภักดี	15,000	เลี้ยงปลา			
7.	นางชลอ เสมพิมาย	15,000	เลี้ยงปลา			
8.	นางกันธิการ บุญขึ้น	20,000		ขายอาหาร		
9.	นางปรีชา กุ้งมะเรียง	20,000		ขายน้ำแข็ง		
10.	นางอรุณ ททรัพย์ศาสตร์	20,000	เลี้ยงหมู			
11.	นายถึง ปรีกมะเรียง	10,000		ขายปลา		
12.	นางทิม ยะวาปี	20,000		ขายเห็ด		
13.	นางวาสนา แจ็งทะเล	20,000		ขายผลไม้		
14.	นางสมพิศ รามะเรียง	10,000	เลี้ยงเป็ด			
15.	นายสิทธิชัย เข้มศรี	20,000		ขายปลาสด		
16.	นายสมาน เสมราม	20,000		ขายปลาแห้ง		
17.	นางสำเรียง พูนเกิดมะเรียง	10,000	เลี้ยงหมู			
18.	นายจำลอง เข้าวพันธ์ดุง	10,000	เลี้ยงหมู			
19.	นางมนต์ธิดา เข็กมะเรียง	10,000	เลี้ยงหมู			
20.	นางเฉลียว ปรีกมะเรียง	10,000		ขายผลไม้		
21.	นางสุข ไป่ถกระโทก	8,000		ขายปลา		
22.	นางสมเชื้อ ป่านโพธิ์	20,000		ขายเห็ด		
23.	นางสาวสุดใจ รักวิเศษ	8,000	ปลูกผัก			
24.	นายเขียว ยันมะเรียง	20,000		ขายผลไม้		
25.	นางเมตตา ศรีมะเรียง	10,000		ขายผัก		
26.	นางสมจิต ไป่ถกระโทก	10,000		ขายหมูสละ		

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ลำดับ ที่	ชื่อ-สกุล	วงเงินกู้	ประเภทอาชีพ			
			เกษตรกร	ค้าขาย	ช่างต่าง ๆ	อื่น
27.	นายประพันธ์ พูนพะไล	20,000		ขายผลไม้		
28.	นายประยงค์ พยัคมะเริง	15,000	เลี้ยงปลา			
29.	นางสาวกาญจณี กุ้งมะเริง	20,000	ปลูกผัก			
30.	นายแก่ง โสภี	5,000		ขายผัก		
31.	นางสาวพิน ยิ้มมะเริง	15,000		ขายอาหาร		
32.	นางบัวถอย ยิ้มมะเริง	15,000	เลี้ยงหมู			
33.	นายเพชร ยิ้มมะเริง	10,000	ปลูกผัก			
34.	นางเล็ก นวนมะเริง	10,000	ปลูกผัก			
35.	นางแสง ไพรบึง	5,000	ปลูกผัก			
36.	นายสมหวัง สีนมะเริง	20,000				ขับรถโดยสาร
37.	นายสายยัน เขียนมะเริง	20,000		ขายผลไม้		
38.	นางปราณี แก้วขงกค	20,000		ขายปลาสด		
39.	นางฝ้าย จินมะเริง	20,000		ขายปลาอย่าง		
40.	นางสุรัช สีนมะเริง	20,000		ขายผลไม้		
41.	นางสาวธันวาท เขียนมะเริง	20,000		ขายผลไม้		
42.	นางลำดวน พรหมมหา	20,000		ขายผัก		
43.	นางปิ่นองค์ ยิ้มมะเริง	20,000	เลี้ยงปลา			
44.	นางมะลิ หมั่นคำ	20,000		ขายผัก		
45.	นายลำไย บ่อยนอก	20,000	เลี้ยงหมู			
46.	นายสว่าง ตะมุล	10,000		ขายผัก		
47.	นางเสนาะ มุ่งช่วยกลาง	20,000		ขายปลาคูก		
48.	นายวิมล เร่งศึก	20,000	เลี้ยงไก่			
49.	นายทศพร ปราบจะบก	15,000		ขายผัก		
50.	นางละเอียด อุบแก้ว	15,000	เลี้ยงวัว			

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ลำดับ ที่	ชื่อ-สกุล	วงเงินกู้	ประเภทอาชีพ			
			เกษตร	ค้าขาย	ช่างต่าง ๆ	อื่น
51.	นางเจียม นวนมะเริง	10,000		ขายปลาอย่าง		
52.	นายอนันต์ จันทรกระจ่าง	20,000		ขายของชำ		
53.	นายทวี สันจรโลกสูง	15,000	เลี้ยงไก่			
54.	นายประกอบ ชูรกิจ	20,000	ปลูกพืช			
55.	นายชาติ พยัคมะเริง	10,000			ช่างอีกรซ์	
56.	นายเลิส สันมะเริง	20,000		ขายผลไม้		

การชำระคืนเงินกู้

การชำระคืนเงินทุกประเภท บ้านสารถึจะมีการคิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 6 บาทปี โดยที่ผู้กู้ต้องชำระเมื่อครบกำหนด ผู้กู้ต้องทำการชำระคืนด้วยตนเองแต่ก่อนที่จะไปชำระต้องแจ้งทางคณะกรรมการก่อนเพื่อที่ทางคณะกรรมการจะออกใบสำคัญจ่ายเงิน ให้แล้วนำไปนี้ไปแสดงและคืนเงินที่ธนาคารออมสิน สาขานนจอมพล เมื่อทางธนาคารได้รับเงินจะออกใบเสร็จให้ผู้จ่ายเงินแล้วให้ผู้กู้นำใบเสร็จมาให้แก่คณะกรรมการเก็บไว้เป็นหลักฐานการคืนเงิน และเป็นหลักฐานในการทำบัญชีหรือดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง

ปัญหาในการคืนเงินมีขั้นตอนยุ่งยาก ทำให้ผู้กู้ไม่เข้าในการชำระหนี้

2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

1) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน พบว่า

กองทุนหมู่บ้านสารถึ หมู่ที่ 3 มีเกณฑ์ในการพิจารณาให้เงินกู้ดังต่อไปนี้

- เป็นผู้ที่อยู่ในภูมิลำเนาบ้านสารถึไม่น้อยกว่า 2 ปี
- เป็นผู้พร้อมจะปฏิบัติตามระเบียบกองทุนหมู่บ้าน
- เป็นผู้ทีคณะกรรมการกองทุน ได้มีมติเห็นชอบให้เข้าเป็นสมาชิกกองทุน
- มีเงินฝากสัจจะและถือหุ้นอย่างน้อย 1 หุ้น
- ผู้กู้ต้องเสนอโครงการขอกู้
- ผู้กู้ต้องมีผู้ค้ำประกันจำนวน 2 คน หรือหลักทรัพย์ตามแต่คณะกรรมการเห็นสมควร

วิธีการคัดเลือกผู้กู้ที่นั้น ทางคณะกรรมการทั้ง 14 คน จะร่วมกันพิจารณาเป็นรายบุคคลและอนุมัติเงินกู้ตามความเหมาะสม

ปัญหาอุปสรรค ในการขอกู้เงินจะหาผู้ค้ำประกันยาก เพราะเกิดความไม่เชื่อถือต่อผู้ที่จะค้ำประกัน
ให้ เป็นการทำสัญญาที่มีผลทางกฎหมาย

2) กระบวนการทำบัญชีของกองทุน พบว่า

เหรียญกษาปณ์กองทุนหมู่บ้านสารภี หมู่ที่ 3 เป็นผู้รับผิดชอบในการทำบัญชีและการเงิน โดยทำบัญชี
ต่อไปนี้

- บัญชีรายรับของกองทุน 1 ล้านบาท
- บัญชีรายจ่ายของกองทุน 1 ล้านบาท
- บัญชีคุมลูกหนี้รายตัว
- บัญชีรายรับเงินออมสัจจะ
- บัญชีรายจ่ายเงินออมสัจจะ

ในรอบปีมีการรายงานการเงิน โดยทำงบดุลและงบกำไรขาดทุน ของกองทุนหมู่บ้านสารภี หมู่ที่ 3 ซึ่งได้จัดทำเป็นประจำ จนเป็นปัจจุบัน โดยที่ได้ปล่อยเงินกู้เป็นจำนวน 879,000 บาท เพื่อช่วยในการ
ติดตามและตรวจสอบความโปร่งใสในการบริหารจัดการ การเงิน บัญชี และพัสดุ โดยสมาชิกกองทุน
หมู่บ้านสารภี หมู่ที่ 3 มีส่วนในการตรวจสอบ

ปัญหาในการจัดทำบัญชี ผู้จัดทำบัญชีในตอนแรกยังไม่เข้าใจในการจัดทำบัญชี ทำให้ต้องเข้า
รับการจัดทำบัญชีบ่อยครั้ง หลังจากที่ได้รับ การอบรม ทำให้ผู้จัดทำเกิดความเข้าใจและสามารถทำบัญชี
ได้เป็นปัจจุบัน

2.1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้านดังนี้

1) ผลโดยตรง

- มีจำนวนผู้กู้ทั้งหมด 56 ราย คิดเป็นร้อยละ 100 จากสมาชิกกองทุนทั้งหมด
- ยอดเงินให้กู้รวมเป็นเงิน 879,000 บาท
- เงินกองทุน 1 ล้านบาท ปัจจุบันคงเหลือ 543,118 บาท

จุดเด่น

- การเก็บข้อมูลจากแบบรายงานต่างๆนั้นสมาชิกในหมู่ให้ความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์
ประเด็นต่างๆ

- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีการจัดทำเอกสารหลักฐานทางการเงิน หลักฐานการกู้ยืม
การลงบัญชี งบดุล ไว้เป็นที่เรียบร้อยและเป็นปัจจุบัน ซึ่งง่ายต่อการเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

- การจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านระดับตำบล มีสมาชิกผู้เข้าร่วมการจัดเวทีทุกหมู่บ้านในตำบลมะเรียง โดยสมาชิกแต่ละหมู่บ้านนั้น ได้นำความรู้ ความเข้าใจในการบริหารงานกองทุน ตลอดจนปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาามาแลกเปลี่ยนกัน

จุดด้อย

- เนื่องจากเป็นชุมชนขนาดเล็ก และประชากรที่ตรงตามระเบียบกองทุนหมู่บ้านมีจำนวนน้อย จึงทำให้สมาชิกกองทุนน้อยไปด้วย

2) ผลกระทบโดยตรง พบว่า

- จำนวนผู้ที่กู้ได้ทั้งหมด 56 ราย
- จำนวนทุนสะสมของกองทุนหมู่บ้านทั้งหมด
- การขยายกิจการของผู้กู้โดย ผู้กู้จะเพิ่มปริมาณรถไถและสัตว์เลี้ยงให้มากขึ้น

จุดเด่น

- ผู้ขอกู้ทุกคนได้รับการพิจารณาให้กู้ทุกคนตามความเหมาะสมถือเป็นการกระจายเงินกองทุนให้กู้ยืมกันอย่างทั่วถึง

- การส่งคืนเงินฝากสัจจะหรือทุนสะสมของหมู่บ้านสมาชิกสามารถส่งเงินฝากได้ตรงตามกำหนดเวลา โดยมีกรรมการกองทุนหมู่บ้านเป็นผู้รับผิดชอบในการเก็บเงินฝากเพื่อนำเข้าเป็นทุนสะสมของกองทุนหมู่บ้านต่อไป

- มีการขยายกิจการของผู้กู้เพิ่มขึ้นและเกิดการสร้างงานเพิ่มขึ้น ในท้องถิ่น

จุดด้อย

- จากสมาชิกของกองทุนหมู่บ้านมีจำนวนน้อย และมีผู้กู้ขึ้นกู้น้อยตามไปด้วยโดยที่คณะกรรมการ

ได้ส่งเสริมให้เข้าร่วมโครงการ และคณะกรรมการกองทุนได้พิจารณาอนุมัติเงินกู้ให้กับสมาชิกทุกคนที่ขึ้นเรื่องขอกู้เพื่อที่จะนำเงินที่ได้ไปประกอบกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ จึงเป็นเหตุให้ไม่มีกิจการใหม่ๆเพิ่มขึ้นในท้องถิ่นและการขยายกิจการของผู้กู้มีการขยายตัวไม่ดีเท่าที่ควร

3) ผลกระทบโดยทางอ้อม พบว่า

จุดเด่น

- การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านสารภีไม่ค่อยมีประสิทธิภาพเท่าไร เนื่องจากกรรมการกองทุนไม่มีความรู้ขาดประสบการณ์ในการจัดการบริหารกองทุน ขาดการประสานงานและติดตามมีเพียง 3-4 คนเท่านั้นที่เสียสละเพื่อกองทุน

- ขาดเครือข่ายการเรียนรู้เพิ่มเติม

จุดด้อย

- การลงทุนเพื่อประกอบอาชีพต่างๆ ของสมาชิก ส่วนใหญ่จะใช้ความสามารถและประสบการณ์

ของตนเอง ซึ่งไม่ได้ขอความอนุเคราะห์เจ้าหน้าที่ทางภาครัฐมาให้ความรู้ด้านวิชาการ

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้ผู้แต่ละราย

2.2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า

1) ความรู้ความสามารถผู้ผู้แต่ละครอบครัวสมาชิกผู้ส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขาย สามารถหารายได้จากกิจการการขายผักขายผลไม้ และขายปลา นอกจากนี้สมาชิกยังมีรายได้จากการประกอบอาชีพ รับจ้าง และทำการเกษตรซึ่งแต่ละบุคคลก็มีความรู้ความสามารถตามสาขาอาชีพของตนเอง

- 2) ทรัพย์สินผู้ผู้และเรือญาติ มีทั้งส่วนที่เป็นสังหาริมทรัพย์และอสังหาริมทรัพย์ ได้แก่พื้นที่ทำเป็น

ของตนเอง

- 3) หนี้สินธนาคารผู้ผู้ ผู้ผู้มีหนี้สินกับ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
- 4) หนี้สินนายทุนนอกระบบของผู้ผู้ ผู้ผู้บางรายมีการกู้เงินจากทุน โดยมีอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูง

- 5) อาชีพหลักของผู้ผู้ ได้แก่

- อาชีพค้าขาย
- อาชีพรับจ้าง
- อาชีพเกษตรกรรม
- ประกอบธุรกิจส่วนตัว
- อุตสาหกรรมครัวเรือน

6) รายได้ของครอบครัว

- 20,000 – 30,000 บาท จำนวน 15 ครอบครัว
- 30,000 – 50,000 บาท จำนวน 46 ครอบครัว
- 50,000 – 100,000 บาท จำนวน 106 ครอบครัว

7) ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการ

ประสบการณ์ในการดำเนินกิจกรรมของผู้ผู้ จำนวน 3 กิจการ

- กลุ่มกิจการค้าขาย เช่น ขายปลาสด, ปลาตากแห้ง, ผัก, ผลไม้
- กลุ่มกิจการเกษตรกรรม เช่น ทำนา, ปลุกผัก
- กลุ่มกิจการเลี้ยงสัตว์ เช่น สุกร, เป็ด, ไก่, ปลา

จุดเด่น

- กลุ่มผู้ถือหุ้นใหญ่ผู้ที่มีประสบการณ์ในการดำเนินงาน หรือกิจการของแต่ละกลุ่มกิจการอยู่ก่อนแล้ว เนื่องจากเป็นอาชีพหลักของผู้ถือหุ้น และยังมีเงินกองทุนหมู่บ้านที่ทางรัฐบาลเข้ามาช่วยทำให้งานที่มีอยู่แล้วกับดียิ่งขึ้นเพราะมีทุนในการดำเนินการมากยิ่งขึ้น

จุดด้อย

- ไม่สามารถนำเงินไปใช้ได้ ในกิจกรรมหลาย ๆ อย่าง ในจำนวนเงินทุนที่ขอผู้ถือหุ้นนั้นเหตุผลอันเนื่องมาจากมีข้อจำกัดอยู่ในความต้องการบางประเภทยังขาดเงินทุนสำรองจากครอบครัวมาสมทบ และหนี้สินที่ตนมีอยู่ก่อนแล้ว

2.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า จำนวนที่ได้จากการกู้เงิน

จุดเด่น

- สามารถพัฒนาอาชีพ
- ลดรายจ่ายภายในครอบครัว
- เกิดการจ้างงาน
- มีเงินทุนหมุนเวียนทั้งภายในและภายนอกชุมชน

จุดด้อย

- เงินกู้ได้จำนวนน้อยไม่สามารถทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด
- เวลาในการชำระเงินกู้เร็วเกินไปบ้างอาชีพต้องใช้ระยะเวลาในการออกผล

2.2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B พบว่า

1) การทำกิจการอย่างถูกวิธีของผู้ดูแลราย พบว่า ผู้ดูแลรายสามารถทำกิจการอย่างถูกวิธีเนื่องด้วยมีประสบการณ์ในการดำเนินงานกิจการนั้นอย่างถูกวิธี

2) การหาตลาดที่ดีของผู้ดูแลราย พบว่า ตลาดรองรับผลิตภัณฑ์และผลผลิต ได้แก่สมาชิกในชุมชนและชุมชนใกล้เคียง

3) การหาวัตถุดิบที่ดีของผู้ดูแลราย พบว่า การจัดหาวัตถุดิบสามารถจัดหาได้จากแหล่งจำหน่ายภายในจังหวัดและต่างจังหวัด ซึ่งวัตถุดิบเป็นที่น่าพอใจ

4) การทำบัญชีการทำบัญชีของผู้กู้ พบว่า มีทั้งผู้ที่จัดทำบัญชีการจ่ายเงินกู้ รายรับ และผู้ที่ไม่ได้จัดทำบัญชี

2.2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B พบว่า

1) ผลโดยตรง

จุดเด่น

- มีรายได้เพิ่มขึ้น
- สามารถนำผลผลิตออกจำหน่ายภายในหมู่บ้านและพื้นที่ใกล้เคียง
- รายได้และผลผลิตเป็นที่พึงพอใจระดับหนึ่งของผู้กู้

จุดด้อย

- ได้ผลผลิตจำนวนน้อยไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค

2) ผลกระทบโดยตรง

- ผู้กู้มีข้อจำกัดในการขยายกิจการและยังไม่ค่อยเกิดกิจการใหม่ๆ ขึ้นในท้องถิ่นเพราะเงินที่ให้ไม่
- ผู้กู้ดำเนินกิจการด้วยความรู้ความสามารถเดิมของตน ไม่มีการศึกษาค้นคว้าเทคนิควิธีที่แตกต่าง

มากนัก

จากเดิม

3) ผลกระทบทางอ้อม

- ผู้กู้มีการพึ่งพาตนเอง 100 % ผู้กู้ได้นำหลักการพึ่งพาตนเองมาใช้ในการประกอบอาชีพได้นำ

ทรัพยากรธรรมชาติ จากท้องทำให้เกิดประโยชน์ต่ออาชีพของตนเอง

- ผู้กู้มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองเพิ่มขึ้น
- ผู้กู้ได้ทำกิจการด้วยเทคนิควิธีที่ดีขึ้นอันเนื่องมาจากการได้รับการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
- มีการขยายกิจการของตนเอง (กลุ่มค้าขาย)
- ผู้กู้มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการประกอบอาชีพ
- การกลับคืนถิ่นของประชาชนน้อยมากเพราะในหมู่บ้านการประกอบอาชีพยังมีรายได้ไม่

ดีพอเท่าที่ในกรุงเทพฯ หรือ ต่างจังหวัด

3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

จากการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้อาชีพเลี้ยงสัตว์สรุปได้ดังนี้
อาชีพเลี้ยงสัตว์ ปลา, หมู, ไก่, เป็ด, วัต, โคน, กระบือ

1) ปัจจัยนำเข้าของอาชีพเลี้ยงโค, กระบือ, หมู ประกอบด้วย

- พันธุ์โค, พันธุ์กระบือ, พันธุ์หมู, พันธุ์ปลา, พันธุ์ไก่
- วัตถุดิบใช้เป็นอาหาร
- เทคนิควิธีการเลี้ยงดูและรักษา
- สถานที่ในการเลี้ยง
- คุณภาพของผู้เลี้ยง

2) กระบวนการที่มีในการเลี้ยงโค, กระบือ, หมู ประกอบด้วย

- กระบวนการจัดการโรงเรือนที่ดี
- วิธีการเลี้ยงและการให้อาหารที่ดี
- การดูแลรักษาเมื่อเกิดความผิดปกติสัตว์ที่เราเลี้ยง
- การติดตามและสภาพผล
- แหล่งจำหน่าย
- การทำบัญชี

3) ผลผลิตในการเลี้ยงโค, กระบือ, หมู ประกอบด้วย

- ได้โค, กระบือ, หมู ที่สมบูรณ์และมีคุณภาพ
- เป็นที่ต้องการของตลาด
- ได้โค, กระบือ, หมู ที่มาตรฐาน ราคาสูงขึ้น

อาชีพค้าขาย

1) ปัจจัยนำเข้า

- เงินทุน
- สถานที่และแหล่งวัตถุดิบ
- เทคนิคในการขาย
- คุณภาพของผู้ค้าขาย
- คุณภาพของสินค้า

2) กระบวนการ

- การค้าที่ถูกต้องวิธี

- การหาตลาดที่ดี
- การบริการลูกค้าที่ดี
- การหาแหล่งวัตถุดิบเป็นสินค้า
- การทำบัญชี

อาชีพเกษตรกรรม

1) ปัจจัยนำเข้าของการเพาะปลูก ประกอบด้วย

- คัดเลือกสายพันธุ์
- ปุ๋ย เช่น ปุ๋ยเคมี, ปุ๋ยคอก, ปุ๋ยหมัก
- เทคนิควิธีการบำรุงรักษา
- สถานที่ในการเพาะปลูก
- คุณภาพของผู้ดูแลรักษา

2) กระบวนการที่มีในการเพาะปลูก ประกอบด้วย

- การจัดการเรื่องสถานที่ในการเพาะปลูก
- ขั้นตอนการเพาะปลูก
- วิธีการบำรุงและดูแลรักษา
- การติดตามและสภาพผล
- แหล่งจำหน่าย
- การจัดทำบัญชี

3) ผลผลิตในการเพาะปลูก ประกอบไปด้วย

- ได้ผลผลิตของการเพาะปลูกที่สมบูรณ์ และมีคุณภาพ
- เป็นที่ต้องการของตลาด และโรงงาน
- ได้ผลผลิตที่มาตรฐานราคาสูงขึ้น

4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

4.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติทั้ง 5 ข้อ

4.1.1 การเกิดกองทุนหมู่บ้าน

1) มีกองทุนขึ้นมาใหม่จากเงินกองทุน 1 ล้านบาท

2) ประชาชนในหมู่บ้านสารภี หมู่ที่ 3 ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องกองทุนและกฎ

ระเบียบของกองทุนหมู่บ้านเพิ่มมากขึ้น และมีบุคคลหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับกองทุนเข้ามาให้ความรู้
ได้แก่ คณะอนุกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติระดับอำเภอ บัณฑิตกองทุน องค์กร
ประจักษ์

3) ประชาชนหมู่บ้านสารภี มีความต้องการอยากให้เกิดกองทุนหมู่บ้าน และให้ความร่วมมือในการสมัครเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านด้วยดี

4) มีจำนวนสมาชิกกองทุนหมู่บ้านสารภี หมู่ที่ 3 ทั้งหมด จำนวน 78 คน

5) จำนวนเงินออมทั้งหมด 28,675 บาท และยอดเงินคงเหลือของกองทุนหมู่บ้านละ 1 ล้านบาทปัจจุบันคงเหลือ 543,118 บาท

4.1.2 ระบบการบริหารกองทุน พบว่า

1) มีการคัดเลือกคณะกรรมการตามระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ โดยมีคณะกรรมการบริหารกองทุนหมู่บ้านสารภี หมู่ที่ 3 มีทั้งหมด 14 คน ชาย 7 คน หญิง 7 คน

2) มีการร่วมกันสร้างระเบียบการบริหารกองทุนบ้านสารภี หมู่ที่ 3 ตามระเบียบ โดยมีระเบียบของกองทุนหมู่บ้านสารภี หมู่ที่ 3 ระเบียบการเป็นสมาชิก และระเบียบการขอกู้ ระเบียบการคิดดอกเบี้ย

3) มีการดำเนินการของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านสารภี หมู่ที่ 3 ดังนี้

- มีการประชุมทุก 3 เดือน
- มีการรับสมาชิกกองทุนบ้านสารภี หมู่ที่ 3
- มีการรับเงินค่าหุ้น และจัดทำบัญชีให้เป็นปัจจุบัน
- มีการตัดเงินกู้ตามระเบียบโดยคณะกรรมการเป็นผู้เห็นชอบ

4) มีการจัดสรรประโยชน์อย่างยุติธรรม

- เป็นเงินปันผลค่าหุ้น
- เป็นเงินประกันความเสี่ยง
- เป็นเงินเฉลี่ยคืนให้แก่ผู้กู้
- เป็นเงินตอบแทนแก่คณะกรรมการกองทุน
- เป็นทุนเพื่อสาธารณประโยชน์

4.1.3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง พบว่า

1) ประชาชนในหมู่บ้านสารภี หมู่ที่ 3 ได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องการพึ่งตนเอง เศรษฐกิจพอเพียง และภูมิปัญญาท้องถิ่นจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองระดับอำเภอองค์กรประชารัฐและบัณฑิตกองทุนหมู่บ้านทำให้ชาวบ้านนำเอาความรู้ที่ได้มาใช้ประโยชน์

2) คณะกรรมการบริหารกองทุนหมู่บ้านสารภี หมู่ที่ 3 ได้รับความรู้เกี่ยวกับการดำเนินการ เศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติในการบริหารกองทุน

3) มีการนำหลักการเศรษฐกิจพอเพียงการพึ่งตนเองมาใช้ปฏิบัติในการประกอบอาชีพของผู้

4.1.4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่า

1) สมาชิกกองทุนบ้านสารภี หมู่ 3 มีความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนว่าจะต้องช่วยกันรักษาเงินกองทุนด้วยตนเอง ถ้าสมาชิกผู้กู้รายใดไม่ชำระเงินกู้คืนสมาชิกและคณะกรรมการต้องร่วมมือกันจัดการกันเองไม่รอให้รัฐบาลช่วยในการเรียกเก็บเงินกู้คืน ซึ่งข้อกำหนดหรือข้อบังคับมีบทโทษทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น การเรียกเงินคืน จะลดการให้กู้ในงวดต่อไป

2) ประชาชนในหมู่บ้านสารภี มีความเข้าใจและเห็นความสำคัญของกองทุนหมู่บ้าน กองทุนหมู่บ้านเป็นของสมาชิกทุกคนไม่ใช่เป็นของใครคนใดคนหนึ่งหมู่บ้าน ทุกคนที่เป็นสมาชิกกองทุนร่วมกันบริหารจัดการเป็นธนาคารเองของหมู่บ้าน มีใช้เงินที่รัฐบาลให้ยืม

3) สมาชิกผู้กู้แต่ละคนมีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพโดยคำนึงถึงการบริหาร โภคกิจ และตลาดที่แน่นอน

4.1.5 การมีศักยภาพและความเข้มแข็ง

ชาวบ้านสารภี หมู่ 3 มีศักยภาพ เห็นได้จากการที่ประชาชนมีจิตสำนึกร่วมกันในการเป็นเจ้าของกองทุนหมู่บ้าน มีส่วนร่วมในการกำหนดกติกาด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง รวมทั้งเคารพในกติกาที่กำหนดร่วมกัน มีคณะกรรมการกองทุนที่เป็นคนดี มีความรู้ ประสบการณ์เสียสละ และรับผิดชอบ มีการสร้างกระบวนการที่มีส่วนร่วมกันคิดร่วมกันทำ ติดตามตรวจสอบร่วมกัน และรับผลประโยชน์ร่วมกัน อย่างเป็นธรรมชาติ มีการประสานความร่วมมือทั้งในด้านการเรียนรู้และกิจกรรมร่วมกัน ในลักษณะเครือข่ายกองทุนหมู่บ้าน

4.2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์

ปัจจัยด้านบวก ที่พบดังนี้ส่งผลดีในการจัดตั้งกองทุน

- 1) ผู้เข้าร่วมประชุมเพื่อกำหนดวิธีการเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านชาวบ้านให้ความสนใจ
- 2) รวมกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตภายในหมู่บ้าน
- 3) รวมกลุ่มสร้างงานเพื่อเป็นอาชีพและเพิ่มรายได้ให้ครอบครัว
- 4) เกิดความสามัคคีกันในหมู่บ้านรวมถึงการบริหารกองทุนในหมู่บ้าน

ปัจจัยด้านลบ

- 1) ในการจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้านนั้นคณะกรรมการและสมาชิกไม่สามารถจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้านขึ้นเองได้ทั้งหมด บางส่วนต้องให้เป็นไปตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี
- 2) ในการจัดทำระเบียบนั้น มีผู้ร่วมจัดทำระเบียบหลายคน ทำให้เกิดความคิดหลากหลาย เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย ทำให้เสียเวลาในการจัดทำ และหาข้อสรุปโดยอาศัยเสียงข้างมากตัดสินใจเป็นหลัก
- 3) ในการจัดทำบัญชี ผู้จัดทำบัญชีในตอนแรกยังไม่เข้าใจในการจัดทำบัญชี ทำให้ต้องเข้ารับการจัดทำบัญชีบ่อยครั้งทำให้เสียเวลา หลังจากที่ได้รับอบรม ทำให้ผู้จัดทำเกิดความเข้าใจและสามารถทำบัญชีได้
- 4) ผู้กู้บางรายนำเงินที่กู้ไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ของการกู้

4.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายของการเรียนรู้

- 1) มีการตั้งกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพเสริม ได้แก่ กลุ่มแม่บ้านในการผลิตดอกไม้จัน กลุ่มอาชีพค้าขาย
- 2) การจัดตั้งโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ได้แก่ การผลิตเทียนธูป ซึ่งมีการจำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ภายในท้องถิ่นและพื้นที่ใกล้เคียง
- 3) มีการรวมกลุ่มผู้ประกอบการเดียวกันดำเนินการ โดยบัณฑิตกองทุนเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการประกอบอาชีพตลอดจนปัญหาและแนวทางการแก้ไข

4.2 ความเข้มแข็งของชุมชน

4.4.1 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด มีดังนี้

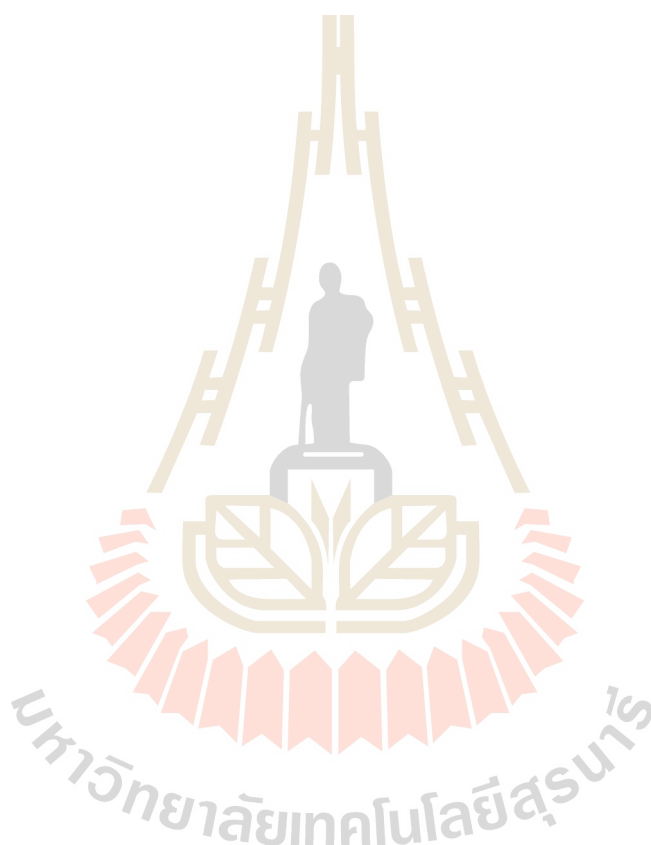
- 1) มีความสามัคคี
- 2) มีความซื่อสัตย์
- 3) ยกย่องคนทำดี
- 4) มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
- 5) มีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติม
- 6) มีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้
- 7) ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่น
- 8) มีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กร
- 9) มีการประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก
- 10) มีการช่วยเหลือสตรี เด็ก และกลุ่มผู้ด้อยโอกาส
- 11) มีผู้นำที่คุณธรรม ยุติธรรม

12) มีแผนงานชุมชนโดยสมาชิก

4.4.2 ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในท้องถิ่น จากการเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่า

- 1) ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยตามลำดับดังนี้
 - ชุมชนยกย่องคนทำความดี
 - สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
 - ในชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก
 - สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี
 - สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์
- 2) สมาชิกในชุมชนยกย่องคนทำความดี โดยการให้ความเคารพนับถือเป็นตัวอย่างที่ดีแก่คนในชุมชน
- 3) สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในทุกโอกาส เช่น งานวัด งานผ้าป่าเพื่อการศึกษา และช่วยเหลือเพื่อนบ้านที่ของความช่วยเหลือ
- 4) ในชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกชุมชนด้วยกันเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งผู้ที่แสดงความคิดเห็นข้อเสนอแนะในการประชุมหรือเสวนาจะเป็นผู้ที่มีการศึกษาและสมาชิกในชุมชนมีวิจารณญาณในการรับฟัง
- 5) ประชาชนในชุมชนมีทัศนคติเรื่อง ความสามัคคีของคนในชุมชน อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ให้เหตุผลด้านความสามัคคีของสมาชิกในชุมชนมีความสามัคคีกัน ช่วยเหลือกัน เข้าร่วมประชุมรับฟังนโยบายต่าง ๆ ร่วมกัน ในระดับที่น่าพอใจ
- 6) ด้านความซื่อสัตย์ สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น แต่มีเพียงส่วนน้อยที่ยังเอารัดเอาเปรียบเพื่อนสมาชิกในชุมชนด้วยกัน
- 7) ตัวชี้วัดด้านอื่น ๆ
 - สมาชิกในชุมชนมีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้ทุกครอบครัว
 - สมาชิกในชุมชนมีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติมจากห้องสมุด โรงเรียนบริเวณใกล้เคียง โทรทัศน์ วิทยุ และสิ่งสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ
 - ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่นรักใคร่ปรองดองกัน สมาชิกในชุมชนที่ไปทำงานต่างพื้นที่จะกลับมาหาครอบครัวของตนเองตามโอกาสต่าง ๆ และไม่ทอดทิ้งครอบครัวของตน
 - ในชุมชนมีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กรประชาชนปัจจุบันมีจำนวน 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มออม. กลุ่มอาชีพ
 - ในชุมชนมีการช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา คนพิการและผู้ด้อยโอกาสจากรัฐบาล

- ในชุมชนมีผู้ที่มึคุณธรรม ยุติธรรม เป็นที่เคารพนับถือจากชุมชน
- ในชุมชนสามารถร่วมกันแก้ไขปัญหของชุมชนได้ โดยมีแผนงานที่คิดโดยสมาชิกในชุมชน ซึ่งสมาชิกในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นวิธีการแก้ปัญหา ร่วมกับผู้นำชุมชนในเรื่องต่าง ๆ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากการติดตามผลการดำเนินงานโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บ้านสารภี หมู่ 3 ตำบลมะเร็ง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1.1 เพื่อทราบว่าการะบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ บรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด

- 1) ท้องถิ่นชุมชนมีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือ สวัสดิภาพของสมาชิก
- 2) ท้องถิ่นชุมชนมีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน
- 3) ท้องถิ่นชุมชนมีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่ม เพื่อแก้ปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเอง และมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง
- 4) เศรษฐกิจระดับฐานรากของประเทศได้รับการกระตุ้น และมีภูมิคุ้มกันกับทั้งสังคมก็มีภูมิคุ้มกันด้วย
- 5) ประชาชนในท้องถิ่นมีศักยภาพและความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม

1.2 เพื่อทราบว่าปัจจัยด้านบวกและด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวมีอะไรบ้าง

1.3 เพื่อให้กระบวนการทำสำรณิพันธ์เป็นกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กร เพื่อการเรียนรู้ซึ่งมีความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในชุมชนท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับประเทศ

1.4 เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย (ใช้บร.7) เพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัดที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด (ใช้บร.2)

2. วิธีดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 1) ศึกษาให้เข้าใจเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 2) ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านในชุมชนท้องถิ่น
- 3) ใช้ชีพีโมเดลวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้านและกำหนดตัวบ่งชี้ ตลอดจนค้นคว้าแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล

- 4) เก็บรวบรวมข้อมูล
- 5) เขียนสารนิพนธ์

3 ผลการดำเนินการ

3.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ซึ่งประเมินจากปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิตของหน่วยระบบ A พบว่า

1) ในด้านปัจจัยนำเข้า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกกองทุนหมู่บ้านสารภี หมู่ที่ 3 มีความพึงพอใจที่ได้รับเงินกองทุน 1 ล้านบาท ตามนโยบายของรัฐบาลมาหมุนเวียนในหมู่บ้าน เพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย และบรรเทาเหตุฉุกเฉินและเหตุจำเป็นเร่งด่วน โดยผู้กู้ต้องทำสัญญากู้เงินเป็นหนังสือ และเสียดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 6 ต่อปี

2) ในด้านกระบวนการ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีการพิจารณาคัดเลือกผู้กู้มีการจัดทำบัญชีและงบดุลของกองทุนตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และมีการสรุปผลการดำเนินงานประจำเดือน

3) ในด้านผลผลิต พบว่า การหมุนเวียนเงินให้กู้ภายในกลุ่มสมาชิก จะเห็นได้จากยอดเงินให้กู้จำนวนผู้กู้ และเงินทุนสะสมของแต่ละเดือนมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

3.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย ซึ่งผู้กู้ล้วนมีประสบการณ์ในการดำเนินกิจการของตน เนื่องจากนำเงินไปลงทุนเกี่ยวกับอาชีพหลักของผู้กู้อยู่แล้ว ซึ่งประเมินจากปัจจัยนำเข้า กระบวนการและผลผลิตของหน่วยระบบ B พบว่า

1) ในด้านปัจจัยนำเข้า เงินที่ผู้มาได้จำนวนไม่มากตามที่ต้องการ แต่ก็สามารถนำมาพัฒนาอาชีพ ลดรายจ่ายภายในครอบครัวได้บ้าง

2) ในด้านกระบวนการ ผู้กู้แต่ละรายล้วนมีประสบการณ์ในการดำเนินกิจการนั้นอยู่แล้ว จึงสามารถดำเนินกิจการได้อย่างถูกวิธี ตลอดจนเป็นแหล่งที่มีวัตถุดิบและตลาดรองรับ แต่จะประสบปัญหาในเรื่องการทำบัญชีรายรับ – รายจ่าย ของโครงการบ้างในบางรายที่ไม่มีความรู้และขาดประสบการณ์ในการทำบัญชี

3) ในด้านผลผลิต เงินที่สมาชิกผู้ไปดำเนินโครงการนั้น สามารถสร้างผลผลิตที่นำมาใช้ประโยชน์ในครอบครัว และชุมชน ตลอดจนท้องถิ่นใกล้เคียงได้

อภิปรายผล

1) การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านสารภี หมู่ 3 บรรลุทั้ง 5 ข้อ ได้แก่

- วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การเกิดกองทุน กองทุนหมู่บ้านสารภี หมู่ 3 เกิดจากความร่วมมือของคนในชุมชน และมีแนวโน้มที่คนในชุมชนจะมีส่วนร่วมมากขึ้น

- วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การมีระบบบริหารกองทุน จัดโครงสร้างองค์กรอย่างชัดเจน มีการตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุนและมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบอย่างถูกต้อง
- วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง เปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอแต่ยังไม่ถึงขั้นพึ่งตนเองได้ทั้งหมดยังคงอาศัยความร่วมมือจากชุมชนภายนอกอยู่
- วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม คนในชุมชนกองทุนหมู่บ้าน สारภี หมู่ที่ 3 มีการรวมตัวเป็นกลุ่มในการประกอบอาชีพ เช่น กลุ่มเกษตรกรกรรม กลุ่มปลูกแม่บ้าน กลุ่มค้าขาย
- วัตถุประสงค์ข้อที่ 5 การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น คนในชุมชนมีความซื่อสัตย์ ร่วมมือร่วมใจ มีความสามัคคี เชื่อเพื่อเชื่อแม่ ช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

2) ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

(1) ปัจจัยด้านบวก

- ผู้มีประสบการณ์ในชุมชน มีการแลกเปลี่ยนรู้ในกลุ่มสมาชิกกองทุน ให้ความช่วยเหลือแนะนำซึ่งกันและกัน
- สมาชิกมีความคิดสร้างสรรค์ มีเจตคติที่ดีต่อการดำเนินกิจการ

(2) ปัจจัยด้านลบ

- คนในชุมชนยังมีสภาพเป็นลูกหนี้ของธนาคารและนายทุน ซึ่งอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูง ทำให้ขาดเงินหมุนเวียน ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญในการชำระหนี้ ทำให้ไม่สามารถดำรงทุนให้เติบโตได้ในระยะเวลาอันสั้น

3) การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

จากการปฏิบัติงานภาคสนามผู้วิจัย ได้สร้างเครือข่ายองค์กรย่อยในชุมชน ได้แก่ กลุ่มสมาชิกผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม และอาชีพค้าขาย องค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อเสริมประสิทธิภาพและความแข็งแกร่งในการดำเนินโครงการตลอดจนการสร้างเครือข่ายกับองค์กรภายนอกชุมชน อีกทั้งสารนิพนธ์ฉบับนี้ก็จะ เป็นเครือข่ายการเรียนรู้ของหน่วยงานอื่น ๆ ต่อไป

4) ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย

คนในชุมชนรู้หน้าที่ของตนเองมีการนำหลักการพึ่งตนเองมาใช้ในการประกอบอาชีพ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นจากบรรพชน มีกระบวนการสื่อสารแบบไม่เป็นทางการที่มีประสิทธิผล และการอยู่ในชุมชนอย่างสันติ

5) ผลโดยตรงและผลกระทบต่าง ๆ คือ

(1) ผลโดยตรง (Immediate Result)

เมื่อเวลาผ่านไปประยะหนึ่ง สมาชิกที่กู้เงินไปดำเนินการ มีรายได้เพิ่มขึ้นในระดับหนึ่ง และสามารถนำเงินส่งคืนกองทุนทั้งเงินต้นและดอกเบี้ย

(2) ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)

สมาชิกผู้กู้เงินไปดำเนินโครงการสามารถปลดเปลื้องภาระหนี้สินได้และเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพและสร้างฐานะทางเศรษฐกิจให้เข้มแข็งขึ้นกว่าแต่ก่อน

(3) ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact)

วิถีชีวิตคนในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่พึงประสงค์ก่อให้เกิดสันติสุขในชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบ ข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

- ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 ควรมีการขยายเวลาในการชำระเงินต้นและดอกเบี้ยจาก 1 ปี เป็น 2 ปี เพื่อหากำไรจากกิจการมาชำระเงินต้นกองทุนได้
- ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 ควรจัดสรรค่าตอบแทนให้แก่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้คณะกรรมการกองทุนผู้เสียสละในการบริหารจัดการกองทุน

2) ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุน

- ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 ควรมีการชี้แนะ ให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านถึงความสำคัญของกองทุนหมู่บ้านเพื่อประชาชนทำหน้าที่บริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ด้วยความรับผิดชอบและเสียสละ
- ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านควรศึกษาระเบียบของกองทุน ให้เกิดความเข้าใจตรงกัน สามารถให้คำแนะนำแก่สมาชิกกองทุนได้ และมีการขอคำปรึกษาจากพัฒนาการอำเภอ เพื่อประสิทธิภาพของการบริหารจัดการกองทุน

- ข้อเสนอแนะข้อที่ 3 ควรมีงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุ - อุปกรณ์สำนักงาน เพื่อจัดทำ และจัดเก็บเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ของกองทุนหมู่บ้าน

- ข้อเสนอแนะข้อที่ 4 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านควรมีการติดตามทวงหนี้อย่างจริงจัง เอาใจกับผู้ที่ไม่ยอมชำระหนี้คืนกองทุน

3) ข้อเสนอแนะการนำเงินไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุน

- ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านควรมีการติดตามและประเมินผลโครงการที่สมาชิกขอกู้ว่าได้นำไปดำเนินการตามวัตถุประสงค์อย่างไร และศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการที่สมาชิกจะนำไปดำเนินการ สามารถสร้างรายได้ให้คนในชุมชน เพื่อส่งเสริมการจ้างงานภายในท้องถิ่น

- ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 ให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีการประชาสัมพันธ์ ให้สมาชิกกองทุนหมู่บ้านได้รับทราบว่ามีบริการรับสมัครสมาชิก ประเภทกลุ่ม/องค์กรชุมชน เพื่อพัฒนาอาชีพของสมาชิกประเภทกลุ่ม/องค์กรชุมชน ได้ผลิตสินค้าประจำท้องถิ่นออกสู่ตลาด ซึ่งเป็นการสร้างงานสร้างรายได้ ที่มีประสิทธิภาพและสร้างชื่อเสียงของท้องถิ่น

4) ข้อเสนอแนะสำหรับการค้นคว้าวิจัยต่อไปหรือเพิ่มเติม

- ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 ควรมีการสนับสนุนโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อเป็นการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพกองทุนหมู่บ้าน

- ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 ควรให้มีการติดตามประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการพัฒนากองทุนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน.2544. **คู่มือการดำเนินงานสำหรับ คณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัดและอำเภอ เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.** สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.

(2544) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544. ระเบียบคณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้ง และบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544. กรุงเทพมหานคร : บริษัทสหพัฒนาการพิมพ์ จำกัด.

สำนักมาตรฐานการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. (2544). **คู่มือนักศึกษา หลักสูตร ประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ.** นครราชสีมา : สมบูรณ์การพิมพ์ จำกัด.

สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระดับปริญญาตรี กระทรวงศึกษาธิการ สำนักมาตรฐาน อุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย.(2545). **ชุดวิชาการวิจัยชุมชน (พิมพ์ครั้งที่ 1).** นนทบุรี : บริษัทเอส อาร์ พรินต์ติ้งแมสโปรดักส์ จำกัด

เอกสารการเรียนรู้ด้วยตนเอง. **ชุดวิชาการจัดการและการวางแผนธุรกิจ (พิมพ์ครั้งที่ 1).** กรุงเทพมหานคร : บริษัทศรีสยามพรินต์แอนด์แพคเกจ จำกัด

เอกสารการเรียนรู้ด้วยตนเอง. **ชุดวิชา การจัดการธุรกิจชุมชน (พิมพ์ครั้งที่ 1).** กรุงเทพมหานคร : บริษัทศรีสยามพรินต์แอนด์แพคเกจ จำกัด

เอกสารการเรียนรู้ด้วยตนเอง. **ชุดวิชา การประเมินเพื่อพัฒนา (พิมพ์ครั้งที่ 1).** กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดทัศนทองการพิมพ์